

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΚΑΤΕΠΕΙΓΟΝΤΑ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

Ο ΣΙΑΗΡΟΔΡΟΜΟΣ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ.

Η ΑΙΤΩΛΙΑ. — Η ΑΚΑΡΝΑΝΙΑ. — ΤΑ ΑΓΡΑΦΑ.

« Ταῦτα δὲ, ὦ Κριτόβουλε, ἐγὼ διηγοῦμαι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὅτι τῆς γεωργίας οὐδ' οἱ πάνυ μακάριοι δύνανται ἀπέχεσθαι· εἴκοι γὰρ ἡ ἐπιμέλεια αὐτῆς εἶναι ἅμα τε ἡδυπάθειά τις καὶ οἴκου αὐξήσις καὶ σωμάτων ἀσκησις εἰς τὸ δύνασθαι ὅσα ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ προσήκει· πρῶτον μὲν γὰρ ἀφ' ὧν ζῶσιν οἱ ἄνθρωποι, ταῦτα ἡ γῆ φέρει ἐργαζομένοις, καὶ ἀφ' ὧν τοίνυν ἡδυπαθοῦσι, προσεπιφέρει· ἔπειτα δὲ ὅσοις κοσμοῦσι βιωμοὺς καὶ ἀγάλματα καὶ οἷς αὐτοὶ κοσμοῦνται, καὶ ταῦτα μετὰ ἡδίστων ὀσμῶν καὶ θεαμάτων παρέχει· ἔπειτα δὲ ὅσα πολλὰ τὰ μὲν φύει, τὰ δὲ τρέφει· καὶ γὰρ ἡ προβατευτική τέχνη συνῆπται τῇ γεωργίᾳ, παρέχουσα δ' ἀφρονώτατα ἀγαθὰ οὐκ ἔξ ταῦτα μετὰ μαλακίας λαμβάνειν, ἀλλὰ ψύχη τε χειμῶνος καὶ θάληπυ θέρους ἐθίζει καρτερεῖν. Καὶ τοὺς μὲν αὐτουργοὺς διὰ τῶν χειρῶν γυμνάζουσα ἰσχυρὸν αὐτοῖς προστίθισι, τοὺς δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ γεωργοῦντας ἀνδρίζει πρῶτε ἐγείρουσα καὶ πορεύεσθαι σφοδρῶς ἀναγκάζουσα. Καὶ γὰρ ἐν τῷ χώρῳ καὶ ἐν τῷ ἄστει αἰεὶ ἐν ὄρα αἱ ἐπικαιριώταται πράξεις εἰσίν· ἔπειτα ἦν τε σὺν ἵππῳ ἀρήγειν τις τῇ πόλει βούληται, τὸν ἵππον ἰκανωτάτη ἡ γεωργία συντρέφειν, ἦν τε πεζῇ, σφοδρὸν τὸ σῶμα παρέχει· θήραιοι τε ἐπιφιλοπονεῖσθαι συνεπαίρει τι ἡ γῆ καὶ κυσὶν εὐπέτειαν τροφῆς παρέχουσα καὶ θηρία συμπαρατρέφουσα. » (Ξενοφ. Οἰκονομικός. Κεφ. Ε΄.)

γ'. — Οἱ Βλάχοι τῆς Ἀκαρνανίας.

Πρὶν καταστρέψωμεν τὸν περὶ Ἀκαρνανίας λόγον εἰπωμέν τινα περὶ τῶν νομαδῶν Βλάχων ποιμένων αὐτῆς, οἵτινες, καίπερ διαφέροντες τὰ ἔθνη καὶ τὸ γένος τῶν ἐπιχωρίων Ἑλλήνων,

εἰσὶ φυλὴ ἀξία μελέτης. Κατάγονται δὲ οὗτοι ἐκ τῆς Ῥουμανικῆς λεγομένης φυλῆς, ἥτις ἀπὸ τοῦ μεσαιῶνος κατέχει τὰ ὑψηλὰ τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας πορφύρα πεδιά, καὶ σκηνοῦσι τὸν μὲν χειμῶνα μετὰ τῶν βοσκημάτων ἐν τοῖς ἄκροις τῶν δασῶν, τὸ δὲ θέρος ἐπανέρχονται σπεύδοντες εἰς τὰ ὄρη τῶν Ἀγραφῶν. Ἰδόντες τὴν Ἑλλάδα γενομένην αὐτόνομον κατήλθον εἰς αὐτὴν ζητοῦντες βίον ἀσφαλέστερον καὶ μᾶλλον ἐλεύθερον. Καὶ ἐνίοι μὲν αὐτῶν κατέστησαν ἐπὶ τοῦ ὄρους Οἴτης, ἐν τοῖς ὀρίοις τῆς ἀρχαίας Φθιώτιδος· οἱ πλεῖστοι ὅμως κατέβησαν μέχρι τῆς Ἀκαρνανίας. Ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις κατέγραψεν αὐτοὺς ἐν τοῖς δήμοις τοῦ Βάλτου καὶ τοῦ Ξηρομέρου, κατὰ τοὺς τόπους ἐνθα διαχειμάζουσιν, ὡς Ἑλληνας ὑπηκόους, ἐπὶ τῷ μὴ ὑπερβάλλειν ἐν ταῖς ἐτησίαις αὐτῶν ὀδοιπορίας τὰ ὄρια τῆς Τουρκίας. Πληρόνουσι δὲ ἕνα μόνον φόρον, τὸν τῶν ποιμνίων. Ἡ δὲ κυβέρνησις στέργουσα τοῦτο τὸ ὄφελος ἀφίνει αὐτοῖς κατὰ τὸν χειμῶνα τὴν νομὴν τῶν δασῶν καὶ τὰς ἀνεργάστους γαίας τῶν κοινῶν κτημάτων. Τυχάνουσι δὲ μᾶλλον διεσπαρμένοι παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἀγελώου. Πρότερον δὲ ἐσκήνου ἐν τῇ ἄνω Ἠπείρῳ καὶ τοῖς ὀρίοις τῆς Ἀλβανίας· διὸ καὶ οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσιν αὐτοὺς Καραγούνας καὶ Ἀρβανιτοβλάχους, ὀνόματα πρὸς ἃ δυσχεραίνουσι νομίζοντες αὐτὰ ὑβριστικά. « Ἡμεῖς δὲν ὀνομαζόμεθα Βλάχοι, λέγουσιν, ἀλλὰ Ῥουμάνοι. » Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ νομαδες οὗτοί εἰσιν ἀληθῶς ὀμόφυλοι τῶν παρὰ τὸν Ἴστρον Βλάχων, καὶ εἰσιν ἐκγονοὶ ὡς ἐκεῖνοι ἡ τῶν ἀρχαίων Ἰταλῶν ἀποίκων τῶν ὑπὸ τοῦ Τραϊανοῦ εἰς τὴν Δακίαν μετοικισθέντων, ἢ ἴσως καὶ αὐτῶν τῶν ἰθαγενῶν τῆς Δακίας καὶ τῆς Μοισίας καὶ τῆς Θράκης κατοίκων, οἵτινες ἔμαθον τὴν Λατινικὴν ὡς οἱ Γαλάται ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους.

Ἡ διὰλεκτος αὐτῶν, καίπερ ἄκομπος καὶ τραχεῖα, φαίνεται ἔχουσα κοινόν τι τῇ Λατινικῇ μᾶλλον τῆς τῶν ἄλλων Βλαχικῶν φυλῶν.

Δὲν πρέπει δὲ ἵνα συγγέωμεν αὐτοὺς τοῖς ἄλλοις νομάσι τοῖς λεγομένοις Σαρακατσάνοις, οἵτινες διάγοντες ὡς οὗτοι βίον σκηνητήν ἐνδικαιτῶνται ἐπὶ τινα χρόνον ἐν Ἀκαρνανίᾳ· διότι οὗτοι εἶναι Ἑλληνας καταγόμενοι ἐκ τοῦ ἐν Βάλτῳ Σακχαρεστίου ἢ κατ' ἄλλους ἀπὸ τῶν πέριξ τοῦ ἐν Ἠπείρῳ Συράκου, ὀμιλοῦντες ἑλληνιστί· οἱ δὲ Καραγούνοι εἶναι τρίγλωσσοι ὀμιλοῦντες συνήθως πρὸς τῇ Ἑλληνικῇ δύο ἄλλας γλώσσας, τὴν Ῥουμανικὴν καὶ Ἀλβανικὴν.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, λέγει ὁ Κύριος Heuzey, εὔρον ἐν τῷ Ὀλύμπῳ καὶ τῷ Πίνδῳ Βλάχους τινάς, οἵτινες, ἀποσκορακίσαντες τὸν πλάνητα τοῦ νομάδος ποιμένος βίον, καὶ ἰδρῦσαντες μονίμους οἰκήσεις, ἐνασμενίζουσιν ἤδη τῇ ἐμπορίᾳ καὶ γεωργίᾳ, οἷοι οἱ τοῦ Γαρδικίου καὶ τοῦ Συράκου καὶ τῶν Καλαρυτιῶν, οἵτινες εἶναι τὸ ἐπὶ πλεῖστον χρυσοῦ μαλακτῆρες καὶ σμιλευταί, οἷοι οἱ τῶν Τρικάλων καταστάντες ἤδη πολῖται καὶ μεγάλοι γεωμόροι. Ἰδίως δὲ λέγομεν τοὺς πλουσίους τοῦ Μετζόβου ἐμπόρους, οἵτινες πλουτήσαντες ἐμπορευόμενοι ἐν Εὐρώπῃ, ἔρχονται διάζοντες τὸ ἐπίλοιπον τοῦ βίου ἐπὶ τῶν ὄρων, ἐν οἷς ἐγεννήθησαν.

Ἀπ' ἐναντίας δὲ ὁ Βλάχος τῆς Ἀκαρνανίας εἶναι ὁ τύπος τοῦ νομάδος· διότι αὐτὸς δὲν μετοικεῖ οὐδὲ πλανᾶται ἐξ ἀνάγκης καὶ ἄκων, ἀλλὰ τρέπεται εἰς τὸν πλάνητα βίον ὀρμώμενος ὑπὸ ἐμφύτου πρὸς μεταβολὴν χώρας ὀρμῆς. Ἀποσπώμενος τῆς γῆς, ὅπου πάντες οἱ ἄνθρωποι εἶναι τρόπον τινὰ ἐρρίζωμένοι, φαίνεται ὅτι μετέχει τῆς φύσεως τῶν ποιμνίων αὐτοῦ, ἅτινα ἀνέρπουσιν ἐν ἀλλάξ κατ' ἐνικυτὸν ἐπὶ τῶν ὄρων καὶ κινεῖται εἰς τὰς πεδιάδας. Διότι παρ'

αυτοῖς ἐπικρατεῖ πατροπαράδοτος τις λόγος, ὅτι, ἐάν ποιμὴν τις, θελήσας ἵνα καταστῆ που μόνιμος, ἀγοράσῃ ἀγρὸν καὶ κτίσῃ ἐκεῖνόν οἶκον, ἀσθενήσει, ἢ δὲ ἀσθὲν ἑαυτοῦ σήψεται καὶ γενήσεται σκωληκώδρωτος.

Οἱ Καραγούνοι συναγελλόμενοι ἀνὰ πεντήκοντα μέχρις ἑκατὸν οἰκογενεῶν. Ἐκαστὸν τῶν συναθροισμάτων τούτων συνιστᾷ μετὰ τῶν περικυκλούντων αὐτὸ ποιμνίων τὴν καλουμένην στάνην (μάζδραν, ποιμνῆν). Ἡ στάνη εἶναι μὲν κώμη ἀλλὰ κώμη κινήτη. Ἐν Ἀκαρνανίᾳ ἀριθμοῦσι δώδεκα, ὅπου ἀνάγει τὸ πλῆθος τῶν ἐν ταύταις ταῖς ἐπαρχίαις Βλάχων εἰς ὀκτακοσίους οἴκους.

Συναυλίζονται δὲ ὑπὸ σκηνᾶς βυραρᾶς κατεσκευασμένας ἐκ τοῦ μαλλοῦ τῶν αἰγῶν ἀτέχνως ὑφασμένου, ἢ ὑπὸ καλύβας ἐκ ξηρῶν κλάδων καὶ φύλλων. Αἱ δὲ ἀποσκευαὶ καὶ τὰ πράγματα αὐτῶν ῥίπτονται φέρδην μίγδην εἰς λινοῦς σάκους, οἵτινες εἶναι αὐτοῖς ἀντὶ κιβωτῶν καὶ σκευοθηκῶν. Ἀπλῶς δὲ ἅπανα αὐτῶν ἢ περιουσία δύναται ἐν ἀκρῆϊ ἵνα νοτοφορηθῇ ὑπὸ τῶν κτηνῶν.

Ἐπιθεωρῶν ποτὲ ἐν τῷ τόπῳ, λέγει ὁ κύριος Heuzey, ἐφιλοξενήθη παρὰ τινος Βλάχου ποιμένου, πρὸς ὃν ἐξοικειωσάμην μέχρι φιλίας· διότι ὁ ἄνθρωπος κατείχετο ὑπὸ ἐμφύτου τινὸς πρὸς τὸ ἔρευνᾶν καὶ μακρῶν ὁμῆς, ὅπου κατέστησεν αὐτὸν τὸν μόνον ἐν τῇ ἀποικίᾳ διδάσκαλον· ἐγένετο δὲ αὐτοδίδακτος ἐν φυλακῇ, ἔνια ἐνεβλήθη πληγῶσας ἐν τινι διαμάχῃ ἄλλοι ποιμένα· ἐκτοσε δὲ ἐπορεύετο τὰ πρὸς τὸ ζῆν διδάσκων τοὺς παῖδας τῆς στάνης, μὴ ἀμελῶν τούτου χάριν τῶν βοσκημάτων.

Ἡ καλύβη αὐτοῦ κεκαλυμμένη ξηρῶς φύλλοις καὶ κλαδίαις συνιστᾷτο ἐκ δύο οἰκημάτων, ὧν τὸ μὲν κεκαλυμμένον, τὸ δὲ ἀναπεποιημένον. Προσεκάλεσε δὲ με πρῶτον ὅπως καθίσω παρὰ τὴν ἐστίαν ἐν προδύμῳ ἀποτελούμενον ἐξ ὑψηλοῦ φυλλίνου διαφράγματος. Ἐκεῖ δὲ ἠδύνατό τις ἐν ἀκουσῇ τὰς συγκεχυμένας φωνὰς τῶν συναυλίζομένων ἀνθρώπων καὶ ζώων πανταχῶθεν ἠχοῦσας τῶν περὶ τὴν παρακειμένην καλύβην. Πλῆθος δὲ ἀγρίων κυνῶν, ὄσφραχνθέντων τοῦ ξένου, ἐβρυχῶντο περὶ τὸ σκῆνωμα.

Ὁ φιλοξενῶν ἐφρόντισεν ἵνα μοι παράσῃ κλίβαν ἐκ φύλλων δρυὸς ἀτίως συλλεγέντων, ἐπιαινάσας μοι πρῶτερον ταύτην τὴν χάριν τῆς βλαχικῆς φιλοξενίας. Ἐκοιμήθην ὑπὸν γλυκύτατον ὄσφραχνόμενος τῆς ὑγιῶς καὶ ἀγρίας τοῦ δάσους ὁσμῆς.

Ἐκάστη στάνη κυβερνᾶται ὑπὸ τινος ἀρχηγού, οὔτινος φέρει τὸ ὄνομα, οἷον ἡ στάνη τοῦ Μικᾶ, τοῦ Κουτζουπῆ, τοῦ Σιδερχῆ. Ἡ δὲ τοιαύτη μικρὰ ἀγροίκος καὶ ποιμενικὴ βασιλεία εἶναι κληρονομικὴ. Συνήθως ὁ ἡγεμὼν ἢ ἐλιγίας, ἢ κατὰ τοὺς Ἕλληνας Σκούτερης, εἶναι πλουσιώτερος τῶν ὑπ' αὐτὸν ποιμένων, κατέχων ἐνικῶς μόνος αὐτὸς τὸ ἧμισυ τῶν ποιμνίων. Οἱ Βλάχοι ἐπικαλοῦνται τὸν ἡγεμόνα τούτου ἐν πάσαις αὐτῶν ταῖς διαφοραῖς, καὶ ἐπιτρέπουσιν αὐτῷ τὰ ἴδια συμφέροντα, καὶ ἰδίως ὅταν πρόκειται ἵνα ἡμονώσῃ περὶ φόρων ταῖς ἀρχαῖς τοῦ τόπου, ἢ ἵνα ἐξοικειωσάται πρὸς τοὺς ἀναφαινόμενους ἐν ταῖς πέριξ ἴστας. Κατὰ τὸ ἔαρ πορεύεται πρὸς τοὺς κατοίκους τοῦ Καρπενησίου καὶ τῶν Ἀγραίων πρὸς ἐκμίσθωσιν τῶν πρὸς διατροφὴν τῶν βοσκημάτων νομῶν. Ὄταν δὲ ἢ βοτάνη ἐκλείψῃ ἀπὸ τῶν χθαμαλῶν γαιῶν, ἀναφυῆ δὲ νεκρὰ καὶ σφριγῶσα ἐν ταῖς κορυφαῖς

1. Ἐκ τῆς βυζαντινῆς λέξεως Σκουτέρης, ἀξιωματικὸς τῆς αὐλῆς.

τῶν ὄρων, ἄρτι τῆς χύνης τακίστης, αὐτὸς προσρίζει τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως. Ἡ μόνιμος, ἀναμνηστικὸς αὕτη ἀρχὴ ἐνὸς ἀνδρός εἶναι ἀπὸ τῶν ἀρχαίων πατριαρχῶν ἀνάγκαια ἐν τῷ νομαδικῷ βίῳ, ὡς μόνος τῶν περιπλανωμένων τούτων γενῶν δεσμῆς. Ὁ σκούτερης λαμβάνει παρὰ τῶν ποιμένων οὐνάων ὀλίγων ἑκατοντάδων δραχμῶν, καὶ τὰς δαπάνας ἄς ἔκαμην ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. Συγκλεῖ δὲ τοὺς προσκυτέρους οἱς δίδει εὐθὺς τῶν ἔργων αὐτοῦ. Ὁ φόρος εἶναι ἀνάλογος τῶν ἀγαθῶν ἐκίστου. Ἐκαστὸν γένος πληροῖει σύμμετρον μερίδα· ὁ δὲ ἀρχηγὸς ἐπιτάττεται πρῶτος φόρον κατὰ τὸ πλῆθος τῶν αὐτοῦ θρεμμάτων. Τοιαύτη τίς εἶναι ἢ περὶ τὰς προσόδους τῆς φυλῆς οἰκονομία.

Οἱ Καραγούνοι αἰθριοκοιτοῦσι χαμαιεῦναι σκεδὰν κατὰ πάσαν ὥραν, τὸν μὲν χειμῶνα ἐπὶ τῆς χύνης, τὸ δὲ φθινόπωρον ὑπὸ τὴν βροχὴν, φυλαττόμενοι ἀπ' αὐτῆς μόνον διὰ τοῦ ἐμμάλου αὐτῶν ἱματίου. Κοιμώμενοι δὲ ἀκροῦνται τὸν κανονικὸν κωθωνισμὸν τῶν κροτάλων, οὗ ἐν ἀσθοναί ἀποχωροῦντος, ἐγείρονται αὐτομάτως, καὶ πορεύονται ἵνα κοιμηθῶσι πλησιέστερον τοῦ ἐκτοπισθέντος ποιμνίου. Ὁ δὲ βίος αὐτῶν εἶναι σκληρὸς, ὁ δὲ ἄνθρωπος φθειρεται καὶ γίνεταὶ δούλος τῶν ζώων ἵνα μάλλον ὠφεληταὶ ἀπ' αὐτῶν.

Εὐκόλον εἶναι ἵνα διακρίνῃ τις τοὺς Βλάχους τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς ἀγροίκου αὐτῶν συμπεριφοράς, ἐκ τῶν τραχέων καὶ ἀσυμμέτρων τοῦ προσώπου σχημάτων, ἐν οἷς ἀνευρίσκει τις παραδόξον πονηρίας ἔμφρασμα. Οἱ κάμιατοι καὶ ἢ ἐνδεῖαι τῶν ἀναγκαίων οὐς ὑποφέρουσι, κατέστησαν αὐτοὺς γένος σιδηροῦν. Πολλοὶ αὐτῶν ἔχουσι πελώριον τὸ σῶμα καὶ τὴν βῶμην ἠράκλειον· αἱ δὲ γυναῖκες εἰσιν ὡς οἱ ἄνδρες αὐτῶν ἰσχυραὶ καὶ ἐργατικαί.

Πολλάκις εἶδον αὐτάς, λέγει ὁ κ. Heuzey, ἐπανερχομένας ἐκ τῆς κρήνης κυπτούσας τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸ βάρος διαθεβεργόμενον ἐνδυμάτων ἄνω ἐπλυνον, κεκαλυμμένας τὴν κεφαλὴν τῷ μεταλλικῷ πλυνῶν ἢ ᾧ ἐπλυνον, ἔτι φεροῦσας κρεμαμένῃν ἐκ τοῦ ὅμου πλάκην πλήρη ὑδάτος, καὶ κλωθοῦσας τὴν ἡλακίτην ἵνα μὴ παραναλώσῃσι τὸν καιρὸν. Διηλόθον στρατοπεδεῖαν τινὰ Βλάχων ποιμένων τὴν ἐπιούσαν γάμου, καὶ εἶδομεν τὴν νεόνυμφον ἐργαζομένην. Καθημένη ἐν ὑπάθρῳ πρὸ τοῦ ἱστού ὡσεὶ ἐπεδείκνυτο προθυμίαν πρὸς τὸ ἔργον, ὕφαινε ἀδιαπύστως ἔτι ἐνδεδυμένη τὰ γαμήλια ἐνδύματα. Αἱ γυναῖκες τῶν Βλάχων εἶναι περίφημοι κατὰ τὸ κατασκευάζειν ὑφάσματα ἔρα, ἃ χρωματίζουσι ἐπιστημονῶς ἔπειτα διὰ διαφόρων χρωμάτων, μέλανος, κωνοῦ, πορφυροῦ ἢ ἀλουργού. Ἄγαπῶσι δὲ ἵνα κοσμῶνται ἀκόμψως, καὶ καταποικίλλουσιν ἀγροίκως τὰ βαρέα αὐτῶν ἐνδύματα.

Ἡ προῖς πάσης νεάνιδος ἀποτελεῖται ὑπὸ τῶν ἱσθῶν οὗς αὐτὴ ἐξύφαινε· διότι οἱ Καραγούνοι ἔχουσιν αἰσχρὸν τὸ ἔθος τοῦ δίδειν χρήματα ἀντὶ προικῶς, καὶ οὐδέποτε νομφεύουσιν αὐτὰς ξένους. Οἱ γάμοι, διάφοροι πάντως τῶν παρὰ τοῖς Ἕλλησι, δεικνύουσι τὸ ξένον γένος καὶ τὴν λατινικὴν ἀνατροπὴν τοῦ λαοῦ τούτου. Ὁ νέος ποιμὴν παρεβάται πρὸς τὸν πατέρα τῆς νεάνιδος ἢς ἐρᾷ, καὶ ἂν γνήσιον δεκτὸς, προσφέρει τῷ μελλοντῷ αὐτοῦ πενθερῷ φλοῖρα τινὰ. Τῇ δὲ τοῦ γάμου ἡμέρᾳ κάμνει πάλιν τὸ αὐτὸ δῶρον ἐρχόμενος πρὸς τὴν μηστὴν· καὶ οὕτως ἀντὶ τοῦ λαθεῖν δίδει ὁ γαμβρὸς προῖκα τῷ πενθερῷ. Ἀναμνηστικὸς δὲ τούτου τὸ coemptio τῶν Ῥωμαϊκῶν γάμων. Παρὰ τοῖς ἀγροίκαις

1. Οἱ Βλάχοι ὀνομάζουσι τὸ εἶλαιον umprio ἀντὶ unctio, ὡς λέγουσι sempta ἀντὶ saneta, lacte ἀντὶ lacte.

τούτοις ποιμῆσι, ὡς ἐν Ῥώμῃ, ὁ μὲν γάμος εἶναι συνθήκη πωλήσεως, ἢ δὲ γυνὴ ὠφελίμῳ τι ἀργυροπολούμενον, οὗ παραδίδουσιν ἐνέχυρον. Ὅτι ἡμέρας μετὰ τὴν ἰερτελεσθῆσαν αἱ νεάνιδες συναθροίζονται πορεύονται εἰς τὸ δάσος ζυλευσόμεναι τῷ οἴκῳ τῶν συζύγων. Τῇ Κυριακῇ ἅπασαι ἐνδεδυμέναι τὰ κάλλιστα αὐτῶν ἐνδύματα παρίστανται τῷ νυμφίῳ καλωπιζομένῳ. Ὁ δὲ γάμος, ὅστις ἀτίως ἦτο πώλησις, μεταβάλλεται παρ' αὐτῶν ἤδη εἰς ἀρπαγὴν, ἀπαρallάκτως ὡς παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ὁ προσποιητὸς ἀρπαγῆς ἦτο μίᾳ τῶν ἀξιολόγων σκηνῶν τοῦ γαμικοῦ δράματος, ὅπου ἀνεμίμνησκε τὴν ἀρπαγὴν τῶν Σαθινῶν.

Τέλος ἰδοὺ ὁ νεόνυμφος προσβαίνειν ἐφιππος πρὸς τὴν οἰκίαν τῆς μελλονύμφου, παρακολουθούμενος παρ' ὄλων τῶν Βλάχων ἐπιβαινόντων ἱππάρια. Τὴν ἀφίξιν αὐτῶν ἀναγγέλλει ἄγγελος σταλεῖς πρῶτῷ, ὅστις λαμβάνει ἐν τῇ θύρᾳ τῆς καλύβης πλακοῦντα στεφαναῖον καὶ αἶρει αὐτὸ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν. Τότε οἱ τὸν νυμφῖον παραπέμποντες Βλάχοι τρέχουσιν ἐπ' αὐτὸν ἀμφισβητοῦντες ἀλλήλοις περὶ τῶν τεμαχίων τοῦ πλακοῦντος. Μετ' ὀλίγον ἢ νύμφη ἐνδεδυμένη κόκκινον ἐνδυμα ἄγεται ἐφιππος εἰς τὴν νέαν αὐτῆς κατοικίαν, ἔνια ἄρχεται ἢ ἐκτέλεισι τοῦ λατινικοῦ ἐκείνου ἔθους καθ' ὃ τῷ νύμφῳ καταβαινοῦσθαι ἐκ τοῦ ἵππου προσφέρουσι βούτυρον καὶ μέλι, δι' οὗ ἀλείφει τὴν θύραν σημειοῦσα οὕτως ὅτι ἢ εὐλασις αὐτῆς ἄξει εἰς τὸν οἶκον γλυκύτητα καὶ χαρὰν. Παρὰ τοῖς Λατίνοις τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς uxor (καὶ ἀρχαίῳ. unxor) παρήχθη ἐκ τοῦ ῥήματος ungere, ἀλείφειν· διότι αἱ νεάνιδες, ἀφικόμεναι εἰς τὸν βηλὸν τοῦ οἴκου τοῦ συζύγου, συνιζίζον ἵνα χρίσῃσι τὰς πόδας.

Τούναντίον τοῦ παρ' Ἕλλησιν ἔθους ἢ μελλόνυμφος φέρεται λοιπὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ πρὶν ἢ ἀγαθῆσθαι τῆς θρησκείας· διότι αὐτὴ εἶναι ἤδη κτήμα αὐτοῦ ἀγοράσαντος αὐτήν. Προσδοκῶσα δὲ τὴν γαμικὴν εὐχὴν ὀφείλει ἵνα διανυκτερεύσῃ τὴν πρόπτην νύκτα ὑπὸ ταύτην τὴν στέγην. Καθημένη παρὰ τινὰ γωνίαν ἐν μέσῳ ἀπάντων τῶν κεκλημένων, καταφιλεῖ αἰθιρόνως τὰς χεῖρας τῶν νέων αὐτῆς γονέων· ἔπειτα δὲ τρέπεται εἰς μακρὰς προσευχάς. Ὁ ἱερεὺς προσκαλεῖται τὴν ἐπιούσαν, καὶ τότε ἄρχεται ὁ χριστιανικὸς γάμος μετὰ τῶν προσκόντων χορῶν καὶ πανηγύρεως. Ἡ ἑορτὴ διαμένει ἐπὶ δύο ἡμέρας· ἢ δὲ συζεύξει ἀποτελειοῦται συνήθως τὴν τετάρτην. Νυμφευθεῖσα δὲ ἢ γυνὴ κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας διάγει εἰς ὑπερβολὴν πενήθειας· διότι δὲν ἐπιτρέπεται αὐτῇ ἵνα λέγῃ τι κατ' εὐθείαν τῷ συζύγῳ πρὶν ἢ γεννήσῃ. Διατελεῖ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ὡς δούλη ἄλαλος μάλλον ἢ ὡς οἰκοδέσποινα· καὶ μόνον ὁ τοκετὸς ἀνορθοῖ αὐτὴν ἐκ τῆς ταπεινότητος καὶ τῆς σιγῆς.

Ὁ ἐπιγυρόσις Ἀκαρναν μισεῖ τὸν Καραγούνον, ὡς ἀπλῶς ἅπαντες οἱ μόνιμοι λαοὶ μισοῦσι τοὺς νομάδας· ὀργίζεται δὲ κατὰ τῶν πλάνων τούτων ποιμένων, οὔτινες, πέγνη καὶ ῥῖσαι ἐξήθροι ὄντες τοῦ κτήματος, ἐξέρχονται ἐπὶ τὴν ἀλλοτρίαν ὡς τὰ ἀδελφάγα αὐτῶν ποίμνια. Ὁθεν νομίζει μόλις αὐτοὺς χριστιανούς, ἀνήκοντας εἰς φυλὴν καταδικασμένην ἵσως δι' ἀρχαῖα κακουργήματα εἰς τὸν πλάνητα βίον. Ἀληθῶς δὲ εἰσιν ἀξιωματικοί, ἐπειδὴ διαπραττόνται τὰ πάντα δολίως καὶ ὑπόλως, ἐπιζητοῦντες πᾶσαν ἀπάτης εὐκαιρίαν. Ὁδεύοντες νύκτα καὶ ἡμέραν, δὲν ἀφίνουσιν οὐδεμίαν ἀφορμὴν τοῦ διαρπαῖεν τὰς ξένας νομάς, ἢ τοῦ μὴ ἐξιδιοποιεῖσθαι τὰ ἀπο-

1. Οἱ Βλάχοι ὀνομάζουσι τὸ εἶλαιον umprio ἀντὶ unctio, ὡς λέγουσι sempta ἀντὶ saneta, lacte ἀντὶ lacte.

πλανηθέντα ἀλλότρια κτήνη. Ἡ παρουσία αὐτῶν δίδει ἀφορμὴν εἰς διαπλοκισμούς καὶ διαμάχας, καθ' ἃς οἱ Ἕλληνες καίτερ πολυπληθέστεροι δὲν ὑπερτερῶσι πάντοτε. Ἐπειδὴ ὁ Ἕλληνας, καίτερ εὐμήχανος, εἶναι ἥττον αὐτοῦ δόλιος καὶ λεπτόνους, καὶ νικᾷται παρὰ τῶν Βλάχων, ὧν ὁ δόλιος σφοδρότερος καὶ ἡ κακοτεχνία καρτερικῆ. Οἱ ξένοι οὗτοι ἄρχουσιν ἐν τῷ τόπῳ· διότι, ἂν καὶ μισθῶνται ὑπὸ πάντων, κατέχουσι δύναμιν ἥτις ἐπιφρονῶν καὶ διαφυλάττει αὐτοὺς, τὴν ὁμοφροσύνην δηλαδὴ ἐν τοῖς συμβουλίαις καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἀρχηγούς αὐτῶν πίστιν καὶ πεθαργίαν. Ἐκαστος σκούτερης ἔχων μετ' ἑαυτοῦ περὶ ἑκατὸν ὁμοφρονοῦντας, καθιστᾷται ἀρχὴ καὶ εἶναι τις ἐν τῇ κοινότητι ἔνια ἔστας τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, ἴσως τὴν δύναμιν τοῖς δημάρχοις καὶ τοῖς ἐπιγυροῖσι ὄπλαρχηγοῖς· αἱ ἑλληνικαὶ ὁμῶς κῶμαι, μικροφυλῆται οὗσαι, ἀμιλλῶνται πρὸς ἀλληλάς καὶ στασιάζουσιν ἀδιαλείπτως ἐξασθενοῦσαι τὴν ἐκ τῆς συμπορίας ἐγγυρομένην τοῖς λαοῖς δύναμιν.

ΣΠΟΥΔΑΙΟΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ.

Ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν βιβλιοθήκη ἀπέκτησε πρὸ τινων μνηῶν χειρόγραφον ἐκ μεμβράνης, περιέχον τὴν ἐρωτικὴν τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Πόσον δὲ ἀξίον λόγου τὸ χειρόγραφον τοῦτο, εἰσάγει ἐκ τῆς ἐπιπένης ἐκείνης, ἢ ὁ πρῶτος βιβλιοπλάστης Κ. Περσβανόγλου ὑπέλαβεν τὸ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημ. παιδείας ὑπουργεῖον.

Τὸ χειρόγραφον τὸ ὅποιον τῇ πεφοτισμένη ἡμῶν μερίμνῃ ἀπεστάλη ἐσχάτως πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν βιβλιοθήκην, καὶ συμφώνως πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀπὸ 16 πρ. μνηῶν διαταγὴν, κατετέθη εἰς τὸ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τμήμα τῶν χειρογράφων, εἶναι ὑπὸ πολλὰς ἐπιπένης ἀξίον λόγου, καὶ καθίσταται ἀληθὲς κόσμημα τῆς ἡμετέρας βιβλιοθήκης, ἥτις δυστυχῶς ὡς πρὸς τὰ χειρόγραφα οὐδέποτε ἦτο ἐκ τῶν πλουσιῶν.

Ἐν πρώτοις ὀφείλεται, κατ' ἐμὴν γνώμην, δίκαιος ἔπαινος εἰς τὸν ἐν Τριπόλει τῆς Βαρθαρίας πρῶξενον τῆς Α. Μ., ὅστις κατόρθωσε ν' ἀποκτήσῃ τὸ κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα ἀνευρέθην χειρόγραφον, καὶ τὸ ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἑλλάδα· διότι ἄλλως ἤθελε βεβαίως περιπέσει εἰς χεῖρας ξένου τινὸς καὶ κοσμήσει ἢ ἰδιωτικῆς ἢ δημοσίας τινὰ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης βιβλιοθήκην, καὶ ἤθελεν οὕτως ἀπολεσθῆ διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ἀκούοντας ἐγγυροῦσαν οἱ ξένοι τὸν τόπον μας, ἀκούοντας ἀφῆρσαν ἀφ' ἡμῶν πλειστους ὄσους θησαυροῦς, κληρονομίαν τῶν ἐνδοξῶν ἡμῶν προγόνων. Εἶναι ὥρα πλέον παντὶ σθένει νὰ προσπαθήσωμεν νὰ διασώσωμεν τὰ ἀνήκοντα ἡμῖν. Ὁ ἑλληνισμὸς ἔχει σήμερον κέντρον τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα· αὐτὴ εἶναι τὸ ταμειυτήριον παντῶς τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀνήκοντος πράγματος.

Ὁ συντέλειον λοιπὸν εἶναι τὴν διάσωσιν τοιούτων κειμηλίων, ὅποιον τὸ ἀνὰ χεῖρας χειρόγραφον, εἶναι Ἑλληνας ἀξίους τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ.

Μεγάλως ἐνδιαφερόμενος ἐξ ἐμφύτου τινὸς κλίσεως πρὸς πᾶν ὃ, τι ἀφορᾷ τὴν βιβλιογραφίαν ἐν γένει καὶ ἰδίως τὴν παλαιωγραφίαν, θεωρῶν δ' ἐκτός τούτου καὶ καθήκον μου, ὡς βιβλιοφυλάκος τῆς ἐθνικῆς βιβλιοθήκης, κατέγγραψα εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἐν λόγῳ χειρογράφου παραβάλων αὐτὸ πρὸς ὅσας ἐκδόσεις τῶν ὁμιλιῶν τοῦ Χρυσοστόμου ἔχουσι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βιβλιοθήκῃ καὶ κατὰ πρῶτον λόγον πρὸς τὴν τοῦ Γάλλου Migne ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἑλλήνων πατέρων (Patrologia graeca), ἥτις θεωρεῖται ἢ πᾶσιν ἐντελεστέρα καὶ ἀκριβεστέρα.

ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ.

Ἀπὸ ἀλώσεως τῆς Κορίνθου μέχρι τῆς ἰδρύσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως βασιλευσούσης.

Κατὰ τὴν ἐν ἔτει 146 π.Χ. Ἀλωσιν καὶ καταστροφῇ τῆς Κορίνθου ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἀπετελέσθη ἡ ὑποδούλωσις τῆς Ἑλλάδος· αἱ δὲ περικλειεῖς αὐτῆς δημοκρατίαι μετεβλήθησαν εἰς ἐπαρχίας Ῥωμαϊκᾶς. Ἡ ἀρχαῖκὴ συμμαχία, θελήσασα ἵν' ἀποσεισῇ τὸν Ῥωμαϊκὸν ζυγόν, ἀπώλεσεν ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὸ τὸ εἶδωλον τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἐπήνεγκε τὴν λεηλασίαν τῆς Κορίνθου, καὶ τὸν δολερον τῶν Θερσῶν καὶ τῆς Χαλκίδος, καὶ τὴν καθάρσιν τῶν τειχῶν ἀπασῶν τῶν πόλεων, ὅσαι συμμετέσχον τῆς κατὰ τῶν Ῥωμαίων συμμαχίας, καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν πλείστων αὐτῶν καλλιτεχνημάτων.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον τῶν Ῥωμαίων καταστάντων ἡπιώτερον καὶ οἰονεὶ θελησάντων ἐπισκιάσαι τὰς ἀωμότητας καὶ ἐπουλωσάσι τὰς πληγὰς τῆς Ἑλλάδος, ἡ γερουσία ἐπεμψεν εἰς Ἑλλάδα δέκα πρόσβεις ἐπιστατήσοντας τῆς διοργανώσεως τῶν προσηκόντων αὐτοῖς ἐπαρχιῶν μετὰ τοῦ Μεγαλοπολίτου Πολυβίου, οὗτινος αἱ φρόνημοι συμβουλαί, ἐάν ἐπιβληθῶνται αὐτῷ, ἀπεσῶσιν ἂν βεβαίως τὰ ἐπιβλήοντα κακὰ καὶ ἀνεκτοτέρα καθίστων τῇ πατρίδι τὴν δουλείαν· διότι ὁ Πολύβιος ἴσχυεν ἐν Ῥώμῃ μεγάλως. Χάριν δὲ αὐτοῦ τὰ ἀγαλλήματα τῶν τελευταίων ἡρώων Ἀράτου καὶ Φιλοποίμενος ἀπεδόθησαν τοῖς Ἀχαιοῖς, οἳς ἐπετρέπη ἢ εἰς αὐτοὺς καὶ τὸν ἰδρυτὴν τῆς Ἑλλάδος Ἀγαίου ἀνεμίμνησαι· διὸ καὶ οὗτοι εὐγνωμονοῦντες ἔσταντο παρὰ τούτοις τῷ Πολυβίῳ ἀνορθιάνα.

Οἱ δέκα συνεχώρησαν πάλιν τὰς ἡδῶν καταλυθείσας τῆς Ἀχαιῆς, τῆς Βοιωτίας, καὶ τῆς Φωκίδος καθολικὰς συνειλεύσεις· κατήργησαν ὁμῶς τὰς ἐν ταῖς πόλεσι κατασταθείσας δημοτικὰς πολιτείας, ἀντικαταστήσαντες ἀντ' αὐτῶν τιμοκρατίας. Ἄλλως τε ἐδόθη ταῖς πόλεσιν ἵνα αὐτονομῶνται ὑπὸ τὸν ἐτησίως ἐκ Ῥώμης ἀποστελλόμενον ἐπαρχον ἀντὶ τοῦ στρατηγῶ τῆς τῶν Ἀχαιῶν συμπολιτείας.

Τὰ δεσπᾶ ἄνω προσήρτων τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις τῆ μητροπόλει Ῥώμῃ ἦσαν τοσοῦτον ἐκκελυμένα, ὥστε πολλάκις ἐφαίνοντο μὴ αἰσθανόμενοι τῆς δουλείας αὐτῶν· διότι ἡ δημοκρατία σεβόμενῃ τὴν θρησκείαν καὶ τὴν δόξαν καὶ τὰ ἀρχαῖα τῆς Ἑλλάδος ἔθη ἐπέβαλεν αὐταῖς κορυφάτων τὸν ζυγόν· οἱ δὲ τῶν αυτοκρατόρων μάλιστα τυραννικοὶ προσεποιούοντο ὅτι περὶ πολλοῦ ποιούνται τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σπάρτης.

Πεντήκοντα ἔτη μετὰ τὴν καταστροφῇ τῆς Κορίνθου οὐδεὶς ἔτι ἐφρόντιζε περὶ Ἑλλάδος· ἢ δὲ ἱστορία δὲν ἀναμνηστικὴ οὐδὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχόντων τῶν διοικησάντων τὰ βασιλεία τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τοῦ Μεγάρου καὶ τῶν ἄλλων ἀμνηστικῶν ἡρώων· καὶ μόνον τὰ μνημεῖα καὶ ἡ τέχνη καὶ αἱ σχολαὶ αὐτῆς, ἐν αἷς διεσώζοντο ἔτι λείψανα τῶν ἀρχαίων τοῦ ἔθνους καλῶν, καὶ ἐνθα ὑπεκκλίνοντες τὸ ζῶπυρον τοῦ ἀρχαίου ἐθνικοῦ πνεύματος, εὐγλωττοῖ τινες τῶν ἱστῶν

Διατελῶ, Κύριε Ὑπουργε, μετ' ἀνίκον σέβας. Εὐπειθέστατος Ὁ α βιβλιοπλάστη τῆς ἐθνικ. βιβλιοθήκης. I. ΠΕΡΣΒΑΝΟΓΛΟΥΣ.

είλκων τους νέους των ευπατριδών της Ρώμης. Οι νικηταί ἐγένοντο μαθηταί των ἡττηθέντων, πορευόμενοι ταπεινοφρονούντες εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπως διδάξωσι τὴν παιδείαν καὶ τὴν φιλοκαλίαν.

Ἄλλ' οἱ Ἕλληνες, τοῦτο μὲν βαρέως φέροντες τὴν τῆς ἐλευθερίας ἀπώλειαν καὶ πρὸς τὸν ἄσχημον ἐκεῖνον βίον δυσχεραίνοντες, τοῦτο δὲ συνεισθέντες πρὸς τοὺς ἐμφυλίους πολέμους, ἐδέχθησαν χαίροντες τοὺς πρέσβεις καὶ τὰς προτάσεις τοῦ Μιθριδάτου.

Καὶ μέχρι μὲν τοῦδε οἱ Ῥωμαῖοι δὲν εὔρον ἐν Ἀσίᾳ ἄλλους ἐμὴ ἡγεμόνας, οἵτινες ἀδύνατοι ὄντες ἢ ἀνοηταίνοντες ἐπετάχυνον τὴν δουλείαν αὐτῶν.

Ἄλλ' ἤδη ἀναφάνεται ὁ βασιλεὺς τοῦ Πόντου Μιθριδάτης, ὅστις οὐ μόνον μεγάλως ἐνεπόδισε τὴν κατὰ τὴν Ἀσίαν πρόσδοκον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ κατέκτησε τὴν ὑπ' αὐτοῦ χώραν, καὶ καταστῆρας φόρου ἀποτελεῖς τὰς παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον Ἑλληνικὰς ἀποικίας, ἐπεβάλετο ἵνα, κατακτῆσας καὶ τὴν Θράκην καὶ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα, προσβάλῃ τὴν Ῥώμην αὐτῆν.

Διὸ καὶ ἐπεμψεν ἐν ἔτει 89 π. Χ. ἕνα τῶν στρατηγῶν τὸν Ἀριαράθην ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην, ἐνῶ ὁ ναύαρχος αὐτοῦ Ἀρχέλαος ἐδέσποζε διὰ τοῦ ἰσχυροῦ αὐτοῦ στόλου τοῦ ἑλληνικοῦ ἀρχιπελάγους· καὶ ἵνα δεῖξῃ τὴν πρὸς τὴν Ῥώμην περφηρότησιν αὐτοῦ, ὁ Μιθριδάτης διέταξε τὴν σφαγὴν τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ῥωμαίων, ὧν ἐφρονέθησαν περὶ εἴκοσι χιλιάδας ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

Ἐπεμψε δὲ καὶ προσβύτην εἰς Ἀθήνας ἐκδεδιτημένον τινὰ ἐπικούρειον φιλόσοπον Ἀριστίωνα ἢ Ἀθηνίωνα, Ἀθηναῖον ἐκ δούλης αἰθιοπίδος, μυρία ὅσα τοῖς Ἀθηναίοις ὑποσχόμενον, ἐὰν ἀποστατήσωσιν ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων, οὓς ἀνεδείκνυνεν ἤδη λίαν ἀπὸ τοῦ Μιθριδάτου κινδυνεύοντας. Ὁ Ἀθηνίων, καταδημαγωγῆσας τὸν δῆμον, ἅμα δὲ ὠφελοῦμενος ὑπὸ τοῦ Ἀρχελάου κατασχόντος ἤδη τὸν Πειραιᾶ, ἀνηγορεύθη ἀρχηγὸς τῆς πόλεως κατὰ τῶν Ῥωμαίων ἀκόντων τῶν τὰ σωτήρια συμβουλευόντων ἀρίστων πολιτῶν, ὧν οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐκούσας τῆς πόλεως, οἱ δὲ ἐξωρίσθησαν, ἢ εἰς δεσμωτήριον ἐνεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ πρώην μὲν δημαγωγοῦ, ὕστερον δὲ τυράννου Ἀθηνίωνος.

Ἐν Ῥώμῃ ἀνηγορεύθη ἤδη ὑπάτος ὁ Σύλλας, ὅστις θηρεύων πᾶσαν ἀφορμὴν δόξης καὶ δυνάμεως ἐπέτυχε τῆς κατὰ τοῦ Μιθριδάτου στρατηγίας, καὶ κατελθὼν εἰς Δυρράχιον πορευόμενος διὰ τῆς Αἰτωλίας καὶ Βοιωτίας ὤρμησε πολιορκήσων τὰς Ἀθήνας.

Εἶτε δὲ φοβούμενος τὴν ἐν Ῥώμῃ ἀντίπαλον τῶν δημοτικῶν μερίδα, εἶτε σκιμαχιῶν πρὸς τὴν ἀρχαίαν τῆς πόλεως δόξαν, εἶτε ἀγανακτῶν τὰ σκώμματα καὶ τὰς βιομηχανίας, δι' ὧν ἐξηρθεῖεν αὐτὸν χλευάζων καὶ περιφρονῶν ἀπὸ τῶν τειχῶν ὁ Ἀθηνίων, κατέσπευδεν αὐτὴν παντὶ τρόπῳ. Ὅθεν ἤρξατο ἵνα ἐπιωρεῖται περὶ τὸ τεῖχος ὕλην ἀπειρον, κατακόψας τὸ ἱερὸν ἄλλος καὶ τὴν Ἀκαδημίαν, προάστειον ἀνδροφωρύατον, καὶ τὸ Λυκειον. Οὕτως δὲ αὐτῷ χρείας χρημάτων πρὸς πόλεμον, ἐγύμνωσε τὰ τῆς Ἑλλάδος ἱερὰ ἀφαιρῶν τὰ κάλλιστα τῶν ἀναθημάτων ἀπὸ τῶν ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ Ὀλυμπίᾳ

ναῶν. Ἐγραψε δὲ, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, καὶ πρὸς τοὺς ἐν Δελφοῖς Ἀμφικτύονας, ὅτι κάλλιον ἔσται κομισθῆναι πρὸς αὐτὸν τὰ τοῦ Θεοῦ χρήματα· διότι ἢ ἀσφαλέστερον ἐμελλεν ἵνα φυλάξῃ αὐτὰ, ἢ καὶ μεταχειρισθεὶς ἀποδοῖαι οὐκ ἐλάττω. Καὶ ἀπέστειλεν ἐπὶ τοῦτω τὸν φίλον αὐτοῦ Κάριν τὸν Φωκέα, ὅστις, φθάσας εἰς Δελφοὺς καὶ φοβηθεὶς ἵνα ἐπιβάλῃ ἱερόσυλον τοῖς ἀναθήμασι τοῦ ναοῦ χεῖρα, βλέπων δὲ καὶ τοὺς Ἀμφικτύονας ἐκλιπαροῦντας αὐτὸν, ἀπεδάκρυσε τὴν ἀνάγκην· καὶ ἀκούων τινὰς λέγοντας ὅτι ἤσθοντο φεγγαγομένην τὴν ἐν ἀνακτόροις κιβόραν, εἶτε πιστεύσας εἶτε θέλων ἐμβαλεῖν δεισιδαιμονίαν τῷ Σύλλᾳ, ἔγραψε τοῦτο πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ ἀπήντησε « θαυμάζειν τὸν Κάριν, εἰ μὴ συνήσιν ὅτι χαίροντος, οὐ χαλεπαίνοντος εἶη τὸ ἄδειν. » Τότε ὁ Κάρις ἀφῆρεσε τοὺς θησαυροὺς τῶν Δελφῶν, ἐτι δὲ καὶ τὸν ἀργυροῦν πῖθον, ὃν, μὴ δυνάμενον ἵ' ἀναλάβωσι τῶν ὑποζυγίων, κατέκοψεν. Οἱ δ' Ἀμφικτύονες ἀνεμυμήσαντο τότε δακρυόντες τὸν τε Τίτον Φλαμινίον καὶ Μάρκον Ἀκίλιον, καὶ τὸν Αἰμίλιον Παῦλον, ὧν ὁ μὲν ἐκβαλὼν τὸν Ἀντίοχον τῆς Ἑλλάδος, ὁ δὲ τοὺς τῶν Μακεδόνων βασιλεῖς καταπολεμήσας, οὐ μόνον ἀπέσχοντο τῶν ἱερῶν τῶν ἑλληνικῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ δώρων ἐτίμησαν.

Αἱ Ἀθῆναι, πολιορκηθεῖσαι ἐξαίφνης, περιέσθησαν ταχέως εἰς ἐσχάτην τροφῆς ἀπορίαν. Ἐπειδὴ μέγιστος οἴτου ἐτιμᾶτο χιλίων δραχμῶν· οἱ δὲ ἄνθρωποι ἔτρωγον τὸ παρὰ τὴν ἀκρόπολιν φυόμενον παρθέσιον, καὶ σάνδαλα ἐφθὰ καὶ ζῶα παντοδαπὰ καὶ ἀνθρωπίνην σάρκα. Ὁ δὲ Ἀθηνίων, διάγων ἐν πότει καὶ κώμοις καὶ πυρρῆζιν καὶ καταγλιῶν τῶν πολεμίων, περιεῖδε τὸν ἱερὸν τῆς θεᾶς λύγρον ἀποσβεσθέντα διὰ σπᾶνιν ἐλαίου· πρὸς δὲ τὴν ἱερίαν, ἠμίεκτον οἴτου ἀπαιτούσαν, ἐπεμψεν ἠμίεκτον πεπέρεως· τοὺς δὲ βουλευτὰς καὶ ἱερεῖς ἱκετεύοντας αὐτὸν ἵνα οἰκτιρῇ τὴν πόλιν καὶ διαλλαχθῇ πρὸς τὸν Σύλλαν διεσκέδασε τοξέων. Μόλις δὲ πολὺ ὕστερον ἐστειλεν ὑπὲρ εἰρήνης τρεῖς τῶν συμποσιαζόντων, πρὸς οὓς, οὐδὲν σωτήριον ἀξιούσας, ἀλλὰ τὸν Θησέα καὶ τὸν Εὐμόλοπον καὶ τὰ Μηδικὰ σεμνολογούμενους, ὁ Σύλλας, « Ἄπειτε, εἶπεν, ὦ μακάριοι, τοὺς λόγους τούτους ἀναλαβόντες· ἐγὼ γὰρ οὐ φιλομαθῆσων εἰς Ἀθήνας ὑπὸ Ῥωμαίων ἐπέμψην, ἀλλὰ τοὺς ἀφισταμένους καταστρεψόμενος » (Πλούτ. Σύλλας).

Ἡ πόλις ἐκυριεύθη μετὰ πολλὰς ἐφόδους καὶ προσβολὰς ἀπὸ τοῦ Ἐπαγαλίου τείχους· ὁ Σύλλας εἰσῆλθε περὶ μέσας νύκτας φρικτῶδης καὶ αἰμογαρῆς μετὰ σαλπύγων, τοῦ στρατοῦ ἀφαιμένου ἐπ' ἀρπαγὴν καὶ φόνον. Τὸ αἷμα τῶν φονευθέντων ἐβρέσσε μέγχις ἐξω τῶν πυλῶν τῆς πόλεως· ὁ δὲ Ἀθηνίων, κατακαύσας τὸ ὄρειον καὶ καταφυγῶν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἐπολιορκεῖτο· ἀλλ' ἐγκατερῆσας πολλὰς ἡμέρας παρεδόθη δι' ἀπορίαν τροφῆς καὶ ὕδατος, καὶ ἐθανάτωθη.

Τέλος δύο ἐξορίσται Ἀθηναῖοι, ὁ Μηδικὸς καὶ ὁ Καλλιπῶν, ἱκέτευσαν γονυκλινεῖς καὶ ἐπέτυχον συγγνώμης ὑπὲρ τῆς πόλεως. « Συγχωρῶ τοὺς ζῶντας τῶν ἀποθανόντων χάριν, » εἶπεν ὁ Σύλλας.

Ὁ δὲ Πειραιεύς, ἀπελθόντος τοῦ Ἀρχελάου, ἐκυριεύθη καὶ οὗτος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, πυρπολησάντων τὰ νεώρια. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Ταξιάρχης ἐκ τῶν τοῦ Μιθριδάτου στρατηγῶν κατήρχετο ἐκ Θράκης καὶ Μακεδονίας ἄγων ἑκατὸν χιλιάδας πεζῶν καὶ μυρίους ἵππεις, καὶ συνέμιξε τῷ Ἀρχελάῳ ἐν Βοιωτίᾳ.

Ὁ δὲ Σύλλας ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μικρὰς δυνάμεις δεκαπέντε χιλιάδων πεζῶν καὶ χιλίων πεντακοσίων ἵππων καὶ ἐνίκησε τὴν μεγάλην ἐκείνην περὶ Χαϊρώνειαν μάχην, ἐν ἣ ὁ Ῥωμαῖοι κατηγωνίσαντο τὰς δυνάμεις τοῦ Μιθριδάτου, ὅστις μὴ ἀποκαρτερήσας ἔστειλε πάλιν ἕτερον στρατὸν παντάσῃ καὶ τούτῳ παρὰ τὸν Ὀρχομενὸν καταστραφέντα. Μετὰ ταῦτα μεταβάς εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆρεσε τὰς ὑπὸ τοῦ Μιθριδάτου κατακτηθείσας ἐπαρχίας καὶ ὠμολόγησε πρὸς αὐτὸν εἰρήνην.

Ἐπανελθὼν τροπαιοῦχος ἀπὸ Ἀσίας ὁ Σύλλας ἦλθε πάλιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπου, γενόμενος ἱερόσυλος, ἤρπασεν ἀπὸ μὲν τοῦ ναοῦ τῶν Ἀλαλοκομενῶν τὸ ἀργαῖον ἐλεφάντινον τῆς Ἀθηνᾶς ἄγαλμα, ἀπὸ δὲ τοῦ ἐν Ἀθῆναις ναοῦ τοῦ Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου τὰς ἀρχαίας ἀσπίδας, ἀπὸ δὲ τοῦ Πειραιῶς τὴν μεγάλην βιβλιοθήκην Ἀπελλίκοτος τοῦ Τηίου, ἣν μετέηνευεν εἰς Ῥώμην. Ἐν αὐτῇ ἦσαν πρὸς τοὺς ἄλλους τὰ συγγράμματα τοῦ Θεοφράστου καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους, ἅτινα, ἤδη εἰς λήθην ἐλθόντα, ἐξεδόθησαν πάλιν ὑπὸ τοῦ ἑλληνος γραμματικοῦ Τυραννίνου ἀκολουθήσαντος ἅμα τῷ Σύλλᾳ εἰς Ῥώμην.

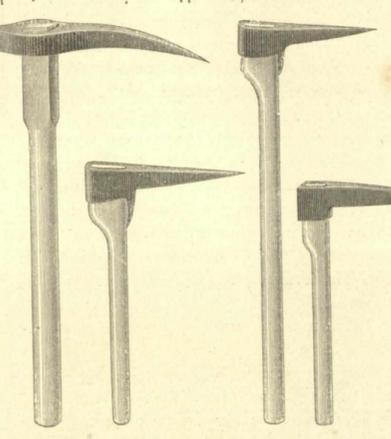
Ὁ Σύλλας νικήσας ἀπήτησε πρὸς τοὺς ἄλλους ἵνα παραδοῦσιν αὐτῷ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα τριῆρεις ἐξηρτυμέναι ὑπὸ τῶν νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους, αἵτινες συνεμάχησαν τῷ Μιθριδάτῃ καὶ τοῖς τότε πειραταῖς.

Ἡ πειρατικὴ ἐκείνη δύναμις, ὀρηκθεῖσα τὸ πρῶτον ἐκ Κιλικίας, καὶ εὐρούσα τὴν θάλασσαν ἔρημον φρουρᾶς, τῶν ἐμφυλίων ἕνεκα τῆς Ῥώμης πολέμου, ἐπεδείξατο τόλμην πολλὴν ἐν τῷ Μιθριδατικῷ πολέμῳ, καθ' ὃν ὁ τοῦ Πόντου βασιλεὺς μετεχειρίσθη αὐτὴν πρὸς καταστροφὴν τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐμπορίας. Εἰρήνης δὲ γενομένης καὶ ἐγκαταλειφθεῖσα, ἐνέμεινε τῷ ἔργῳ. Ἐνέβαινον δὲ εἰς τὰ ληστρικά πολλοὶ ἐπὶ πλοῦτῳ καὶ γένει διάσημοι, καὶ μετεῖχον αὐτῶν ὡς φέροντος τοῦ ἔργου καὶ δόξαν καὶ φιλοτιμίαν τινά. Καὶ ἤδη προήχθησαν εἰς τοσοῦτον θράσους, ὥστε οὐ μόνον ἐπετίθεντο τοῖς πλέουσιν, ἀλλὰ πλέοντες κατὰ στόλους τὴν μεσόγειον, ἀφῆραζον ἀπὸ τῶν λιμένων τὰ πλοῖα, καὶ ἐπυρπολοῦν τὰς πόλεις καὶ τοὺς ναοὺς, καὶ ἠγματοπύρρον τὰς κατοίκους. Εἶχον δὲ καὶ ναυσταθμὰ πολλοὶ ἀρχαῖοι πειρατικὰ καὶ φρουράρια τετελειωμένα καὶ στόλους οὐχὶ μόνον διαπρέποντας ἐπὶ πληρωμάτων εὐανδρῶν καὶ κυβερνητῶν τέχνη, ἀλλὰ καὶ κόσμησιν καὶ πολυτελείᾳ, ἐμπρέποντας παραπετάσασιν ἀλοουργοῖς καὶ κώπαις ὑπαργυρούς ὡς ἐντροφῶντες τῷ κακούργῳ. Οἱ δὲ αὐλοὶ καὶ τὰ ἄσματα καὶ μέθαι παρὰ πᾶσαν ἀκτὴν καὶ ἡγεμόνων ἀρπαγαί, καὶ πολιτῶν αἰχμαλώτων ἀπολυτρώσεις ἦσαν ὄνειδος τοῖς Ῥωμαίοις, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος.

Ἐσύλησαν δὲ καὶ τὰ πλείστα τῶν ἱερῶν, ἐν οἷς τὸ Κλάριον καὶ τὸ Διδυμᾶσιον καὶ τὸ Σαμοθράκιον καὶ τὸν ἐν Ἐπιδαύρῳ ναὸν τοῦ

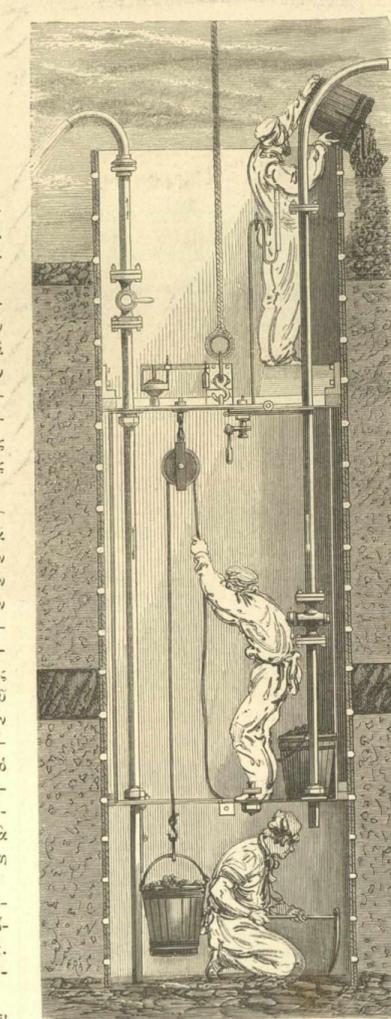
ὄρουσσαι τὸν ἄνθρακα (travail à col tordu). Ὅταν δὲ ἰκανὴ ἄνθρακος μερὶς συσσωρευθῇ περὶ τὸν ὄρυκτον, ἔρχεται ὁ λεγόμενος ἀνθρακοφόρος, ὅστις ἐκφέρει αὐτὸν εἴτε διὰ σάκκου, οὓς θέτει ἐπὶ τῶν ὤμων, εἴτε δι' ἀμαξαρίου, ὃ ἔλκει διὰ μέσου ὑπονόμου, ἧτις πολλὰ γοῦ εἶναι τοσοῦτον στενὴ καὶ γαμπλή, ὥστε μόλις βαλεῖται ἐπὶ τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν ἡμίγυμος, κύπτων, ἀσθμαίνων, κἀβδωρῶς, καὶ σπληνίζομενος βάδω· καὶ ἀνέρχεται οὕτως ὡς ἀήλιον ἀνδράποδον μέχρι τῆς ἡμέρας, εἶτε ἀνερχόμενος τὴν ἀτελεύτητον κλίμακα, εἶτε δευτερεύσαντι τινι ἀνάτην στοὰν φέρουσαι εἰς τὰ ἐκτός. Κενόσας δὲ τὸν σάκκον ἢ τὸ ἀμαξάριον κατέρχεται ὡς ἄλλος Σίσυφος πρὸς νέαν ἀντλίαν. Πολλὰκις τοῦ στενοῦ ἕνεκα τῶν ὑπονόμων μεταχειρίζονται, ἰδίως ἐν τοῖς ἀνθρακωρυγείοις τῆς Ἀγγλίας καὶ Σκωτίας, ἐν τῇ δεινῇ ταύτῃ ἐργασίᾳ παιδιὰ καὶ μάλιστα κοράσια, ὧν ἡ κατάστασις ἀλγυνὴν τῷ ὄντι παρέχει ὄψιν. Διὰ γαμπλῶν, σκοτεινῶν καὶ καλύψων ὑπονόμων τὰ ἄθλια ταῦτα παιδιὰ, γυμνὰ καὶ σκελετωθῆ, ὅτε μὲν ὄρθια, ὅτε δὲ βαδίζοντα τετραποδίται, ἔλκουσι δι' ἀλίσσεως σιδερέας δεδεμένης πρὸς λῶρον, ὃν φέρουσιν ὡς ζωστήρα, βαρέα τετραπόδια ἀμαξάρια. Τὸ ἕδαφος εἶναι κλύβρον καὶ ὀλεθριον, πλήρες ἰλίου, καὶ πετρῶν καὶ ὕδατος. Ὅταν ἡ ὑπόνομος γίνηται ἀνάτην, ἀντὶ τοῦ ἔλκειν ὀδοῦσιν ἐκ τοῦ ὄπισθεν τὰ ἀμαξάρια διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν χειρῶν. Ἄλλοτε δὲ μετεχειρίζοντο πρὸς τὴν ἐργασίαν ταύτην καὶ γυναῖκες. Ἐνίοτε ἀντὶ τῷ ἔλκειν τὰ ἀμαξάρια ἀναγκάζονται ἵν' ἀνέρχωνται τὰς ἀτελεύτητους ἐκείνας κλίμακας φέρουσαι τὸ αὐτῶν φορτίον ἐπὶ τῶν ὤμων. Ἐὰν δὲ ἐν τῶν κορασίων ὀλισθήσῃ, ἢ ἐὰν τὸ λῶρον τοῦ σάκκου διαβῆρῃ, τὰ ἐπόμενα κοράσια κινδυνεύουσιν ἵν' ὀλισθήσῃσι καὶ κατακρημνισθῶσιν εἰς βάθος πολλῶν ἑκατοντάδων μέτρων.

Ἐν Ἀγγλίᾳ τὰ παιδιὰ, ὀνομαζόμενα 'gappers, λαμβάνουσιν ἐν καὶ μόνον κνήρον δι' ὀλην τὴν ἡμέραν, καὶ μένουσιν ἐν τῇ αὐτῇ θέσει περὶ δώδεκα ὥρας. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ μένουσιν ἐν τῷ αὐτῷ, διάγουσι τὴν νύκτα ἐν τοῖς ἀνθρακωρυγείοις, καὶ δὲν ἀνέρχονται εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἄλλοτε ἐμὴ τὴν κυριακὴν. Αἱ κατασχέσεις ὅμως αὐταὶ ἠλαττώθησαν ἀπὸ τινος διὰ τῆς μεσιτείας τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως.

Διάφορα εἶδη ὄρυγος τῶν μεταλλίων.

κεφαλῆς αὐτοῦ, ἢ ἐν τὸ καλώδιον λίαν τεινόμενον ἀπορρηγνῆθῃ, ἢ ὁ βυθὸς τοῦ κάδου ἀνοιχθῇ, κατακρημνισθῆσεται εἰς τὰ βάθη τοῦ φρέατος, Ἐνίοτε δύο κάδοι, ὁ μὲν ἀνερχόμενος, ὁ δὲ

Τομὴ τοῦ φρέατος. Καταβάσεις τῶν μεταλλικῶν σωλήνων τοῦ μεγάλου φρέατος.

κατέρχόμενος, συναντῶνται, καὶ ἡ σύγκρουσις φέρει μεγάλα κακὰ διαφθεύουσα ἢ βίπτουσα τοὺς ἐν τοῖς κάδοις εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀβύσσον.

Οἱ ὄρυκται ἀνέρχονται καὶ κατέρχονται δις τῆς ἡμέρας μετὰ μεγίστης εὐκολίας. Ἐν τισιν

ἀνθρακωρυγείοις ψάλλεται ἡ λειτουργία ἐπὶ τοῦ στομίου τοῦ φρέατος πρὸ τῆς καταβάσεως.

Εἰσελθόμενοι εἰς τὰς διαφόρους συνοικίας τῆς πόλεως ἀνθρακωρυγείου, καὶ περιεβλόμενοι τὸν ὑπόγειον τοῦτον δαίδαλον. Ἐνταῦθα παρὰ τὰ ἀνθρακοῦχα στρώματα, ἐνθα ὁ φύσος τῶν ἐργαζομένων καὶ ἡ βροντὴ τῆς πυρῆτιδος, ἐργάζονται οἱ ὄρυκται (piqueurs). Ἐν ταῖς σύριγγι καὶ ταῖς στοαῖς εὐρίσκομεν τοὺς μετακομιστὰς, τοὺς ἵππους καὶ τοὺς σιδηροδρόμους ἔλκοντας τὰ ἔργα τοῦ μεταλλείου. Παρὰ τὸν βυθὸν τοῦ φρέατος ἵστανται οἱ λεγόμενοι προσκολληταί (accrocheurs), οἵτινες προσαρτῶσι τοὺς καλωδίου τοὺς πῖθους μεσοῦς ἀνθρώκων, καὶ ἔχουσιν ἐπιμειδίαν πρὸς τοὺς ἐργάτας τοὺς ἱσταμένους παρὰ τὸ στόμιον τοῦ φρέατος καὶ παραδεχομένους τοὺς ἀναφερομένους ἀνθρακας. Αἱ δὲ λυγνία μόλις φωτίζουσιν ἀμυδρῶς μέρος τοῦ καταχθονίου τούτου ὑπογείου, οὕτως τὸ μέγιστον μέρος εἶναι ἐν πλείστῳ σκότει.

Αἱ στοαὶ καὶ αἱ σύριγγες τέμνονται πανταχῶς ὡς ὁδοὶ πόλεως. Ἐκ διαλειμμάτων εὐρίσκει τις πλατείας καὶ τριόδους. Ἐκάστη δὲ ὁδὸς ἔχει ἰδίαν ἐπωνυμίαν, μάλιστα δὲ αἱ πλατεῖαι, αἵτινες καλῶς τετμημέναι, ἀποτελοῦσιν, ὡς εἶπεν, τὴν ὠραίαν συνοικίαν τῆς πόλεως πρὸς ἀντίθεσιν τῶν στενῶν καὶ βυθῶν συρίγγων τῶν περιστάσων τὴν παλαιὰν καὶ βυπαρὰν συνοικίαν. Ἡ δὲ ὑπόγειος αὕτη πόλις, ἢ ἀπὸ ἀμυδρῶν λυγνῶν φωτίζομένη, κατοικεῖται νύκτα καὶ ἡμέραν, διακρητὰ ὑπὸ ἵππων καὶ σιδηροδρόμων, διαβρέεται ὑπὸ ποταμῶν καὶ διωρύγων καὶ πηγῶν αὐτοφῶν, καὶ κατοικεῖται ὑπὸ ἰδιαζόντων τινῶν ὠρυκτῶν καὶ ζῶων, ἅτινα οὐδέποτε θερμαίνονται ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Οἱ κάτοικοι τῆς καταχθονίου ταύτης πόλεως διαδέχονται ἀλλήλους τρίς κατὰ τὸ ἡμεροῦντιον, καὶ μόνον οἱ ταλαίπωροι ἵπποι, ἀπαῖς εἰσελθόντες, δὲν ἐξέρχονται ἤδη οὐδέποτε εἰς τὸ φῶς, καὶ ἀποθνήσκουσιν ἐν τοῖς ἐνδοτάτοις τῆς γῆς.

Παρὰ τὴν ἡμέραν, καὶ μόνον κνήρον δι' ὀλην τὴν ἡμέραν, καὶ μένουσιν ἐν τῇ αὐτῇ θέσει περὶ δώδεκα ὥρας. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ μένουσιν ἐν τῷ αὐτῷ, διάγουσι τὴν νύκτα ἐν τοῖς ἀνθρακωρυγείοις, καὶ δὲν ἀνέρχονται εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἄλλοτε ἐμὴ τὴν κυριακὴν. Αἱ κατασχέσεις ὅμως αὐταὶ ἠλαττώθησαν ἀπὸ τινος διὰ τῆς μεσιτείας τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως.

Ἐν τισιν ἀρχαίοις μεταλλείοις καὶ τοῖς τῆς Σιθρίας, πολλοὶ ἄνθρωποι γεννῶνται, καὶ ζῶσι, καὶ ἀποθνήσκουσιν ἐν τισι τῶν μεταλλείων ὄρυκτων ἄλλοτε ἐμὴ τὴν κυριακὴν. Αἱ κατασχέσεις ὅμως αὐταὶ ἠλαττώθησαν ἀπὸ τινος διὰ τῆς μεσιτείας τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως.

Ἡ ἐπιστήμη κατίσχυσε τῶν προσκομημάτων τούτων διὰ τῆς μαγνητικῆς πυξίδος, ἧτις ποδηγετεῖ τὸν μεταλλεὴ ἐν τοῖς ἐνδοτάτοις τῆς γῆς, ὡς τὸν ναυκλήρον ἐν τῷ ὠκεανῷ. Αἱ αὐτῆς ὁ μηχανικὸς ὑποτυπὸ τὸ χωρογραφικὸν τοῦ μεταλλείου διάγραμμα· διότι ἡ τῆς μαγνητικῆς βελόνης μυστηριώδης ιδιότης τοῦ τείνει ἀείπτως πρὸς τὸν πόλον διὰ μικρὰς παρεγκλίσεως, μεταβαλλομένης κατὰ χώρας, παρέχει αὐτῷ ἀσφαλῆ μαθηματικὴν γραμμὴν, ἀφ' ἧς ὁρίζεται ὡς ἀπὸ πρώτης ἀφετηρίας πανταχῶς. Αἱ δὲ γωνίαι τῆς κλίσεως, αἵτινες καταδεικνύουσιν τὰς διαφορὰς τοῦ ἐπιπέδου, σημειοῦνται διὰ τινος ἐργαλείου ἀποτελουμένου ὑπὸ ἡμικύκλιου μεταλλικοῦ διηρημένου εἰς βαθμοὺς, ἀφ' οὗ κρέμαται νῆμα μοιλιέδου.

Ἡ ἐν τοῖς μεταλλείοις ἐν γῆσει πυξὶς πρέπει ἵνα τίθηται μακρῶν παντὸς σιδεροῦ. Διότι ὁ σίδηρος ἔχει μαγνητικὴν πρὸς αὐτὴν ῥοπὴν

καταστρέφει την φυσική αὐτῆς τάσιν, ὅπου ἀπο-
πλανᾷ τὸν ἀπρόσδεκτον γεωμέτρην, ὃν πολλοὶ
ἀντὶ τῆς πυξίδος προτιμῶσι τὰ ἐν γένει πρὸς τὰς
συνήθεις γεωμετρικὰς καταμετρήσεις χρήσιμα
ἐργαλεῖα, οἷον τὸ γραφόμετρον καὶ τὸν θεοδύλι-
θον καὶ τὸν ἐπαναληπτικὸν κύκλον, ἀπινὰ εἰς
κεχρορηγμένα ταῖς λεγομέναις σκοπευτικαῖς διό-
πτραις (lunettes pour viser), καὶ φέρονται ἐπὶ
ταπεινῶν τριπόδων. Σημειοῦσι δὲ ταῦτα εὐστό-
χος τὰς γωνίας τῆς διευθύνσεως καὶ τῆς κλίσεως.

Κατὰ τὰς καταμετρήσεις ταύτας τὸ μικρό-
τατον σφάλμα προσεγγεῖ πολλὰ ἄτοπα. Διότι ἡ
ἐλαχίστη παρέγκλισις τῶν ἀμοιβαίων τάσεων
δύο πρὸς συνάντησιν ἐκατέρωθεν ὀρυσσόμενων
στοῶν δύναται ἵνα ματαιώσῃ τὴν ἐργασίαν,
ἀστοχοῦσα τῆς συνεντεύξεως ἡ γωνιωδῶς καὶ ἀδε-
ξίως ἐπιτυγχάνουσα αὐτῆς, ὅπου ἔσται αἰδῖος
μάρτυς τῆς ἀνικανότητος τοῦ γεωμέτρου.

Οὐδεμία ἐργασία ἀρχεται ἢ καταλήγει ἀνευ
προηγήθεισας ἐξετάσεως τοῦ διαγράμματος, ἐξ
οὗ ὁ μηχανικὸς τεκμαίρεται πόσος ὁ ἐξαχθεὶς
ἀνθραξ καὶ ὁ ἐξαχθησόμενος. Δι' αὐτοῦ ὁ μηχαν-
ικὸς ἐπισκοπεῖ τὸ παρελθὸν καὶ προλέγει τὸ
μέλλον τοῦ μεταλλείου.

Περιεγράψαμεν ἤδη τὴν ἐμφύση μὲν αὐστη-
ρὰν δὲ τῶν ὑπογείων ἐργῶν ὄψιν. Ἀνέλθωμεν
νῦν εἰς τὸ στόμιον τοῦ μεταλλείου, ἐνθα οἱ
ἐργάται, ὑπεκαυόμενοι ὑπὸ τοῦ φωτός καὶ τοῦ
καυροῦ ἀέρος, ἐργάζονται ἐπιμελῶς καὶ εὐθύ-
μως. Τὰ ἀμαξάρια πλήρη ἀνθράκων καὶ ἐπιχει-
μένα ἀλλήλους ἀνέλκονται ταχέως ὑπὸ τῆς
ἀτμομηχανῆς, καὶ ἐκκενούμενα δι' ἀρμοδίας
κατασκευῆς, κατέρχονται παραλλήλως τοῖς
ἀναδύσασίμοις ἄλλοις μεστοῖς εἰς τὸν βυθὸν,
ὅπως πληρωθῶσιν ἐκ νέου. Οἱ δ' ἀνθρακες ἀνα-
φερόμενοι καταγράφονται, καὶ καθαρίζονται, καὶ
κατατάσσονται κατὰ τὴν αὐτῶν ποιότητα. Παρὰ
τὸ στόμιον τοῦ φρέατος καίει ἀέναντος ἐστία
γαιανθράκων παρ' οἷς ζηρῆνοι οἱ ἀνερχόμενοι
κάθυδροι μεταλλεῖς τὰ βεβρωγμένα αὐτῶν ἐνδύ-
ματα.

Τὰ παρὰ τὸ στόμιον τοῦ ἀνθρακωρυχείου οἰ-
κοδομήματα παρέχουσι παράδοξον συνάθροισμα
κτιρίων καὶ κτιριωμάτων χρησίμων πρὸς ἐκκάρ-
πωσιν τοῦ ἀνθρακωρυχείου. Ὑπεράνω δὲ τοῦ φρέα-
τος αἰωρεῖται τὸ κίριωμα, οὗτος ἐξαρτῶνται αἱ
τροχαλῖαι, ἅς διέρχονται τὰ σχοινία, δι' ὧν
ἀναφέρονται οἱ ἀνθρακες. Περαιτέρω ὑψοῦνται

τὰ κτίρια ἐν οἷς εἶναι αἱ ἀτμομηχαναί, τὰ πρὸς
ἐκκάρωσιν τοῦ ἀνθράκος ἐργοστάσια, αἱ ἀπο-
θήκαι, καὶ τέλος ἡ μακρὰ τάξις τῶν ἰπνῶν,
ὅπου ἀπανθρακοῦται ὁ γαιάνθραξ, ἀποχωρίζο-
μενος τῶν καυσίμων αὐτοῦ ὑλῶν καὶ μεταβαλ-
όμενος εἰς Coke, καθιστάμενος ἥττον θειοῦχος,
μᾶλλον θερμαντικὸς, καὶ χρήσιμος πρὸς τὴν
γωνεῖαν τῶν μεταλλιτιδῶν γαιῶν καὶ τῶν με-
τάλλων· διότι τὸ Coke δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ὁ
ζυλάνθραξ τοῦ γαιάνθρακος.

Περὶ τὸ στόμιον τοῦ φρέατος βλέπει τις καὶ
τὸ σιδηρουργεῖον ὅπου στομοῦσι τὰ ἐργαλεῖα,
τὰ πρὸς ἐπισκευὴν ἐργοστάσια, τὰς κατοικίας
τῶν ἐργατῶν, τὰ γραμματεῖα καὶ τὰ ἀρχεῖα.

Παρατηρητέον ἐνταῦθα ὅτι ἡ Ἀγγλία δὲν
πρωτεύει ὡς ἐν γένει πιστεύεται ὡς πρὸς τὴν
μεθοδικὴν ἐκκάρωσιν τῶν γαιανθράκων. Ἐὰν
δὲ παράγῃ πλείονας τῶν ἄλλων χωρῶν, ἀποδο-
τέον τοῦτο τῇ δαψιλείᾳ καὶ ἐπιπολασμῷ τῆς
ὕλης. Πολλὰ ἀνθρακωρυχεῖα ἐν Ἀγγλίᾳ παρά-
γουσι δύο γιλιᾶδας καὶ πεντακοσίους τόνους καθ'
ἡμέραν, οὓς μάλιστα παράγουσιν ἐν Γαλλίᾳ καθ'
ἐκάστην ἄπαντα ὁμοῦ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα.

(Ἔπειτα συνέχεια.)

Μεταλλεῖς ἐξορύσσοντες τὸν ἀνθρακα.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΤΟ ΒΕΒΑΙΟΝ ΜΕΛΛΟΝ ΜΑΣ.

I

Ἡρώτησα τὴν γῆν ἐγὼ τῆς γῆς ὁ διαβάτης,
Ποῦ τρέφει, ἐν ᾧ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της,
Καὶ διασχίζει τοῦ κενοῦ τὸ παγετώδες χάος,
Ὡς γίγας ὅστις ἀφρονεῖς προβαίνει ἀεννάως.
Κ' ἡ γῆ μὲ εἶπεν· — « Ἄθλιε θνητέ! εἰς πᾶν σου βῆμα
« Βαδίξεις πρὸς τὸ μνήμα. »

II

Ἐστράφην περὶ δροσερὰν καὶ χρυσομένην ὄψιν
Πρὸς τ' ἄσθη, τὰ καλλύνοντα τὴν ἡμεροῦσαν φύσιν,
Καὶ μ' εἶπον μετ' ἄκακον φωνὴν τῶν ἀρουμάτων·
— « Ἐπλάσθημεν νὰ στεφώμεν τὴν κάραν τῶν θυμάτων!
« Εἶν' ἡ ἀκμή μας παρακμή! Ὦνητέ, εἰς πᾶν σου βῆμα
« Βαδίξεις πρὸς τὸ μνήμα. »

III

Χρυσῶν ἐντόμων ἐπ' αὐτὰ ἐβόμβιζε τὸ σμήνος·
Ὁ βόμβος τῶν ὁμοιωθεῖς μυστηριώδους θρήνος!...
Εἰς πᾶσαν κίνησιν πετρῶν, ἐν ἱερᾷ ἀγνοῖα,

Μία ζωὴ ἐσβύνητο, ἡ ἐγεννητο μία!...
Καὶ ἡ φθορὰ, κ' ἡ γέννησις μ' εἶπον· — « Εἰς πᾶν σου βῆμα
« Βαδίξεις πρὸς τὸ μνήμα. »

IV

Ὅπως πραῦνον τὴν πικρὰν τοῦ πάθους ἀλγηδόνα
Ἦκουσα τὴν λιγυφθογγὸν τοῦ δάσους ἀηδόνα·
Ἄλλὰ κ' εἰς τὸν θερμότερον ἐρωτικὸν τῆς στόνον
Διέκρινα τὸν μαρμαρῖνον, διέκρινα τὸν πόνον.
Τὸ μέλος τῆς μοῦ εἶλεγε· — « Ὦνητέ, εἰς πᾶν σου βῆμα
« Βαδίξεις πρὸς τὸ μνήμα. »

V

Μὲ βῆμα βραδυκίνητον πενθοῦντος ὁδοπόρου
Φύλλα ἐπάτησα ὄχρα ἀγρίου φθινοπώρου.
Ἦσαν αὐτὰ εἰκὼν ζωῆς ἀρτίως νεκροβείσεως!...
Ὡς θάλλω σήμερον ἐγὼ, χθὲς ἔθαλλον ἐπίτση...
Καὶ ὁ τραγμῶς τῶν μ' εἶλεγε· — « Ὦνητέ, εἰς πᾶν σου βῆμα
« Βαδίξεις πρὸς τὸ μνήμα. »

VI

Τότε δακρύων ἐστρεψα ἀπὸ τὴν γῆν τὸ ὄμμα
Εἰς τοῦ αἰθρίου οὐρανοῦ τὸ κυανῖνον χροῖμα.
Κ' εἶδα νὰ φέρ' ὁ ἥλιος αἱματηρὰς κηλίδας...
Εἶδα παντοῦ τρομακτικὰς καταστροφῆς σφραγίδας·
Κι' ὁ οὐρανός, κ' ὁ ἥλιος μ' εἶπον· — « Εἰς πᾶν σου βῆμα
« Βαδίξεις πρὸς τὸ μνήμα. »

VII

Ἀπελησιᾶ! καὶ ἡ γῆ, κ' ὁ οὐρανός καὶ τ' ἄσθη,
Τὰ ἔντομα, ἡ ἀηδὼν, τὸ φύλλον τοῦ ζηράνθη,
Τὸ πᾶν αὐτὸ, καταστροφῆς εἰκὼν ἐν ἀρμονίᾳ,
Μ' εἶπον ὅτι ἀλήθεια ὑπάρχει μόνον μία,
Εἷς θλιβερός προορισμός· — « Ὅτι εἰς πᾶν μας βῆμα
« Χωροῦμεν πρὸς τὸ μνήμα. »

VIII

Μόνον ὅταν ἠρώτησα τὸν ἄνθρωπον, τὸν εἶδα
Σκαιῶς οἰστηλατούμενον ἀπ' ὄψερα κ' ἐλπίδα·
Διὰ τὸ μεγαλεῖόν του τὸν εἶδα νὰ κομπάζῃ,
Νὰ ἀπειλῇ, νὰ μαίνεται, νὰ καίῃ καὶ νὰ σφάζῃ,
Καὶ νὰ φωνῇ· — « Πῶς ὡς Θεὸς τῆς γῆς δὲν πίπτει ὄμμα,
« Δὲν τὸν προσμένει μνήμα. »

IX

Ὁ ἄθλιος! τὸν λόγον του δὲν εἶχε τελειώσει,
Κ' εἶδα τὸ σῶμά του νουθὸ θανάτου νὰ νεκρώσῃ,
Εἶδα τὸ μεγαλεῖόν του νὰ καταπέση κόνις,
Εἶδα τὰ πλοῦτή του ἐντὸς τῆς νεκρικῆς συνδόνης,
Κ' οἱ ζῶντες νὰ τὸν φέρωσι νεκροὶ μὲ σπεῦδον βῆμα
« Εἰς τὸ οἰκτρὸν τοῦ μνήμα. »

Θ. Ὁρρανίδης.

Ὁ Κύριος Στήβεν καὶ ὁ Θυόρως.

Η ΑΒΥΣΣΙΝΙΑ

ΟΙ ΔΕΣΜΩΤΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

(Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ Ἀγγλοῦ ἰατροῦ Blanc.)

Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Αἰθιοπίας. — Ἀκμὴ
καὶ παρακμὴ αὐτῆς. — Ἀρχὴ καὶ βίος
τοῦ Κάσσα, μετονομασθέντος Θεοδώρου
αὐτοκράτορος· ἡ βασιλείως βασιλείων τῆς
Αἰθιοπίας.

Ἡ χώρα ἦν ἀλόγως καλούμεν νῦν Ἀβυσσι-
νίαν ἐκ τῆς ἀραβικῆς λέξεως El-Habesh, ση-
μαινούσης ἄθροισμα ποικίλων φυλῶν, ἧν οἱ ἐπι-

χώριοι καλοῦσιν Αἰθιοπίαν, ἀπετέλεσέ ποτε
πολιτεῖαν ἰσχυρὰν καὶ αὐτόνομον, ὀριζομένην
πρὸς ἀνατολὰς μὲν ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης
πρὸς βορρᾶν δὲ ὑπὸ τῶν πεδίων τοῦ Kohr el
Gash καὶ τοῦ Σενάαρ, ὑπερβάλλουσαν πρὸς
δυσημᾶς μὲν τὰ ὄρη τοῦ Ἀββάι, πρὸς δὲ μεσημ-
βριαν τὰς πηγὰς τοῦ Hawash καὶ Godjeb.
Τεκμήρια δὲ ἐναργῆ τῆς ἀρχαίας ὑπάρξεως καὶ
ἐπιδόσεως τῆς νῦν ἀφανισθείσης ταύτης πολι-
τείας πρόκεινται ἡμῖν τὰ εἰρηπια τῆς πόλεως
Ἄδουλις καὶ Ἀζούμ, καὶ τὰ ἀρχαῖα χριστιαν-
ικὰ τεμένη, τὰ βράχιοις ἐγκοκλαυμένα, καὶ
αἱ ἀπὸ γλώσσης καὶ ἔγγραφοι παρα τοῖς ἐπι-
χώριοις ἐμμενίνασαι παραδόσεις.

Ἡ ἀληθὴς ὁμοῦ ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς καὶ πα-
ρακμῆς τῆς μεγάλης ταύτης πολιτείας μένει
εἰσέτι ἀγνωστος τοῖς εὐρωπαϊαῖς χρονολογίαις· καὶ
ὅτε τελευταῖος τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος
οἱ Πορτογάλλοι ἐπέβησαν τὸ πρῶτον τῆς χώρας,
εὔρον τὰ μὲν ὄρια αὐτῆς ἀποτεταγμένα καὶ

ἀρρορήρητα πρὸς εἰσβολὰς, τὰ δὲ ἦθη καὶ τὰ
καθεστῶτα λίαν ἐκλελυμένα.

Ὅτε πρὸ ἐνὸς αἰῶνος ὁ Σκῶτος περιουδευτὴς
James Bruce εἶδε τὴν Ἀβυσσινίαν, εὔρεν αὐ-
τὴν λυμαινομένην ὑπὸ τῶν ἐμφυλίων πολέμων
καὶ τῶν ἀγρίων παθῶν. Διότι ἐν ἐκάστῃ ἐπαρ-
χίᾳ οἱ αὐλάρχαι ἀνηγόμενοι βασιλεῖα ἐκδεδη-
τημένον τινὰ ἀπόγονον τοῦ ἀρχαίου βασιλικοῦ
γένους, εἰδῶλα μοναρχῶν, ἄτινα κατέστρεφον
ὕστερον κατὰ τὴν φαντασίαν ἡ φιλοδοξίαν αὐτῶν.
Ἄπαντες οἱ στασιάρχαι καὶ οἱ περὶ αὐτοῦς, ἀμεί-
λικτοι καὶ ἀδιάλλακτοι ὄντες, ἀγρίως ἔχοντες
πρὸς ἀλλήλους ὑπὸ πατροπαράδοτου μίσους καὶ
ἐκδικήσεως, καὶ νῦν μὲν μεθύνοντες τῇ εὐτυχίᾳ,
νῦν δὲ παροξυνόμενοι ὑπὸ τῶν ἀτυχημάτων, με-
τεχειρίζοντο τοὺς ἀντιστασιώτας ἠττηθέντας
θηρωδέστατα, καὶ ἐπέτρεπον τὰ ὀμύατα τῶν
κακουρηγμάτων τοῖς ἐκωτῶν. « Γουδάρ ἡ προ-
τεύουσα τῆς ἄθλιας ταύτης χώρας, λέγει ὁ
Bruce, κατεκλύσθη ὑπὸ αἵματος, καὶ αἱ ὕαινα

προσελκόμενοι καθήρχοντο νύκτωρ άγγελιδών τά όρη, όπως κορεθώσι του αίματος και της σαρκός των άτάφων πτωμάτων. »

Η κατάσταση αυτή διετηρήθη μέχρι του νύν, πλην ότι οι άρχηγοί διάδοσι των άρχαίων αυλαρχών, οι νύν έβλ' η δεσπογίμαρχ, αντίτασιλείς η πολέμαρχοι, άφίοντες τας ματαιάς προφάσεις των συμπερόντων του άρχαίου βασιλικού γένους, φανερόνουν αναίδην τά βουλευματα αυτών, τού ατζούσιον θηρευόντων και την δυναστείαν.

Έν έτει 1848 ο βλζ' Άλγς (ζένος εκ της φυλής των Γάλλοι) κτώθωσε διά σκευωρίας τής αυτού μητρός, άληθούς άφρικανής φρεδερόνης, ίνα δεσπόζ ης φεουδαλικής ταύτης άναρχίας, καίπερ των μεγίστων άρχηγών Ουβλιέ και βλζ' του Σάμεν και Τιγρέ και Βίβρου-Γουόσκου, πολεμάργου του Γοδζάμ, άπειπόντων αυτώ πάσαν συνέργειαν, και αντιπραττόντων αυτώ άναφανδόν άποστατούντι.

Τότε έπεφάνη νέος ύποκριτής, ο Κάσας, πολέμαρχος η διοικητής τής του Κουάρα έπαρχίας, προσκειμένος τω Σενάαρ. Έπειδή ταπεινός μόν τού γένος ών, υπερβαλλόντος δε φιλόδοξος ο άνθρωπος ούτος έφρόνιε ότι ητο άποσταταμένος ίν' ανρθώση την δύναμιν και την δόξαν τής άρχαίας αιθιοπικής πολιτείας, και προέβη τολμών τά πάντα προς τον σκοπόν, κακοτεγών και βιάζόμενος. Και πρώτον άπρηνήθη ίνα πειραχθ' η βασιλίσση, μητήρ του βλζ' Άλγ, η ύπετάτετο η έπαρχία αυτού, διαμαρτυρούμενος ότι μόνον τω υίω αυτης ύποτακτέον, και, κατατροπώσας έπαλληλως τούς επ' αυτών άποσταλέντας παρ' αυτης στρατούς, και περιποιήσας έαυτώ από των νικων εκείνων πολλούς άκολουθούς, εξεκαλύφθη και εκήρυξεν έαυτον άνάρτην τής τε βασιλίσσης και του υίου αυτης Άλγ.

Έν έτει 1853, τρέψας εις φυγήν τούς κατ' αυτού άποσταλέντας άρχηγούς Γουόσκου και Ουβλιέ, έπέβαλετο ίνα προσβάλη και αυτών τον βλζ' Άλγ διατρίβοντα πέραν του Κουανού Νεΐλου κατά τας πεδιάδας του Γοδζάμ, και κατατρόπωσεν αυτον, καίπερ ίσχυραν έχοντα ίππέων δύναμιν εκ των Γάλλοι και μετ' αυτον πολιορκήσας τούς εν τοις όρεσι του Σάμεν όγυροθέντας Γουόσκου και Ουβλιέ, ενίκησε και ηγαλώτισεν αυτούς. Η παράδοσι των φρουρών του Ουβλιέ περιποίησε τω νικητή πολλούς από αιώων ευσσωρευθέντας εν αυτοις θησαυρούς και την ύποταγήν των ύπολειφθέντων μεγάλων αυτεξουσιών άρχηγών τής μεταξύ τής παραλίας τής Έρυθρας Θαλάσσης, και του Κουανού Νεΐλου και του κοίλου πεδίου του Αashilo κειμένης χώρας. Και ούτω, καταστρέψας άπαντας τούς κατά ταύτην την άπέραντον χώραν συνάργοντας αντιπάλους, ο Κάσας άνηγορεύθη βασιλεύς υπό του Άβούνα η πατριάρχου τής Άβουσινας, μετονομασθείς Θεόδωρος Ά τσε, η βασιλεύς των βασιλείων τής Αιθιοπίας.

Τυχών του σκοπού όν εκ φιλοδοξίας προέθετο, έδοκίμασεν ίνα διοργανώση τον τόπον, και καθέλων τά πάντα ενομοθέτησε νέους νόμους, μετέβαλε τά ηθη και την στολήν των ύπηκόων, καθήργησε την σωματεμπορίαν, και τού άρχαίου φρικώδους έθους, την των αιχμαλώτων κυλώσων, και τον νόμον καθ' όν ο φονεύς παραδίδετο μετά την καταδίκην τοις συγγενέσι του φονευθέντος.

Ο Θεόδωρος άντέχετο λίαν των κυριαρχικών αυτου δικαιών, και έφιλοτιμείτο ίνα επιμύνηται τοις δυναστεύουσι και βασιλεύσι τής Ευρώπης, και γίνηται σύμμαχος αυτών ίσα προς ίσα, άποβαίνων έαυτον κατά διαδοχήν άπόγονου του Δαβιδ και του Σολομώντος και Άλεξάνδρου του Μεγάλου ! ! !

Η άλαζονεία αυτή υπό τής εύτυχίας υπεκακιωμένη, και ύποτροφημένη υπό τής άμαθείας, ενέβαλεν αυτώ την γνώμην ότι ητο ο μέγιστος των μοναρχών τής οικουμένης, και ότε ύστερον έπήλθον ο πόλεμος και τά άτυχήματα, αυτή η άλαζονεία άπόλεσεν αυτον. Συνέβη δε τούτο εν έτει 1863.

Γνωρίζει ηδη ο άναγνώστης πως μετεχειρίσθη ο βασιλεύς Θεόδωρος τον Γάλλον πρόξενον Lejean. Κατά δε τον όκτωβριον του έτους τούτου ο άγγλος άπεσταλμένος εις κήρυξιν του Εύαγγελίου Στέρεν, ών εν Άβουσινα και έτοιμος προς επάνοδον εις Ευρώπην, ενόμιεσεν πρέπει, τριν άφήση την πρωτεύουσαν Γόνδαρ, ίνα καταστή εις όψιν τω βασιλει' έζήτησε λοιπόν έξουσίαν τούτου.

Ο βασιλεύς έμίσει ηδη αυτον, μαθών ότι εξέδωκε βιβλίον τι περι Άβουσινας, εν ώ διηγείτο ότι η μήτηρ του Θεόδωρου μετά τον θάνατον του συζύγου αυτης, μικρού και άσήμου ηγεμόνος, ηναγκάσθη, όπως πορίζηται τά προς τού ζην, ίνα πωλθ' τού φυτόν Koussou, αντίδοτον τής ταινίας.

« Είς των ύπηρετών του βασιλέως, λέγει ο κύριος Στέρεν, ηλθεν άγγέλιον μοι ότι τού γεύμα έπερατώθη. Έν τή του βασιλέως σκηνή εκενώθη ηδη η τελευταία ύδρία ύδρομελιτος, και καταβροχθήσθη τού τελευταίου τεμαχίου ώμυού κρέατος. Ηδη οι πλείστοι των αυλικών άπεχώρησαν μεθύοντες, ότε είδον τον βασιλέα εξεργόμενον περικεκυκλωμένον υπό δώδεκα άζωωματικών. Οι παραπέμνοντες επιγυροί έπεσον εν άκαρεί πρηνεις· έχω δέ, μη θελήσας ίνα ταπεινωθώ ως ούτοι, έχαρατίσασα αυτον αιδημόνως. « Πλησίασον », άνέκραζαν προς με οι παραπέμνοντες τον βασιλέα.

Υπήκουσα και προέβην. « Πλησίασον έτι », άνέκραζαν αυθαδώς και στενορείφ τή φωνή.

« Τι θέλεις; » με ηρώτησεν άγρίως ο νεγός, όργιζόμενος και παροξυνόμενος υπό του ποτού.

— Είδον την σκηνήν τής Υ. Μεγαλειότητος, άπεκρίθη, και έργουμαι άσπασόμενος Υμάς.

— Πού θύγεις;

— Υπάγω, εν μοι η Υ. Μεγαλειότης επιτρέπη, εις Μασσάουσαν.

— Και διά τί ηλθες εις την Άβουσινα;

— Ηλθον όπως κηρύξω τον λόγον του Θεού τοις ύπηκόοις τής Υ. Μεγαλειότητος.

— Ηξούρεις να κατασκευάζης πυροβόλα;

— Όχι, Μεγαλειότατε.

— Ψεύδεται.

Και άποβλήπων όργιλως προς τον Νεγουσαίον, ένα τινά των ύπηρετών έμου και του προξένου Καμερώνος, ηρώτησε τίς η πατήρ σου.

« Είμαι εκ του Τιγρέ, άπεκρίθη ο δειλαιός.

— Και είσαι ο ύπηρετής και ο διερμηνεύς του λευκού τούτου;

— Όχι, Μεγαλειότατε· είμαι ο ύπηρετής του Καμερώνος, και πορεύομαι εις Άδσοβα, όπως ιδω την οικουγένειάν μου.

— Άγενές σκελετέ! ούδενός άζει κύον! όνε σαπρέ! τολμάς ίνα αυθαδικήσαι προς τον βασιλέα σου; Ρίψατε αυτον εϋθις χαμαί, και βαπίσατε μέχρις ου εκνεύσης.

Η διαταγή αυτου εξετέλεσθη παρευθής, και ο άθώς άνθρωπος έβρίβθη κατά γής, άνευ αντιστάσεως ουδέ οίμωγής, και κραυγάζοντος του μονάρχου καταβραχθή τού σώμα υπό των βεβδωφρών, και μετ' όλίγον μετεβλήθη εις πτώμα δυσειδές και δυσγνώριστον.

« Λάθετε και τον άλλον, εκραύγασε παλιν ο τύραννος δεικνύων έτερον ύπηρετήν μου, και θανατώσατε αυτον. »

Και έλευσάντων αυτον παρὰ τού πτώμα του πρώτου, έπαυε και ούτος τά αυτά άνευ αιτίας και άνογηγύστος.

Ημην περίτρομος, έξω φρενών, και εις υπερβολήν καταπεληκήμενος. Άγωνιών δε προσήνεγκον την χειρα τούς γείλεσι μου, όπερ ο όμως δεσπότης εξέλαβε πρόκλησιν, και μηδέν ειπόντος και μηδέν εγκυλίεσκοντος επέθετο έμου ως λέον. Είδον δε τού πιστόλιον αυτου προς στιγμην άστράπτον προς τον θύοντα ήλιον. Αλλά τότε, ως εις δύναμεις τις άόρατος κατέσχεν αυτου την χειρά, εκρύψε τού πιστόλιον.

« Κτυπάτε και τούτον μέχρι θανάτου! » είναι οι λόγοι ούτινες προσεβλήον μοι.

Έν άκαρεί άπογυμνωθείς έβρίβην κατά γής,

και ύπέστην τοςάυτα ώστε ταχέως εγενόμην άνάκισθος και οίονει νεκρός. Τό αίμα έβρεε πανταχούθεν του σώματός μου. Τότε δε οι φύλακες μετήνεγκον έμε ήμίωανη εις τού στρατόπεδον ουχι ίνα αιδηροδετηθώ, ως ητο αυτοις προστεταχέμενον, άλλ' ίνα ταφώ, ως οι ύπηρετάι μου.

Περισσώθεις ως εκ θυμάτος εκ τού άφρικανικού εκείνου κνούτου, ο κύριος Στέρεν μετηνέβη εις τού φρούριον των Μαγδαλων, ένθα καταβλήθη εις την κοινήν ειρκτήν, γεμούσαν έγγυριών και Ευρωπαϊών δεσμοτών.

Μετά ένα μήνα είδεν εγαλειόμενον εν τή αυτή ειρκτή νέον τινά Ιρλανδόν, τον Κέραν, όστις, έλθων εις Γόνδαρ ως γραμματέας τού άγγλου προξένου Καμερώνος, είχε κακή μοίρα προσενέχει τω νεγούσ ώρραϊον ευρωπαϊκόν τάπητα, ούτινος η ίγνογραφία άνηκεν εις την τάξιν των περι τον βασιλέα άσεβών πραγματών. Διότι παρίστα κυναγετικόν τι κατόρθωμα Γεράρδου του περιφίμου Λεοντοφόνου. Ο Θεόδωρος εξηγήσατο ότι ο μόν Γεράρδος φέρον στολήν σαχη η εξεικόνιζε την Τουρκίαν, ο δε λέων αυτον τον Θεόδωρον φονεύομενον υπ' αυτης . . . διν και αλυσιδέτον έπεμψε παρευθής εις ειρκτήν τον αυθαδή δωρητήν δώρον άπροσδιούσου. Μετ' αυτον δε συνέλαβεν όσους ηδυνήθη των εις κήρυξιν του Εύαγγελίου άπεσταλμένων, και κατά τού έαρ του 1864 η Άγγλία έμαθεν εκπληκτος και άπιστοσασα, ότι ο πρόξενος αυτης Καμερών, παραστάς τω βασιλει' όπως διαμαρτυρηθ' η προς την άναξισπάζειαν των αυτου συμπατριωτών, έσχε την αυτην μοίραν.

Ολίγον μετά ταυτα έπιστολή παρὰ του προξένου διά μολιβδου γεγραμμένη έφθασεν εις Μασσάουσαν, νήσον τής Έρυθρας Θαλάσσης, δηλούσα τού πληθος των δεσμοτών, και ότι η άπελευθέρωσις αυτών εξαρτάται εκ τινος λίαν φιλόφρονος άπαντήσεως εις την αίτησιν ην ο νεγός εκκαμε πρό τινων μνηών την βασιλίσσαν τής Άγγλίας.

Μετά τινας άμφοισθηθήσεις τού ύπουργείου των έξωτερικών έκρινεν ίνα πέμψη τω όξυγύλω και δυσπίστω βασιλει' των βασιλείων την αιτουμένη άπάντησιν, και προσεταξέ τινι των προξένων εν Άδεν, τω κυρίω Ράσσαμ, Αρμενίω μόν τού γένους, καταλληλοτέρω δε παντός προς τούτο Ευρωπαίω, ίνα κοιμήσιν αυτην τω Θεόδωρω.

Αποβας εις Μασσάουσαν την 23 Ιουλίου 1864 μετά του ιατρού Βλάνα, θελήσαντος ίν' ακολουθ' ημ' αυτώ, ηγγειλε τω Θεόδωρω λίαν αιδημόνως ότι, φέρον αυτώ έπιστολήν τής Αυτου Μεγαλειότητος τής βασιλίσσης τής Άγγλίας, έπεθύμει ίνα έγγχειρήσιν αυτην αυτώ ιδιχειρώς. Έν ταυτώ δε παρεκαλει τον βασιλέα ίνα δηλώσιν αυτώ την ιδίαν προαίρεσιν και στείλη αυτώ παραπομπούς εις Μασσάουσαν.

Η άποκρισις ηδύνατο ίνα έλθη μετά ένα μήνα και όμως ο Θεόδωρος έπεμψεν αυτην μετά εν έτος άνευ ύπογραφής και άσφαγιστον, πλήρη άγροίκων λόγων. Ιδίως δε άπρηίβημε άσυναρτήτως τά εγκλήματα των εν τή φυλακή των Μαγδαλων, και έφαινετο μάλλον έπιστολή φρενομανούς η έμψρονος άνδρός. Τελευτών δε προσεταττε τω άποστολω άγγλω ίνα έλθω παρ' έαυτον διά τής μακρας και νοσώδους οδού του Νουβικου Σουδαν, όπου ητο η γολόβροια.

Τη 15 όκτωβριου ο κ. Ράσσαμ άνεχώρησε μετά του άγγλου ίππάρχου Πριετώ βραδέως δια τής θρυσθείσης αυτώ οδού, και μετά τριών μηνών σκληράν ύδοιπορίαν έφθασε τέλος παρὰ τον Θεόδωρον, διατρίβοντα εν Δαπύτ παρὰ τά προς μεσημβριαν έσχατα τής Άβουσινας μεθόρια, όπου εκστρατεύσας προς κατάπαυσιν άνταρσίας τινός, εύρεν άφορμήν τού επιδιείζει την προς την λεπλισίαν και τας φονολήσεις και τας αιχμαλωσίας και τούς σπουδούς έμφυτον αυτου όρμήν. Από τής σκηνής αυτου εις περιφέρειαν πολλών ήμερών ηφανίσθη πανα ζώων και πάσα καλύβη. Οι άνθρωποι και τά ζώα έφευγον οίονει υπό Έρινύων διακόμεινοι.

Τού στρατόπεδον όπερ κατέστηψε τά περι αυτου

Πορεία του Άγγλικού στρ. του εν Άβουσινα.

πάντα, και ανθρώπους και πράγματα, συνέλειτο εκ 50,000 στρατιωτών και ίσως πενταπλασίον ύπηρετών και γυναικών, επιτετραμμένον την κατασκευήν τού ζώου και την άρτοποιίαν. Εκεί εν τω μέσω βαρβαρικής πομπής άναμνησκουσής τους Άγγλους τά περι Άβουσινας διηγήματα των Πορτογάλλων περιουδων του δεκάτου εκτου αιώνος Άλβαριζ και Λόβου ο αυτοκράτωρ Θεόδωρος έδέγη τή 25 Ιανουαριου 1856 τους πρέσβεις τής βασιλίσσης Βικτωρίας εύφρανεις από τής έπιστολής τής βασιλίσσης, ητις μετεφράσθη αυτώ από τής αραβικής εις την Αιμαρχικην διάλεκτον. Ο Θεόδωρος επήνεσε την ύπομονήν και επιμνην του Ράσσαμ και των αυτου συνοδοιπόρων· εν δε τοις επομένους συμβουλίος είπεν ότι ύπεσχερη ιδών τους συμπατριωτών αυτών, ως ηναγκάσθη ίνα τιμωρήσιν άνηλώς. Προσεκάλεσε δε αυτους ίνα μεταβώσιν

εις Κούρατα, την δευτέραν μετά την πρωτεύουσαν τής Άβουσινας πόλιν, ένθα είχεν εν νψ ίνα παραδώσιν αυτοις τούς εν Μαγδαλίοις φυλαττομένους αιχμαλώτους. Ο Ράσσαμ έγραψεν ευθής τας καλās ταύτας άγγελίας προς την άγγλικήν κυβέρνησιν, αίτινες, άποσταλείσαι πρώτον εις Άδεν, και εκδοθείσαι υπό των έφημερίδων τής Βομβάης, έφθασαν εις Άγγλίαν λίαν ούδε, ητοι καθ' έν καιρόν έφθασαν εις Άγγλίαν και ο κύριος Φλάδ, άγγλος άπεσταλμένος εις κήρυξιν του Εύαγγελίου μάλλιστα κεχαρισμένη τω Θεόδωρω, ψ ούτος παρέδωκε μετά τού μετά του Ράσσαμ συμβουλίον έπιστολήν προς την Βικτωρίαν, εν η άνένευο την διαφοράν. Έπειδή εν τή έπιστολή έδηλον ότι ουχι μόνον δεν απέλυε τούς αιχμαλώτους, άλλα κατένευεν όμηρους των τε πρεσβευτην τής βασιλίσσης Ράσσαμ και τούς συνοδοιπόρους αυτου, μέχρις ου η ίσχυρά και χαριεσσα σύμμαχος αυ-

του, η βασιλίσσα τής Άγγλίας, εδοκίμη ίν' άποστείλη αυτώ εις άνταλλαγήν ύπολοιπούς τινας και τεχνίτας προς διοργάνωσιν των χωνείων και έργοστασιών του πυροβολικού αυτου. Ούδέποτε μονάρχης μεγάλου της Ευρώπης έθνος έλαβε θρασύτεραν και ίβριστικότεραν έπιστολήν. Μετά δε τινας μήνας έμαθεν η Ευρώπη ότι ο κύριος Φλάδ, εν καιρόν έφθασεν μετά των λοιπών ευρωπαϊών δεσμοτών, ως ηλθον ίν' άπελευθέρωσιν.

Και μέχρι μόν τούδε η κοινή γνώμη ημίλειπε των άπεσταλμένων εις κήρυξιν του Εύαγγελίου καθεργημένων, ύπολαβόνουσα δικαίως η άδικως, ότι ίσως ο πρόξενος Καμερών είχεν ύπερβη την δέοντες άλύσειν, ενεκλεισθήσαν εν Μαγδαλίοις μετά των λοιπών ευρωπαϊών δεσμοτών, ως ηλθον ίν' άπελευθέρωσιν.

Ο Θεόδωρος βλέπων τους Ιθαγενείς αιχμαλώτους εις τὸ βράθρον.

σκηπτάς βαρβαρίας καταγίδος φρίκης ἡμῶν. Ὁ βασιλεὺς, ἀρμπνισθεὶς ὑπὸ τοῦ παραδόξου ἐκεῖνου θορύβου, ἐπορεύθη παρὰ τὰ χεῖλη τοῦ βράθρου πρὸς τὴν οἰκίαν, ἐνθα ἐκλείσθησαν οἱ ἐκ Μαγδαλῶν ἑναγχοὶ ἐξαχθέντες ἰθαγενεῖς αιχμαλώτοι καὶ δεσμώται, οἵτινες, ἐπιλιπόντος αὐτοῦ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ὕδατος ἀπὸ δύο ἡμερῶν, ἤρξαντο ἵνα ὠρύνωνται ὡς λύκοι λιμώττοντες καὶ κραιναῖσιον Ἄβιετ, Ἄβιετ (κύριε, κύριε!). Καὶ δεικνύων πρὸς αὐτοὺς τὸν γρόνθον αὐτοῦ· « Οὐτιδανά κτήνη! ἄρτον ζητεῖτε σεῖς, ἐκράυγαζεν, ἐνῶ οἱ στρατιῶταί μου ἀπολήσκουσιν ὑπὸ τῆς πείνης! »

Καὶ φθάσας παρὰ τὴν καλύβην ἐνθα οἱ δυστυχεῖς βουλιμῶντες συνωστίζοντο φύρδην μίγδην κτηνῶν πειναλῶν δίκην, καὶ παραφερόμενος ὑπὸ λύσσης καὶ μῆθης καὶ πικροῦ ἀπελισμοῦ, διέταξε τοὺς φύλακιν ἵνα ἐξάξωσιν αὐτοὺς τῆς εἰρηκτῆς. Καὶ ἐπιτιθέμενος τοῖς δύο πρώτοις ἐξαχθεῖσι κατεκρηύρησεν αὐτοὺς αὐτοχειρὶ δια-

ξίφους· ἐν δὲ κατόπιν ἐκπηδῆσαν παιδίον ἐβρίψεν εἰς τὸ βράθρον.

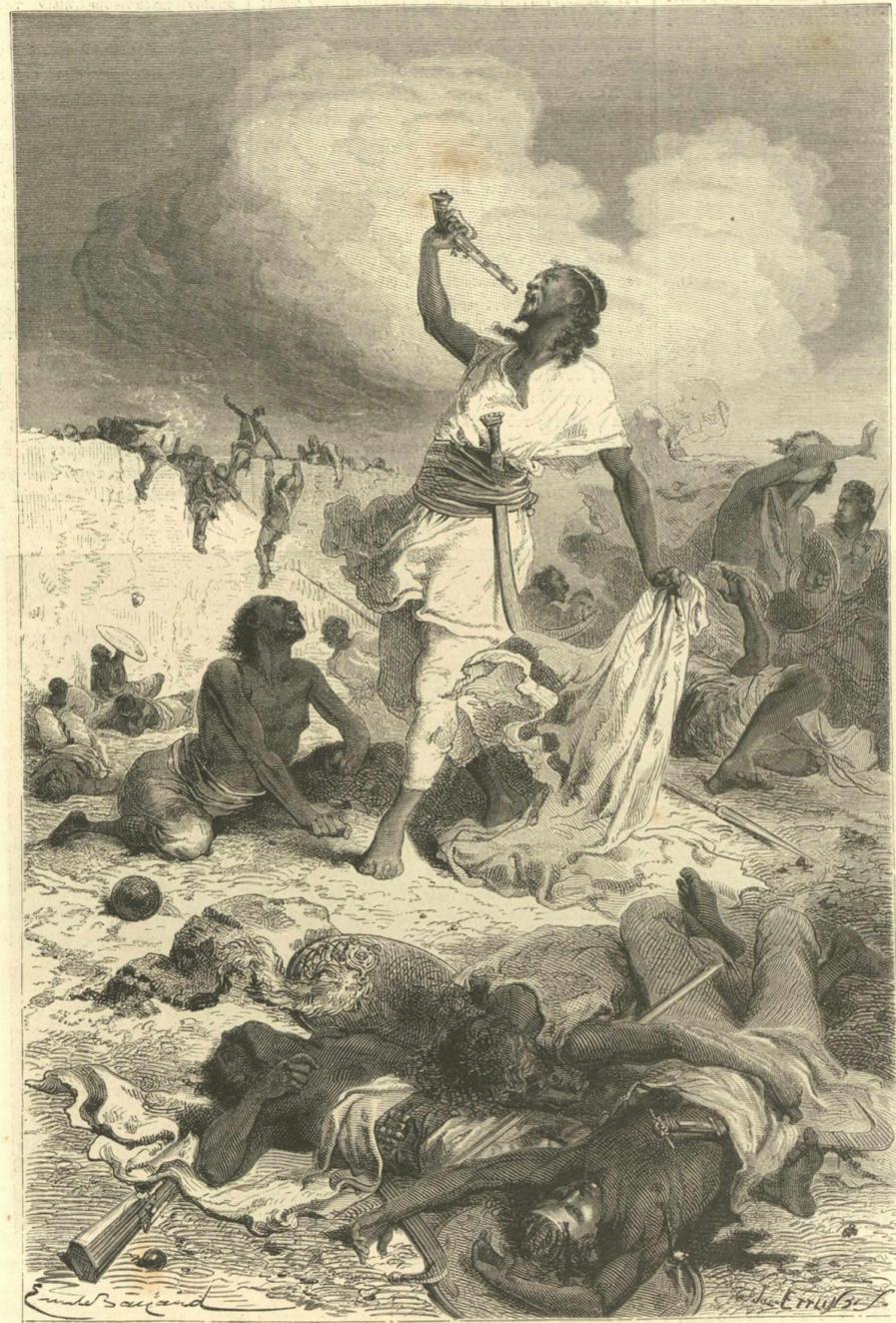
Μετὰ τὰς πρώτας ταύτας σφαγὰς ἐφάνη οἰονεὶ κατευνασθεῖς, καὶ ἤρξατο ἐπιτελεῖν τὰς λοιπὰς νομιμώτερον. Ἐπειδὴ, καθίσας ἐπὶ λίθου, ἠρώτα τὸ ὄνομα ἐκάστου ἐξεργουμένου, καὶ τὸ κακούρηγμα ἐφ' ᾧ κατηγόρηθη. Καὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν εὐρὸν ὑπαιτίους ἐβρίψεν εἰς τὸ βράθρον, καὶ στήσας κάτω τάγμα στρατιωτῶν ἐपुरοῦλοι τοὺς περιωθέντας ἐκ τῆς φρικτῆς πτώσεως ἀηλεῶς.

Ἐντρομοὶ καὶ τετραραμένοι ἐβλέπομεν μακρόθεν τοὺς δυστυχεῖς κυλινδουμένους ἐν τῇ φοικῶδι χαράδρᾳ καὶ τὴν λάμπην τῶν πυροβολήσεων, καὶ ἠκούομεν τὴν ἠγῶ αὐτῶν διαδιδόμενῃν ἀπὸ βράχου εἰς βράχον. Τριακόσιοι καὶ εἴκοσι δυστυχεῖς αιχμαλῶτοι ἐβρίθθησαν εἰς τὸ βράθρον καὶ ἐपुरοκίθησαν ἀηλεῶς· τοὺς δὲ ὑπολειφθέντας ἐνενηκόντα καὶ ἕνα ἐφύλαξεν εἰς ἄλλην ἡμέραν. Ἦσαν δὲ οὗτοι ἐπίσημοι αιχμα-

λωτοὶ ἀρχηγοὶ, ὧν οἱ πλείστοι ἄσπονδοι αὐτοῦ ἔγθροι.

Διακούσας τῆς φοικῶδος ἐκεῖνης σκηνῆς γηραιὸς τις ἰθαγενὴς ἀρχηγός, φίλος ἡμέτερος, ἦλθε παρακαλῶν ἡμᾶς, καθορῶντας τὰ γινόμενα, ἵν' ἀπογορησώμεν καὶ ἀποκρύψωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς ὄψεως τοῦ βασιλέως. Διότι ἐνόμιζεν ὅτι μέγας ἐπέκειτο ἡμῖν κίνδυνος, ἐὰν ἐβλεπεν ἡμᾶς τότε.

Περὶ τὴν προῖαν τὰ πάντα ἦσαν ἤσυχά περὶ ἡμᾶς. Τότε ἐπέστειλεν ὅτι ἐσώθημεν τοῦλάχιστον καὶ ταύτην τὴν ἡμέραν. Εἶναι δὲ ἀναμφίβολον ὅτι, ὅτε ὁ Θεόδωρος ἐκάλεσε ἡμᾶς μετὰ τῶν ἄλλων αιχμαλῶτων, ἀπεσπίσεν ἤδη ἵνα θανατώσῃ καὶ ἡμᾶς. Ἀλλὰ τότε, λαβὼν ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ ἄγγλου στρατάρχου λέγοντος αὐτῷ ὅτι οἱ ἄγγλοι μεταχειρίζονται ἐντίμως αὐτὸν, ἐὰν παραδῶσῃ τῷ δεσμώτῃ ζῶντα, μετέβαλε γνώμην, καὶ ἐστειλεν ἡμᾶς διασωθέντας αὐθις ὡς ἐκ θαύματος εἰς Μαγδαλα.

Ἀπερχομένη τοῦ Θεοδώρου.

Περὶ μεσημβρίαν ἀπασα ἡ φρουρὰ διετάχθη ἵνα πορευθῆ ἐν στολῇ πρὸς τὸν βασιλέα. Περὶ τὰς τρεῖς μετὰ μεσημβρίαν σφοδρὰ καταιγίς ἐπέσκηπεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ἐκ διαλειμμάτων ἐνομίζομεν ὅτι ἠκούομεν κρότον κανονίων ἀναμιγνυόμενον τῷ τῶν κερυνῶν. Περὶ δὲ τὰς τέσσαρας οἱ κρότοι τῶν κανονίων ἠύξησαν, ἀλλ' οὐδεὶς ἡμῶν ἠδύνατο ἵνα εἰπάτῃ τὰ γινόμενα· διότι ἠγνοοῦμεν ὅτι ἤδη συνεκροτεῖτο μάχη καρτερὰ, μέχρις οὗ ἦλθεν ἀγγελία παρὰ τοῦ βασιλέως λέγοντος· « Βλέπω ὅτι οἱ ἄγγλοι εἶναι ἄνδρες καὶ ὄχι γυναῖκες ὡς ἐνόμιζον. Ἐνικήθη ὑπὸ μόνης τῆς πρωτοπορίας αὐτῶν ἡ τις κατέστρεψε τὸ πυροβολικόν, καὶ ἐδίωξε τὸν στρατὸν μου. Διαλλάξατέ με πρὸς τοὺς συμπατριώτας σας. » Τότε ὁ Ῥάσσαμ, καὶ ὁ Πριδῶ ἐπορεύθησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πρότειναν ἵνα ἀποστείλῃ αὐτοὺς μὲν τὸν ἱππάρχον Πριδῶ ἀνθ' ἑαυτοῦ πρὸς τὸ ἀγγλικὸν στρατόπεδον, ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν κ. Φλάδ, ἀκολουθοῦμενον ὑπὸ τινος μεγιστάνος

ἰθαγενούς, ὅπως ὑποβάλῃ τοὺς ὄρους τῆς εἰρηκτῆς. Προσέθεσεν ὁμοῦ ὅτι, ἐὰν μὴ εἶχεν ἐν νῶ ἵνα παραδώσῃ τοὺς δεσμώτας, πᾶσα πολυπραγμοσύνη παρὰ τῷ ἄγγλῳ στρατηγῷ ἔσται ματαιαία.

Ἦδη ἐμάθομεν λεπτομερῶς τὰ κατὰ τὴν μάχην τῆς φάλας. Ὁ Θεόδωρος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἐνεδρευόντες εἶδον τέλος ἐξεργουμένης τῆς χαράδρας τοῦ Βαχίλου τὴν ἀγγλικὴν πρωτοπορίαν. Οἱ Ἄβουσινοὶ ἐपुरοῦλοισαν ἀπὸ τοῦ ὄρου πεδίον πρῶτον τοὺς ἄγγλους, καὶ ἐπαρθέντες τῇ ἐλπίδι ἀβήτων λαφύρων ὤρμησαν ἀβροῖς ἐπ' αὐτούς. Ὁ Θεόδωρος ἐμεινε διοικῶν τὸ πυροβολικόν. Ἀλλὰ ἐν τῇ πρώτῃ ἐβολῇ τὸ μέγιστον αὐτοῦ κανόνιον ὁ Θεόδωρος διεβράχη, διότι ἐξ ἀπροσεξίας καὶ ταραχῆς ἐπλήρωσεν αὐτὸ δίς.

Κατελθόντες ἀπὸ τῶν λόφων τῆς φάλας οἱ Ἄβουσινοὶ ἱππεῖς ἐπέπεσον καὶ οὗτοι τοῖς ἀπὸ τῆς χαράδρας προσβάλλουσιν ὀκτακοσίους ἄγγλους καὶ Ἰνδοῖς στρατιώταις. Ἡ συμπλοκὴ ἐγένετο

ὀλοσχερῆς. Ἀλλ' ὁ ἀγὼν ὦν ἄνισος δὲν ἠδύνατο ἵνα παραταθῆ· καὶ ὁ ἐγθρός, καίπερ ἐνεργῶς ὑπερασπιζόμενος τὴν ἰδίαν τοποθεσίαν, κακῶς ὁμοῦ ὑπερπορούμενος ὑπὸ ἀλλίου πυροβολικοῦ, οὕτως αἱ βόμβαι οὐδὲλως ἔφθανον μέχρι τῶν ἄγγλων, ἐχόντων ἐξείρετον πυροβολικόν, ὑπεχώρησε διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν, καταλείπων ἐν τῇ μάχῃ ὀκτακοσίους νεκροὺς καὶ περὶ χιλιάδας διακοσίους τραυματίας, ἐν οἷς οἱ πιστότατοι καὶ ἀνδρειότατοι τῶν τοῦ Θεοδώρου ἀξιωματικῶν. Ἐκ δὲ τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ ἐπληρώθησαν μόνον εἴκοσι Ἰνδοί· οὐδεὶς δὲ ἀπέθανε κατὰ τὴν μάχην.

Ἡ νῆξ ἐνεπότισε τὴν δίωξιν. Περὶ δὲ τὴν προῖαν ὁ Θεόδωρος, πέμψας ἀγγέλους καὶ προσκαλῶν τὸν διασκευασθέντα αὐτοῦ στρατὸν, ἀπεχώρησε κατηργημένος εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν, διανοούμενος ἵνα ἐπικαλέσῃται τοὺς ἐν τῇ φυλακῇ αιχμαλώτους καὶ τὸν ἔλεον τῶν πολεμιῶν. Καὶ προσκαλέσας τὸν Ῥάσσαμ καὶ Πριδῶ, καὶ

δεχθείς αυτούς φιλοφρονέσαστα, « Ἐνόμισα, εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ἤμην μέγας· ἀλλὰ τώρα βλέπω ὅτι οὐδὲν εἶμαι πρὸς τοὺς ὑπεναντίους. Πορεύθητε πρὸς αὐτοὺς καὶ προσπαθήσατε ἵνα φιλιώσητε ἡμᾶς. » Ἀνεχώρησαν παραπεμπόμενοι ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ τοῦ βασιλέως, Ἀλαμέ, καὶ ἐπορεύθησαν μετὰ δίωρον πορείαν εἰς τὸ ἀγγλικὸν στρατόπεδον παρὰ τὸν Ναπίερον, ὅστις ἐδέχθη αὐτὸν εὐμενῶς, καὶ ἐνεχείρισεν αὐτῷ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν βασιλέα, γεγραμμένην ἰσχυρῶς μὲν διαλλακτικῆριον δὲ, βεβαιούσαν αὐτῷ ὅτι, ἐὰν ὑποταγῇ τῇ βασιλείᾳ τῆς Ἀγγλίας καὶ προσέλθῃ τῷ στρατηγῷ μετὰ τῶν αἰχμαλώτων καὶ δεσμωτῶν Ἑυρωπαίων, μεταχειρίσεται αὐτὸν τε καὶ τὴν οἰκίαν ἐντίμως.

Ἐπανελθόντες μετὰ τοῦ γαμβροῦ τοῦ βασιλέως εὗρον αὐτὸν καθήμενον ἐπὶ πέτρας καὶ καθορώμενος τὸ βρετανικὸν στρατόπεδον. Ἀναγνούς δὲ καὶ ἐνοήσας τὴν ἐπιστολὴν ἠρώτησε· « Τί δύναται ἡ λέξις ἐντίμως; ἀρα ὅτι οἱ Ἄγγλοι με βοηθήσουσιν ὅπως καταβάλω τοὺς ἐχθρούς μου, ἢ ὅτι μεταχειρίσονται ἐμὲ ἐντίμως αἰχμαλωτισθέντα; » Ὁ Πριδὸν ἀπεκρίθη ὅτι ὁ

στρατάρχης οὐδὲν ἄλλο αὐτῷ εἶπε. Τὸ κατ' αὐτὸν ἐνόμισεν ὅτι ὁ ἀγγλικὸς στρατὸς ἦλθεν ὅπως ἀπελευθερώσῃ ἀπλῶς τοὺς δεσμώτας Ἄγγλους, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπελευθεύσεται.

Ἄλλ' ἡ ἀπάντησις αὐτῆ οὐδόλως ἤρесе τῷ βασιλεῖ. Ὁθεν, προσκαλέσας τὸν γραμματεῖα, ὑπηγόρευεν αὐτῷ ἐπιστολὴν ἀσυνάρτητον πρὸς τὸν Ἄγγλον στρατηγόν, ἐν ἣ πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐγράφη ὅτι οὐδενὶ μέχρι τοῦδε ὑποταγεῖς ὀλίγον νῦν προηρέτω ἵν' ἀποβάλῃ τὴν ἐλευθερίαν.

Ἄλλ' ἐπανελθόμενος εἰς Μαγδαλα κατὰ τὰς τελευταίας τῆς αἰχμαλωσίας ἡμῶν ὥρας. Ἐμείνανεν ὅλην τὴν ἡμέραν λίαν περιφοβὸς ἀγνοούντες τί περὶ ἡμῶν ἐν νῆ εἶχεν ὁ Θεόδωρος. Τοῦτο μόνον ἐμάθομεν ὅτι μετὰ τὴν ἀφίξιν τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς τοῦ Ναπιέρου ὁ Θεόδωρος ἐκάλεσε παρ' ἑαυτὸν τοὺς ἀρχηγούς εἰς συμβούλιον, οἵτινες συνεβούλευον αὐτῷ ἵνα θανατώσῃ ἡμᾶς, ἢ, κλείσας ἐν καλύβῃ τινί, καυθῇ ἡμᾶς ζῶντας, ἅμα φανέντος τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ. Ἄλλ' οὗτος μὴ προσχῶν ταῖς παρανέσεις αὐτῶν, ἔστειλε πρὸς ἡμᾶς δύο τῶν ἐν ἀξιώματι παρ' ἑαυτῷ ὄντων, ἐντελλόμενος τοιαῦτα· « Ἀναχωρήσατε

παραυθὺς· πορεύεσθε πρὸς τοὺς ὑμετέρους, καὶ αὐρίον παραδώσατέ μῖν τὰς ὑμετέρας ἀποσκευάς. »

Ἡ ἀγγελία αὕτη οὐδαμῶς ἡμᾶς ἐξήσφαλιν. Οἱ ἀγγελιαφόροι δύο ἰθαγενεῖς ἀξιώματικοὶ ἐφάνιντο καρτερεῖς καὶ ἀθυμούντες· οἱ πλείστοι δὲ τῶν ὑπηρετῶν ἀπεχειρέζον ἡμᾶς κλαίοντες· οἱ δὲ φύλακες ἔβλεπον περίλυποι, πιστεύοντες, ὡς ἡμεῖς αὐτοὶ, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐξήτει ἡμᾶς οὐχὶ ὅπως ἐλευθερώσῃ, ἀλλ' ἵνα φονεύσῃ.

Προεπορευόμενον ἐπὶ τινὰ χρόνον τῆς συνοδείας, ὅτε ἐξεπλάγην σφόδρα εὐσεβεῖς καθ' ὅδον κατὰ πρόσωπον τῷ Θεόδωρῳ, φαινόμενον σφόδρα ταταραχμένῳ. Ὅπισθεν αὐτοῦ ἦσαν εἰκόσιν ἀνθρώποι παρατεταχάμενοι εἰς γραμμὴν κρατούντες πυροβόλα. Τότε ἐνενοήσαμεν τὰ πάντα. Καὶ στάς παρὰ τινὰ ἀπορῥῶγα βράχον τοῦ ὄροπέδιου κάθηνεν τοῦ ὅποιου ἠνοήγετο βράβρον φρικτὸν διελέγετο μικρὰ τῆ φωνῇ πρὸς τινὰ στρατιώτην προσφέροντα αὐτῷ τὴν αὐτοῦ καρβίναν. Ἐνομίσσαμεν ὅτι ἐμέλλομεν ἵν' ἀποθάνωμεν.

Ὁ Θεόδωρος ἔχον διὰ χειρὸς καρβίναν ἐστράφη πρὸς ἐμέ. Ἐθερώσετο με συναφροῦμένους

Οἱ Ἄγγλοι ἀναγνώριζοντες τὸ πτώμα τοῦ Θεοδώρου.

ἐν δευτερόλεπτον· εἶπειτα ἐφάνη μεταβαλὼν γνώμην, καὶ καταβιάσας τὸν βραχίονα, ἤρωτησέ με μικρὰ τῆ φωνῇ καὶ λυπηρῶς πῶς εἶχον. Ἐμαθον ὕστερον παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς φυλακῆς ὅτι ὁ Θεόδωρος ἐδιχοφρόνηε ἂν ἔπρεπεν ἵνα θανατώσῃ ἡμᾶς ἢ μὴ· καὶ ὅτι ὀφείλομεν τὴν σιωπῆριαν ἡμῶν τῇ τύχῃ, δι' ἣν ὁ αὐτοκράτωρ εἶδε πρῶτον ἐμέ, πρὸς ὃν δὲν ἦτο παρωξυμμένος. Διχοφρονῶν καὶ μὴ θέλων ἵν' ἀφήσῃ ἡμᾶς ἐπὶ ἐλευθέρους ἐστράφη πρὸς ἐμέ. Καὶ ἰδοὺ ἡ νύξ, λέγει· νομίζω καλλίτερον ἵν' ἀναβάλῃτε τὴν ἀναχώρησιν ας εἰς αὐρίον. »

« Ὅπως ἡ Ἰ. Μεγαλειότης θελήσῃ, ἀπεκρίθη ἡμῶν ἡσύγως. »

Τότε ὁ Θεόδωρος σκεφθεῖς ὀλίγον ἐπανελάθειν· « Ἔστω, ἀναχωρήσατε. »

Ἀπῆλθον ἡσύγως, καὶ ἤδη ἡμεθα παρὰ τὰ ὄρια τοῦ στρατοπέδου αὐτοῦ· ὅτε τάγμα στρατιωτῶν, ἑλθὼν δρομικῶν, ἀνέμεινε πρὸς ἡμᾶς ἵνα στῶμεν. Κατελήθημεν δὲ ὑπὸ λύπης διανοοῦμενοι ὅτι ὁ Θεόδωρος μετέβαλεν ἴσως γνώμην, καὶ ἤδη, ὄντες σχεδὸν ἐν τῷ ἐλευθεροῦσθαι, ἐμέλλομεν πάλιν ἵν' ἀποθάνωμεν. Ἄλλ' ἡ ἀγωνία ἡμῶν μετεβλήθη εἰς χαρὰν, βλέποντων δύο τῶν

στρατιωτῶν προσεγγυμένους καὶ προσφέροντας ἐμοῖ τε καὶ τῷ Πριδῷ τὰς σπάλας ἀστίας ἀφῆρσεν ἡμῖν πρὸς 21 μυνθὸν ἐν Δέβρα-Ταβρῷ.

Φαίνεται δὲ ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἡμῶν ὁ Θεόδωρος ἐκάθισεν ἐπὶ τινὸς βράχου, καὶ καταλαβὼν τὴν κεφαλὴν ἤρξατο ἵνα κλαίῃ. Τότε ὁ ἰθαγενὴς ἀρχηγὸς Ῥαζ-Ἐγγεδάχ, « Διὰ τί κλαίεις ὡς γυνή; λέγει αὐτῷ· φθάσαμεν τοὺς λευκοὺς, οἵτινες σε ἐξέφυγον· φρονέσωμεν αὐτοὺς, καὶ φύγωμεν, ἢ ἂν θέλῃς, ἀποθάνωμεν μάχομενοι. » Τότε ὁ Θεόδωρος ἀπεκρίθη αὐτῷ· « Ἄθλιε ὄνε, μὴ δὲν ἐφρόνευσα ἱκανοὺς ἀπὸ δύο ἡμερῶν ἀνθρώπους; »

Μετ' οὐ πολὺ εἰσηγήθημεθα χαίροντες καὶ εὐγνωμονούντες τῷ θεῷ εἰς τὰ ὅρια τοῦ βρετανικοῦ στρατοῦ, καὶ ἠκούσαμεν πάλιν τὰς ἡδέεις ἀγγλικὰς φωνάς, καὶ ἐδεξιωσάμεθα, χάριν αὐτοῖς ἀμολογούντες, τοὺς ἀνδρείους, οἵτινες τοσαῦτα πρὸς ἀπελευθέρωσιν ἡμῶν ὑπέστησαν. Τῇ πρωτῆ τῆς 13 ἐπὶ ὁ Θεόδωρος δὲν ὑπέταξεν. Οἱ δὲ ἐπισημάτατοι τῶν ἀρχηγῶν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ἐφάνησαν λέγοντες ὅτι ἤρχοντο ἀντ' αὐτῶν καὶ τῆς φρουρᾶς, ὅπως παραδώσουσι τοῖς Ἄγγλοις τὰ τε ὄπλα καὶ τὸ φρούριον, προσθέτοντες ὅτι ὁ Θεο-

δώρος παραπεμπόμενος ὑπὸ περίπτου πεντήκοντα ἀκολούθων ἐφυγε κατὰ τὴν νύκτα. Ἐπειδὴ ὁ Θεόδωρος ἀπῆλθε διὰ τοῦ Καφίρ Βέρ μετὰ τὸν ὑπολειφθέντων αὐτῷ ὀλίγων στρατιωτῶν· ἀλλ' ἐξεργόμενος χαράδρας τινὸς εἶδεν ἐλλελογισμένους πανταχῶθεν καὶ περικυκλούντας αὐτὸν τοὺς Γάλλοι. Τότε δὲ ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν· « Ἀφῆσάτε με ἵν' ἀποθάνω μόνος. » Τούτων δὲ μὴ ἀκούοντων, « Ἐχετε δίκαιον, εἶπε· ἐπιστρέψωμεν εἰς Μαγδαλα, καὶ ἀποθάνωμεν μαζὸν ὑπὸ χριστιανῶν. » Καὶ παραλαβὼν τοὺς ἰδίους στρατιώτας ὑπεχώρησε, καὶ ἐκλείσθη ἐν τῷ φρουρίῳ τῶν Μαγδαλῶν, ὧν τὰς προσόδους ἐχαράκιζε.

Περὶ τὴν πρωίαν, καθ' ἣν ὥραν συνετάττοντο ἐν τῷ Ἀγγλικῷ στρατῷ τὰ τάγματα ὅπως προσβάλλωσι τὸ τεῖχος, εἶδομεν καταβαίνοντας ἀπὸ τῶν περικειμένων ὄροπέδιων πλῆθος ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παιδῶν πεφορτωμένους ὄπλα καὶ σκευὴ παντοῖα καὶ ἄγοντας μεθ' ἑαυτῶν πολλοὺς ἡμίονους καὶ ἵππους. Ἦσαν δὲ τὰ λείψανα τοῦ στρατοῦ τοῦ Θεοδώρου καὶ τῶν κατοίκων τῶν Μαγδαλῶν, οἵτινες φεύγοντες τὰ ἀπὸ τοῦ πολέμου κακὰ ἤρχοντο ἐξαιτήσαντες ἔλεον παρὰ τοῦ

νικητοῦ. Τὰ δὲ δύο φρούρια Φάλα καὶ Σαλασιὲ κατεστράφησαν ἀμαχίαι. Ἐκείθεν δὲ ὁ στρατὸς προῦχώρησεν ἐπὶ τὰ Μαγδαλα, αἰωρούμενα εἰς ἑκατὸν ὑπὲρ τῶν οὐσῶ ἄλλων φρουρίων μέτρων ὕψος. Κλίμαξ δὲ στενὴ, ἀτέχνως ἐγκεκλιμαμένη ἦγεν εἰς τὴν πόλιν φέρουσαν εἰς τὸ φρούριον. Διὰ τῆς ὄχυνος ταύτης ὁδοῦ μήκους 300 μέτρων ἀνῆλθε τὸ ἀγγλικὸν πεζικόν.

Τῆς δὲ πύλης οὐσῆς στεβρῶς ἀποπεφραγμένης ἀνάγκη τοῖς πρώτοις προσβάλλουσιν ἐγένετο ἵνα μεταχειρισθῶσι κλίμακας. Τὰ πτώματα ἀβυσσινῶν τινῶν στρατιωτῶν προσβληθέντων ὑπὸ τοῦ πυροβολικοῦ ἐκείντο διεσπαρμένα τῆδε κάκεισε κατὰ γῆς. Διαβάτων δὲ τὴν δευτέραν πύλην τὴν φέρουσαν εἰς τὴν κυρίως ἀκρόπολιν, παρέστη αὐτοῖς τὸ πτώμα, ὅπερ οἱ διερμηνεῖς τοῦ στρατοῦ ἀνεγνώρισαν εὐθὺς ὡς ὃν τοῦ Θεοδώρου, ὅστις βλέπων τοὺς Ἄγγλους ὑπερπηδώντας τὰς ἀδυνατίας τῆς ἀκροπόλεως ἐπάλλετο, ἀπελπίσας καὶ προτιμήσας τὸν θάνατον τῆς αἰχμαλωσίας αὐτοκρατούντος πυροβολήσας ἑαυτὸν διὰ πιστολίου κατὰ τὴν κεφαλὴν.

Εἰσῆλθον δὲ εἰς τὸ φρούριον ὀλίγον μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ κατάληψιν αὐτοῦ, καὶ εἶδον προκείμενον τὸ πτώμα τοῦ Θεοδώρου πρῶτος μεδιῶντος. Ἐθυμάσαμεν τὴν καρτερίαν τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὅστις ἐγένετο περιβλεπτός μὲν τὸν βίον, ὡμῶς δὲ εἶπερ τις ἄλλος ἱστορούμενος τύραννος, καὶ προετίμησε τὸν θάνατον τῆς αἰχμαλωσίας.

Διευκτέρευσεν ἐν Μαγδαλοῖς ἐφαίνετο δὲ μοι παραδόξον ὅτι ἐκοιμήθη ἐλεύθερος ἐν τῇ αὐτῇ καλύβῃ ἐνθα διέμενα τοσούτον χρόνον δεσμώτης, καὶ ὅπου οἱ Ἄγγλοι στρατιῶται ἐγένοντο ἤδη οἱ φύλακες τῶν παλαιῶν ἡμῶν δεσμοφυλάκων. Ἡ γῆρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοδώρου ἦσαν ἤδη ἐν τῷ ἀγγλικῷ στρατοπέδῳ.

Ὁ νεκρὸς τοῦ Θεοδώρου ἐτάξεν τὴν ἐπιούσαν ἐν τῇ πενιχρᾷ ἐκκλησίᾳ τῶν Μαγδαλῶν. Ἀλλὰ τὸ ταπεινὸν τοῦτο μνημεῖον ἐπέπρωτο ἵνα μὴ κρύψῃ τὰ ὅσα ἐκείνου ὅστις ἐνόμιζεν ὅτι ἡ αἰθιοπικὴ αὐτοκρατορία ἦτο μικρὰ πρὸς αὐτόν· διότι ἅπαντα τὰ εἰς τὴν ἀκρόπολιν κομισθέντα πολεμικὰ σκευῆ, ἀνάξια θριάμβου ὄντα, συνήχθησαν καὶ κατεκάησαν ἀποτελέσαντα πυρᾶν ἀπειρομεγέθη καταπιρρυσάσαν μετ' ὀλίγον ἀπάσας τὰς ἐν τῇ ἀκροπόλει κατοικήσεις. Καὶ νῦν μάτην ζητήσῃ τις ἐν τῷ ἐρήμῳ τούτῳ ὄροπέδιῳ τὸν τάφον τοῦ Θεοδώρου. Ἡ μὲν σύζυγος αὐτοῦ ἀφηνεύσα ἀπὸ πολλοῦ ἐτελεύτησεν ἐν τῷ ἀγγλικῷ στρατοπέδῳ· ὁ δὲ υἱὸς μετήχθη εἰς Ἀγγλίαν.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἅπαντες οἱ ἀπελευθερωθέντες δεσμῶται ἐξήκοντα καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν, ἐν οἷς γυναικῆς τινες καὶ παῖδες, συνῆλθον εἰς Δαλάνδαν Τέλος δὲ τῆς 21, ὅτε ὁ σὶρ Ῥοβέρτος Ναπιέρος μετὰ τινὰ τοῦ στρατοῦ ἐξέτασιν προσήγαγεν ἡμᾶς αὐτῷ, ἀπῆλθον ἅπαντες πρὸς τὴν παραλίαν, καὶ ἐφθάσαμεν εἰς Ζούλαν τὴν 28 μαΐου.

Κατὰ τὸν βραχὺν ἐκείνου καιρὸν τῶν δύο ἡμερῶν ἡ κατάσταση ἡμῶν μετεβλήθη τοσούτον, ὥστε ἐφοβούμενη μὴ ἐξαπατώμην. Τὸ παρελθόν μοι φαίνεται ὄνειρον φρικτὸν, καὶ ἀναπολὼν πόσον ἡ ἀπελευθέρωσις ἡμῶν ἐπῆλθεν ὀλίγον πρὸ τῆς αὐτοχειρίας τοῦ ἀχαλινώτου δεσπότη, ὅστις κατεῖχεν ἡμᾶς ἀδικῶς, ἐπακλάμω κατ' ἑμαυτόν· « Ἀγαθὸς ὁ Θεός, ὅστις ἀπέδωκεν ἡμῖν τὴν ἐλευθερίαν. »

(Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ)

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΞ ΑΙΓΥΠΤΟΥ.

Ἰπὸ τοῦ ἱατροῦ Τάσσου Νερούτσου.

ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ.

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 163.)

II. Σταθμητικὴ μονὰς ἐλογίζετο παρ' Αἰγυπτίους βάρος ἰσοδυναμοῦν δυσὶ ἀπτικαῖς δραχμαῖς καὶ μικρὸν τι πρὸς, δι' ὃ παρὰ Ἀλεξάνδρειον ἐκαλεῖτο δίδραχμον, αἰγυπτιστὶ δὲ

Ὁ υἱὸς τοῦ Θεοδώρου ἐκπαιδευόμενος ἐν Ἀγγλίᾳ.

ΚΙΤΙ, ἐν ἱερογλυφικῇ γραφῇ σημειούμενον διὰ κοπίδος ἢ γυπὸς· τοῦτο ἀναφέρει ἡδὴ Ἄραβι τῶν, λέγων ὅτι « [Αἰγύπτιοι] δραχμὰς δύο [γράφοντες] γύπα ζωγραφοῦσι... διότι παρ' Αἰγυπτίους μονὰς ἐστὶν αἱ δύο δραχμαί, μονὰς δὲ παντὸς ἀριθμοῦ γένεσις· εὐλόγως οὖν δύο δραχμὰς βουλόμενοι δηλώσει γύπα γράφουσι, ἐπεὶ [γύψ] μήτηρ δοκεῖ καὶ γένεσις εἶναι, καθάπερ καὶ ἡ μονὰς. » (Ἄραβ. I. α'.) Ἐπεὶ δὲ οἱ Αἰγύπτιοι μὴ ἔχοντες νόμισμα ἐποιοῦντο χρῆσιν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς αὐτῶν συναλλαγαῖς καὶ λοιπαῖς δοσοληφίαις τεμαχίων ἀργύρου καὶ χρυσοῦ ἐν σχήματι δακτυλίου ἢ τροχίσκου ὀρισμένου τινὸς βάρους καὶ γνωστῆς διαμέτρου, οἵτινες παρ' Ἑλλήσιν ὀνομάζοντο φθοῖδες χρυσοῦ ἢ ἀργυρίου, ἢ σταθμὰ μονὰς καὶ ἀρῆου μετὰ τῶν πολλαπλασίων ἢ πολλαπλασίων αὐτῆς ἐχρησίμευε καὶ ὡς μονὰς τιμήματος, ἐπέχουσα οὕτω τὸν σταθμίου καὶ νομίσματος ἐν ταῦτῳ, εἰς τὴν ὑλικὴν ἀξίαν τοῦ ὁποῦ ἐδύνατο νὰ ἀναθῶσιν αἱ κατὰ εἶδη ἀξίαι καὶ τιμαὶ τῶν διαφόρων ἐμπορευμάτων

καὶ ἄλλων ἀντικειμένων. Ἐκ τῆς μωσαϊκῆς πεντατεύγου γνωρίζομεν, ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ τῆς Ἐξούου τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ μετ' αὐτὴν ἐν Πάλαιστινῇ γνωμένου λόγου περὶ σταθμίας καὶ νομισματικῆς μονάδος ἐκαλεῖτο αὕτη σίταλος καὶ τὸ ἥμισυ αὐτῆς βεκάχ, ἐν ᾧ ἐν τῇ Ἀλεξανδρινῇ μεταφράσει τῶν Ο' ἢ μονὰς καλεῖται δίδραχμον, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτῆς δραχμὴ ἢ μαλλον ἥμισυ τοῦ δίδραχμου. (Ἐξοδ. κα'. 32. λη'. 25, 26. Λευτ. κζ'. 3 — 7. 16.)

Τὰ σταθμὰ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λαοῖς ἦσαν λίθινα, καὶ ἐφέροντο παρὰ τῶν δημοσίων ζυγίσθων ἐν μαρσίππῳ (Δευτερον. κε'. 43. Μιχ. ε'. 11)· τοιαῦτα σταθμὰ αἰγυπτιακὰ σοφίζονται μέχρι τῆς σήμερον, καὶ πρὸ πάντων δύο εἶνε πᾶσι τοῖς αἰγυπτιολόγοις γνωστά. Τὸ ὑπὸ τοῦ Champollion-Figeac περιγραφὴν ἐκ λίθου βασιλίου παρσίου, σχήματος κυβικοῦ, ζυγίσον ἀκριβῶς 62 1/2 γράμματα γαλλικὰ, φέρει τὸν ἀριθμὸν IIII πέντε μετὰ μικροῦ ἄνωθεν δακτυλίου, σημαίνοντος σταθμίου δυνάμενον τὸ πενταπλῶν ἀρχαῖς τινος μονάδος ζυγίσουσι 12 1/2 γράμματα γαλλικὰ· τὸ ὄνομα τῆς μονάδος δὲν γράφεται, ἀλλ' ἐξ ὅσον θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω δὲν μὲν ἀμφιβολία, ὅτι ἡ ἐμφανισμένη μονὰς εἶνε τὸ δίδραχμον (ΚΙΤΙ), καὶ τὸ σταθμίου πενταπλάσιον τοῦ δίδραχμου. Τὸ ὁμόνυμον ἄλλο σταθμίου εὐρίσκειται ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ συλλογῇ τοῦ θανάτου Harris ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἐν σχήματι κόνου κολοβῶ ἐκ λίθου μελανοσαίου, τοῦ καλουμένου ὀρίτου τῆς ἐρήμου, φέροντος ἐπὶ τῆς εὐρυτέρας βάσεως ἡμισφαίριον, καὶ ἐπὶ τῆς περιφερείας τὴν ἐπιγραφὴν « Κίτι πέντε τοῦ θησαυροῦ τῆς πόλεως Ἄν » ἢ τοῖ δίδραχμα πέντε τοῦ μετρικοῦ συστήματος τῆς Ἡλιουπόλεως· τὸ βάρος τοῦ λίθου εἶνε 45 περίπου γράμματα γαλλικὰ, ὥστε τὸ δίδραχμον δύναται νὰ καταλογισθῇ 9 γράμματα. Οὕτως ἔχομεν δύο ἀθηντικὰ σταθμὰ τῆς αἰγυπτιακῆς ἀρχαιότητος, ἀμφότερα πενταπλάσια μονάδος, ἧτις ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου δὲν ἀναφέρεται, ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου ἐπιγράφεται ΚΙΤΙ ἢ τοῖ δίδραχμον κατὰ τὸ μετρικὸν σύστημα τοῦ βασιλικοῦ θησαυροφυλακίου τῆς Ἡλιουπόλεως, ἐξ οὗ εὐλόγως εἰκάζεται, ὅτι καὶ τὸ προειρημένον σταθμίου ἦτο ἐπίσης πενταπλάσιον τοῦ δίδραχμου, ἀλλὰ κοινότερον τινὸς μετρικοῦ συστήματος ἐπαρχιακοῦ, διαφέροντος κατὰ τὸ ὑλικὸν βάρος ἀπὸ τοῦ οὕτως εἰπεῖν ἐπισήμου καὶ βασιλικοῦ. Τοῦτο συνέβαινε καὶ παρ' Ἑβραίοις, παρ' οἷς ἐκτὸς τοῦ κοινῶ σίταλος ἦν ἐν χρῆσει καὶ ὁ μωσαϊκὸς σίταλος τοῦ ἀγαπητοῦ, καὶ παρὰ τούτων ὁ βασιλικός, ὅστις ἐδύνατο ὁμοίως τὰ τρία πεμπτημόρια τοῦ μωσαϊκοῦ.

Κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους, ἐπὶ τῆς περικειμένης καὶ μακεδονικῆς ἐν Αἰγύπτῳ δυναστείας, τὰ βασιλικά δίδραχμα εἶχον ἐκπέσει κατὰ τὸ βάρος αὐτῶν, καθ' ὅσον ἀπέβλεπε τὰ τότε πρῶτον κοινὰ νομίσματα ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, μέχρι 7 γραμμάτων γαλλικῶν. Πρῶτος στατήρης ἦ τοι διπλὰ δίδραχμα ἀργύρου, φέροντα τύπον νομίσματος αἰγυπτιακοῦ, ὑπῆρχον οἱ ἐν ὀνόματι τοῦ σατραποῦ Ἀρσινόου χαράχθεντες (Ἡρόδ. IV, 166) ἐπὶ Καμβύσου καὶ Δαρείου, φέροντες τὴν εἰκόνα καὶ ἐπιγραφὴν αὐτοῦ τοῦ ἡγερέου· τούτων οἱ σωζόμενοι ζυγίζουσι 14 γράμματα γαλλικὰ. (Συλλογὴ Ἰωάννου Διμητρίου, ἀρῆμ. 1.) Ἐπὶ τῆς μακεδονικῆς δυναστείας Πτολεμαῖος Α' Σωτήρ ἐπανεφέρει ἐπὶ τῆς Παρχίας του καὶ ἔπειτα ἐπὶ τῆς βασι-

λείας του εις τὰ παρ' αὐτοῦ ἐν ὀνόματι τοῦ ἀνηλίκου υἱοῦ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ἐφεξῆς ἐπ' ἰδίῳ αὐτοῦ ὀνόματι κοπέντα νομίσματα τὰ ἀρχικὸν βάρος κατὰ τὸ μετρικὸν σύστημα τῆς Ἡλιουπόλεως, ἢ τοι εἰς 9 γράμματα διὰ τὰ δίδραγμα καὶ 18 γράμματα διὰ τοὺς στατήρας. (Πρόλ. Συλλογ. Ἰωάν. Δημητρίου ἀριθμ. 10. 42 — 15. 94.) Ἀλλ' οἱ μετ' αὐτὸν βασιλεῖς ἀπὸ Πτολεμαίου Β' τοῦ Φιλαδέλφου καὶ ἐφεξῆς ἐξελέξαντο καὶ πάλιν τὸ τότε ἐπικρατοῦν ἀσιατικὸν μετρικὸν σύστημα τῶν 7 γραμμάτων διὰ τὰ δίδραγμα καὶ 14 διὰ τοὺς στατήρας.

Ἄλλο σταθμικὸν βάρους μεγαλύτερον τοῦ διδράχμου ἦτο ἡ οὐγκία (ΟΥΤΕΝ). Μεταξὺ διαφόρων ἀντικειμένων, ἅτινα προσφέρονται ὡς λυτρά Τρωμάσει τῷ Β' παρὰ τῶν ὑποταγῶν, ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ ναοῦ τοῦ Καρνάκ μνημονεύονται,

Πιστάδιον ἐν λίθῳ κυανοῦ ζυγίζον οὐτεν 20 κίτι 9
 Μετράδιον οὗο γνησίῳ κυανοῦ ζυγίζοντα οὐτεν 30
 Τὸ ὄλον πατρίαία τεία ὀμοῦ οὐτεν 60 κίτι 9.

Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης εἰκάζεται ὅτι τὸ οὔτεν ἦτο πολλαπλάσιον τοῦ διδράχμου κίτι, καὶ ὅτι εἶδε πλέον τῶν ἐνεία διδράχμων πρὸς συμπλήρωσιν μιᾶς οὐγκίας οὔτεν.

Ἐν τοῖς χρονικοῖς Ῥαμασσῆ τοῦ Γ' ἐν ὑπολογισμῷ συγκομιδῆς χρυσοῦ ἐκ διαφόρων χωρῶν ἀναφέρεται (πάπυρος Harris):

Χρυσὸς καθαρός οὐτεν 217 κίτι 8
 Χρυσὸς κόνις ἐκ Κοπτοῦ οὐτεν 61 κίτι 3
 Χρυσὸς καθαρός ἐξ Αἰθιοπίας οὐτεν 290 κίτι 8½
 Τὸ ὄλον χρυσὸς καθαρός καὶ κόνις οὐτεν 669 κίτι 6½.

Ἐντεῦθεν ἐξάγεται, ὅτι τὸ κεφάλαιον τῶν 46½ διδράχμων δύναται 6½ διδραγμα καὶ 10 ἔτερα, ἅτινα ἀποτελοῦντα μίαν μονάδα προστίθενται τῷ κεφαλαίῳ τῶν οὔτεν ἢ τοι οὐγκιῶν ὅθεν ἡ οὐγκία εἶνε ἴση 10 διδράχμοις, ἄρα τὸ διπλάσιον τῶν πέντε διδράχμων, καὶ ἐπομένως κατὰ τὸ προμνημονευθὲν μετρικὸν σύστημα τοῦ βασιλικῆς Ἡρακλεοπολεως τῆς Ἡλιουπόλεως δύναται 90 περίπου γαλλικὰ γράμματα, τοῦ διδράχμου ὑπολογισμοῦ ἴσου 9 γράμμασιν, ἀρ' οὐ τὸ πενταπλάσιον τοῦ διδράχμου ἦτοι ἡμισ οὔτεν εὐρέθη ζυγίζον, ὡς ἀνωτέρω ἐβρέθη, 45 γράμματα γαλλικὰ. Ἄλλως τε καὶ μεταξὺ τῶν πάπυρων Vasali ὑπάρχουσι λογαριαμοί, οἵτινες καθὼς ὁ πάπυρος Harris ἀποδεικνύουσιν, ὅτι τὸ οὔτεν ἐδύνατο δέκα κίτι.

Ὅτι δὲ τὰ δίδραγμα καὶ αἱ οὐγκίαί, γινόμενον λόγου περὶ ἄλλων ἀντικειμένων καὶ οὐχὶ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ, δὲν ἐσήμαινον πάντοτε τὸ πραγματικὸν βάρος ἀλλὰ μάλλον τὴν ἀξίαν αὐτῶν εἰς ἀργύριον ἢ χρυσοῦ ὡς ἀντικείμενα, γίνεται δῆλον ἐξ ἄλλων ἐπιγραφῶν. Ἐν τῇ παρὰ τῷ βρετανικῷ μουσεῖῳ αἰγυπτιακοῦ συλλογῆ ὑπάρχουσιν ἐπιγραφαὶ περιέχουσαι τὴν ἐκτίμησιν τῶν ὑπερχρότων τοῦ ἐργάτου Ἀμεναῶου... «Κτῆνος ἐν οὔτεν 2, ... σκευοθήκη ξυλίνη οὔτεν 2.» Ἐν ἄλλῃ ἐπιγραφῇ ἀπαριθμοῦνται τὰ ὑπάρχοντα ἄλλου προσώπου ὡς ἐξῆς: «ὄρει γαλκίνος ἀμφορεύς οὔτεν 10, ὄρει γαλκίνος νιπτήρ οὔτεν 12, ὄρει γαλκίνος ταῦρος (εἰδῶδιον) οὔτεν 1, ὄρει γαλκίνος πτηνὸν οὔτεν 2, ζῆφος οὔτεν 2, φαίλη οὔτεν 2...» Ἐνταῦθα ὡς εἰκὸς δὲν γίνεται λόγος περὶ τοῦ ὕλικου βάρους τῶν τοιοῦτων ὀγκωδῶν καὶ μεγάλῃς ὀλίγῃς ἀντικειμένων, ἀλλὰ τῆς ἐκτιμωμένης ἀξίας αὐτῶν εἰς ἀργύριον, ἢ τοι νομισματικῆς οὐγκίας ἀργυρίου. Μόνα τὰ πολυτίμητα ἀντικείμενα, πετράδια ἢ μέταλλα, φαρμακευτικὰ ἢ μυρεψικὰ ὕλη, ζυγίζοντο πράγματι, καὶ τὸ ὕλικόν βάρος ἐξεφράζετο εἰς δίδραγμα καὶ οὐγκίας, ὡς ἐξάγεται ἐκ διαφόρων ἱερογλυφικῶν ἐπιγραφῶν καὶ παπύρων ἐν ἱερατικῇ καὶ δημοτικῇ γραφῇ.

Ἐκτὸς τῶν δύο τούτων σταθμίων, τοῦ δι-

δράχμου καὶ τῆς οὐγκίας, δὲν ἀπαντῶνται ἄλλαι μονάδες βάρους πολλαπλάσιαι ἢ πολλαπλάσιαι αὐτῶν· καὶ τὰ μὲν ἐλάττωνα τοῦ διδράχμου βάρη ὀρίζονται διὰ κλασματικῶν ἀριθμῶν, τὰ δὲ πολλαπλάσια λογαριάζονται εἰς οὐγκίας, διὰ τῶν ὁποίων ἀπαριθμοῦνται βάρη ὑπερβάλλοντα καὶ τὰς 300 000 αὐτῶν, ἦτοι 3 000 000 διδράχμων αἰγυπτιακῶν, ὡς θέλομεν ἰδεῖν κατωτέρω.

Ἐν ἐπιγραφῇ ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ τῆς Ἄτβω (Edfou), ὅπου μεταξὺ ἄλλων ὑπάρχουσι καὶ πολλαὶ «συνταγαὶ πρὸς σκευασίαν κύφωος», τοὺς ἀριθμοὺς τῶν οὐγκιῶν καὶ τῶν διδράχμων παρακολουθοῦσι κλασματικῶν ἀριθμῶν, ἡμισοῦ, τρίτου, πέμπτου, ἕκτου, ὄγδοου, ἑννατου καὶ λοιπὰ μέχρις ἐνὸς τριακοσιοστοῦ ἐξηκαστοῦ μέρους αὐτοῦ· οὕτω λόγου χάριν «ἀριθμὸς ὕλικῶν ἑπτὰ, ἀριθμὸς οὐγκιῶν δεκαεπτὰ, διδράχμου ἐνὸς καὶ δύο τριτημοσίων τοῦ διδράχμου.» Ἐν παπύροις ἱερατικῶς φαρμακευτικῆς ὕλης, καὶ ἄλλοις λογιτικῶν ἐλέγγων, ἀπαντῶνται τριτημορία, ἐν δημοτικῶς δὲ παπύροις καὶ δωδεκατημορία τοῦ διδράχμου.

Μέχρι πρὸ μικροῦ ἐνομιζέτο κοινῶς, ὅτι ἐπὶ μεγάλων ποσοτήτων ἄθροισαν ὕλων ζηρῶν ἢ βουστῶν, ἐγένετο χρῆσις ὡς σταθμητικῆς μονάδος τῆς μνᾶς (MENA), μανὲ ἐβραϊστὶ, ἥτις σημαίνουσα βάρος ἐγράφετο δῆθεν διὰ χαρακτηριστὸν παρακολουθοῦμενον ὑπὸ σήματος κίβου, ἐμφανινοῦς σταθμίου, σημαίνουσα δὲ μέτρον χωρητικότητος ὕδρων οὐσίῳν παρακολουθεῖτο ὑπὸ σήματος ἀργείου, ἀποτελοῦσα οὕτω τὴν μεταβάσιν ἀπὸ σταθμίου εἰς χωρητικότητος μέτρον· ἀλλ' ἐσχάτως ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ λέξις ἐξελαμβάνετο μέχρι τοῦδε ἡμαρτημένως, διότι ἐπὶ σταθμίων εἶδε ἀναγνωσθῆναι οὐγκίαν (ΟΥΤΕΝ), ἐπὶ χωρητικότητος δὲ ἄλλοτε μνᾶν (MENA), καὶ ἄλλοτε χοίνικα (TENA). Μάλιστα εἰσὶν αἰγυπτιακοί, οἵτινες οὐχὶ μόνον δὲν παραδέχονται καθ' ὅλου τὴν αἰγυπτιακὴν μνᾶν ὡς σταθμίου, ἀλλ' οὔτε ὡς μέτρον, εἰ μὴ ἀπλῶς ὡς ἀργεῖον ἀριστοῦ χωρητικότητος, καὶ μεταφράζουσι τὴν λέξιν λάγνηον ἢ καδίσκον.

Ἄλλως τε, ὅπου γίνεται λόγος περὶ βάρους μεγάλων ποσοτήτων ζηρῶν οὐσίῳν, οἱ λογαριαμοὶ ἐκφέρονται πάντοτε εἰς ὀγγίαν (ΟΥΤΕΝ), καὶ οὐχὶ εἰς ἄλλαν πολλαπλάσιαν σταθμηκὴν μονάδα· οὕτως ἐν παραδείγματι ἐπὶ τοῦ ἱερατικοῦ παπύρου Roblin τῆς αυτοκρατορικῆς ἐν Παρισίοις βιβλιοθήκῃς, ὅστις δὲν εἶνε ἄλλο εἰ μὴ πρόχειρον κατὰστίχον προμνησθεῖσας καὶ παραλαβῆς τροφῶν δι' ἐν τῶν πολλῶν ἀνακτόρων τοῦ Φαραῶ Σῆθεως τοῦ Α', μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρονται (σελ. XI).

Ἄλευρα σακκία 1604, φέροντα βάρος οὐγκιῶν 399,326
 ἔδωκαν κολήσεται (πρόλ. Ἡρόδ. II. 77.) ποιοῦσας οὐγκίας 364,371
 ..... ἄρτους στρογγυλοῦς 1,800 ποιοῦσας οὐγκίας 21,800
 τὸ ὄλον οὐγκίας 386,171
 Ἐλεμπα οὐγκίας 6,164

III. Μονὰς μέτρον χωρητικότητος ἰδίᾳ πάντως βουστῶν οὐσίῳν, ἐλαίου, γαλακτος, οἴνου, μέλιτος καὶ τῶν ὁμοίων ἀπαντῶνται ἐν τῇ Νεκυοβίβλῳ, ἐν ἄλλοις παπύροις, καὶ πολλαχοῦ τῶν ἐπιγραφῶν τὸ ἴνιον ἢ ἴνιον (FIN), ἐβραϊστὶ ἴν, ταῦτόν τῳ ζῆστῃ καὶ ἰσοδύναμον κατὰ Γαλιθῶν, κατὰ δὲ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν νεωτέρων ἴσον περὶπου ἡμίσει πρῶσικῷ Quart, καὶ ἀκριβέστερον εἰπεῖν ἴσον 0. 46 ἑκατοστολίτροις γαλλικαῖς, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς καταμετρήσεως τῶν ἐν Λουγδούφῳ Βαταῶν καὶ ἐν τῷ Βρετανικῷ μουσεῖῳ σωζομένων ἐνεπιγραφῶν ὕδριων, φερουσῶν τὰ μέτρα τῆς χωρητικότητος

αὐτῶν ἐντυπα, λόγου χάριν «ἴν 25, ἴν 12, ἴν 7 ¼, ἴν 8 ½.» Ἰν γαλακτος καὶ οἴνου» (Νεκυοβίβλος).

Τοῦ ἴνιον τριπλασία μονὰς ἦν ὁ αἰγυπτιακὸς ἀμφορεύς (ΑΠΕΤ), ἐβραϊστὶ βᾶθ ἢ βᾶτον (Εὐαγγελ. Λουκ. ιε'. 6.) δυνάμενος 40 ἴνια ἦτοι μικροῦ δειν λίτρας 18 γαλλικῆς καὶ ἡμισίαν (λίτρας 18. 40). Ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ ναοῦ τοῦ χωρίου Medinet-Abou, ὅπου γίνεται λόγος περὶ δημοσίων εἰσφορῶν εἰς εἶδη διὰ τὴν ἐναυσίον χρῆσιν τῶν λειτουργιῶν τοῦ ναοῦ, ἀναφέρονται πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ διάφοροι ποσοτήτες μέλιτος καὶ ἐλαίου, καὶ κάτωθεν ἐν κεφαλαίῳ «τὸ ὄλον ποσὸν μέλιτος ἴν 8 ¾ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, φέρεῖ δι' ἔτος ἐν καὶ ἡμέρας πέντε ἄπετ 79 καὶ ¼. Ἐλαίου πρὸς καῦσιν . . . τὸ ὄλον ἐλαίου διαχυοῦς ἴν 3 καὶ ½ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, φέρεῖ δι' ἔτος ἐν καὶ ἡμέρας πέντε ἄπετ 34 καὶ ἴν 39 καὶ ¼.»

Μικρότερον πρὸς καταμέτρησιν ἐλαίου καὶ μύρων μέτρον ἦτο ἡ λήκυθος (ΛΟΚ), ἐβραϊστὶ λὸγ, ἴση τριτημορίου τοῦ ἴν, καὶ ἐπομένως 0. 15 ἑκατοστολίτροις γαλλικαῖς· οὕτω ἐλαίου διαχυοῦς λὸκ δύο.» (Πάπυρος γνωστικῶς ἐν Λουγδούφῳ Βαταῶν.)

Ὅτι τὰ μέτρα ΑΠΕΤ, ἸΝ, καὶ ΛΟΚ εἰσὶν ὁμόνομα τοῖς ἐβραϊκοῖς βᾶθ, ἴν καὶ λὸγ, ἑκάστος δύναται νὰ εἰκάσῃ εὐλόγως, καὶ ὅμως ἡ ἀπόλυτος καὶ σχετικὴ αὐτῶν χωρητικότης φανερύεται νὰ διαφέρει πολλή, καθὼς τὸ μὲν ἴν τῶν Αἰγυπτίων ἦτο κατὰ Γαλιθῶν ἴσον τῳ ζῆστῃ τῶν Ἀττικῶν, τὸ δὲ ἴν τῶν Ἰσραηλιτῶν παραβάλλει ὁ Ἰώσηπος πρὸς δύο χόας Ἀττικοῦς· ἔπειτα τὸ μὲν ἄπετ τῶν Αἰγυπτίων ἐδύνατο 40 ἴν, ἐν ὃ τὸ βᾶθ ἢ βᾶτον τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐδύνατο 72 ζῆστας Ἀττικοῦς ἢ 6 μόνον ἐβραϊκὰ ἴν· ἐπὶ τέλους τὸ λὸκ ἴν τὸ τριτημόριον τοῦ αἰγυπτιακοῦ ἴνιον, ἐν ὃ κατὰ Ῥαββίνους τὸ λὸγ τῶν Ἑβραίων ἴν τὸ δωδέκατον τοῦ μωσαϊκοῦ ἴν.

Ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ μυρεψικῇ ἀναγραφῇ ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ τῆς Ἄτβω (Edfou) «πρὸς σκευασίαν κύφωος» ὑπάρχουσι μεταξὺ ἄλλων καὶ διδόμενα πρὸς ἀναγωγήν μέτρων χωρητικότητος εἰς σταθμια βάρους, καὶ ἐνδείξει τῆς εἰδικῆς βαρύτητος διαφόρων ὕλων οὔτως «ἀριθμὸς φυτικῶν ὕλων 3, ἀριθμὸς μέτρων χωρητικότητος ἴν 6· ἐνὸς οὔτεν ἀναλογούντος τῳ ἴν, γίνεται ἀριθμὸς οὔτεν 6. . . . Σταθμίων ἐκχύλισμα ἴν 2· ἐνὸς οὔτεν καὶ κίτι πέντε ἀναλογούντων τῳ ἴν, γίνεται ἀριθμὸς οὔτεν 3.» Καὶ κατωτέρω «[τὰς ὕλας] ταῦτα δυῖσιν οἶφ ἴν 5· πέντε οὔτεν ἀναλογούντων τῳ ἴν, γίνεται ἀριθμὸς οὔτεν 25. . . . [πρὸσθεσις] μέλιτος ἴν 5· ἑπτὰ δε οὔτεν καὶ κίτι πέντε ἀναλογούντων τῳ ἴν, γίνεται ἀριθμὸς οὔτεν 37, κίτι 5.» Ἐκ τούτων ἐξάγεται ὅτι ἐκχύλισμα φυτικῶν ἐδύνατο βάρος μιᾶς οὐγκίας, ἐκχύλισμα ἄλλο οὐγκίας μιᾶς καὶ ἡμισείας, οἴνος οὐγκιῶν πέντε, καὶ μέλι οὐγκιῶν ἑπτὰ καὶ ἡμισείας πρὸς ἑκάστον ἴν. Κλασματικῶν ἦτοι μικρομετρικῶν διαιρέσεων ἀπαντῶνται καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ διδράχμου ἡμίσεια τρίτου, τέταρτου, πέμπτου καὶ λοιπὰ μέχρις ἐνὸς τριακοσιοστοῦ ἐξηκαστοῦ μέρους τοῦ ἴν.

Μικρότερον τοῦ λὸκ μέτρον ἦν ἡ χήμη (ΧΙΒΝ), ἴση τεταρτημορίου τοῦ ἴν ἦτοι 0. 11 ἑκατοστολίτροις γαλλικαῖς, καὶ χρησιμεύουσα πρὸς μέτρησιν μύρων καὶ ἄλλων βουστῶν ἀρωμάτων καὶ φαρμακευτικῶν ὕλων· ἀπαντᾶται ὅμως καὶ ἡ λεγομένη χήμη μεγάλη (ΧΙΒΝ-ΛΑ) εὐρυχωρότερα τῆς πρώτης.

(Ἐπείτα συνέλξει.)

ΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ
 ΤΗΣ
 ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΣ.
 ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ.
 Ο ΚΑΝΑΛΕΤΤΟΣ ΚΑΙ Η ΒΕΝΕΤΙΑ.

(Συνέχ. ἀπὸ σελ. 186.)

Μετὰ τὸ μέγαρον τοῦ Φόσκαρη ἐρημωθὲν, καὶ κατοικοῦμενον νῦν ὑπὸ τινος πνευστάτης οἰκονομίας ἀπογόνου τῆς τοῦ Δόγρου, διαπρέπει καὶ τὸ βασιλεῖον ἐνθα κατῴκει ἐν ἔτει 1848 ὁ πατριάρχης Βαρλολομαῖος Καπέλλος, οὗτινος τὸ ὄνομα κατέστη περίφημον ἀπὸ τῆς ὠραίας αὐτοῦ θυγατρὸς Βιάγκας. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν αἱ εὐγενεῖς τῆς Βενετίας οἰκονόμοι, ἐνασμενίζουσαι τοῖς τῶν Μωαμεθανῶν ἕθειν, ἔκλειον τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἐν μοναστηρίοις, ὅπως προσφιλᾶζωσι τὰ μὲν ἦθη αὐτῶν ἀπὸ πάσης ἐγκοσμίου ἐπιρρείας, τὴν δὲ τιμὴν ἀσπίλον, καὶ μόνον κατὰ τὰς ἐορτὰς ἦγον αὐτὰς εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Ἐπανελθούσα ἐκ τῆς ἐκκλησίας κυριαχίᾳ τινῃ ἡ νέα Βιάγκα, καὶ ἰδοῦσα ἐν τινι παραθύρῳ τοῦ ἀπέναντι τοῦ πατρικοῦ μεγάρου οἴκου ὠραῖον καὶ εὐγενὴ τῳ σήματι νέον, ἐρωτικῶς αὐτὴν προσβλέποντα καὶ μειδιῶντα, ἤρασθη αὐτοῦ, καὶ κατῴρωσε, προσποιουμένη ἀσθένειαν, ὅπως ἀποσύρῃ τὴν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐπάνοτον, καὶ συνδιαλέγηται αὐτῷ παννυχίᾳ καταρχομένη εἰς τὴν παρὰ τὴν διώρυγα μικρὰν τοῦ μεγάρου πύλην. Ὁ νέος οὗτος ἦν ὁ φερόνυμος Πέτρος Βοναβεντούρης, ὅστις, θηρεύων πλοῦτον, ἦλθεν ἐκ Φλωρεντίας εἰς Βενετίαν, καὶ εἰσῆλθε

μοναστήριον. Ἄλλ' ἐνοήσαντες τὴν ἀλήθειαν ἐδῆλωσαν τὸ γεγονός τῳ ἀστυνόμῳ, ὅστις ἐρευνήσας ἔμαθε τὴν δραπέτευσιν αὐτῆς μετὰ τοῦ Βοναβεντούρη. Ὁ ἐκ πατρός θεῖος τῆς Βιάγκας, πατριάρχης τῆς Ἀκυηλίας (Aquila), μέγα τότε δυνάμενος παρὰ τῳ συμβουλίῳ τῶν Δέκα, ἀπέφηνε τοῦτο πρὸς τὸν ἐραστὴν. Ἄλλὰ κακῆ μοῖρα διερχόμενος τὴν διώρυγα ὄψιζον τις γοιδολιέρος, καὶ βλέπων τὴν τοῦ μεγάρου πύλην ἐφ' ἡμισείας ἀνεωγμένην, ἔκλεισεν αὐτήν· καὶ ὅτε ἡ νέα περὶ τὴν πρῶταν ἠθέλησεν ἵνα εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἶκον, εὗρεν αὐτὴν κεκλεισμένην. Μὴ τολμῶσα ἵνα κρούσῃ τὴν θύραν, καὶ βλέπουσα ἐαυτὴν μὲν καταγυθνεῖσαν, τὸν δὲ ἔρωτα αὐτῆς φανερωθέντα, φοβουμένη δὲ καὶ τὴν διὰ βίου ἐν τινι μοναστηρίῳ κάθειρξιν, ἐπαῆλθεν ἐντρομος πρὸς τὸν ἐραστὴν, ὅστις συνεβούλευσεν αὐτῇ ἵνα δραπέτευσωσι τὴν ταχίστην εἰς Φλωρεντίαν, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Τὴν πρῶταν οἱ γονεῖς τῆς Βιάγκας καταπλάγησαν μὲν μὴ εὐρίσκοντες τὴν προσφιλή αὐτοῖς θυγατέρα ἐν τῳ μεγάρῳ, ἀγνοοῦντες ὅμως τὸν ἔρωτα αὐτῆς, ἐνόμισαν ὅτι, δυσαρροστοῦρα, ἀνεχώρησε παρ' ὠραν εἰς τὸ

Ἄλλὰ διερχόμενος ποτε ἔφιππος ὁ υἱὸς Κόσμου τοῦ πρώτου μέγας δούξ Φραγκίσκος Μένδικος τὴν ὁδὸν τῆς Βιάγκας εἶδε τυχαίως διὰ τῶν κηλικίδων τοὺς ὠραίους καὶ μεγάλους αὐτῆς ὀφθαλμοὺς, λάμποντας ὡς τοπάζια. Βλέπουσα δὲ αὐτὴν θεωρουμένην, ἡ νεαρά τοῦ Πέτρου σύζυγος ἠρυσθίασε, καὶ φοβηθεῖσα ἀφῆκε τὸ καρυόφυλλον ὅπερ διὰ χειρὸς εἶχε παρὰ τὸν δούκα. Ὁ δ' ἄναξ, καταβὰς ἀπὸ τοῦ ἵππου, ἀνῆρε τὸ ἄνθος, καὶ ἐφίλησεν αὐτὸ βλέπων πρὸς τὸ παράθυρον. Ἄλλ' ἤδη τὸ ὠραῖον τῆς Βιάγκας πρόσωπον ἠφάνισθη, καὶ ὁ δούξ ἐτι ἐρωτολήτητος, μίτην διήρχετο τὴν ὁδὸν καθ' ἑκάστην ἐλπίζων νὰ ἴδῃ πάλιν αὐτήν. Ἐκτοτε τὸ παράθυρον διέμεινε ἀείποτε κεκλεισμένον. Ὁ δὲ βαρυνθῶν, ἐφάνερωσε τὸν ἔρωτα αὐτοῦ τῷ διδασκάλῳ καὶ μέντορι Μονδραγόνῃ, Ἰσπανῷ τὸ γένος, εὐφρεῖ καὶ σοφῷ, ὃ ὁ πατὴρ τοῦ δούκος ἐπέτρεψε τὴν τοῦ ἀνακτος παιδείαν. « Ἀνάγκη ἵνα μάθω τὸ ὄνομα τῆς ὠραίας ταύτης γυναῖκος ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν », ἔλεγε αὐτῷ ἐπιμένων καὶ βιαζόμενος.

Ὁ Μονδραγόνης, προαιρούμενος ἵνα γένηται χρήσιμος τῷ ἄνακτι, ἐδήλωσε τὰ γινόμενα τῇ συζύγῳ αὐτοῦ, ἥτις, ἐλπίζουσα μεγάλην ἀνταμοιβὴν, ἔσπευσε ἵνα μάθῃ τὰ κατὰ τὸν οἶκον ἐν ᾧ διέτριβεν ἡ Βιάγκα. Ἄλλ' ἵνα δυνηθῆ εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον, κατώρθωσε ἐν' ἀνατρέφῃ διὰ τῆς ἰδίας ἀμάξης τὴν γραῖαν μητέρα τοῦ Παύλου πορευομένην εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἀγάγη περιλυπος καὶ ἀγωνιώσα ὑπὸ τοῦ συμβάντος αὐτὴν οἰκᾶδε ἐν τῇ ἀμάξῃ. Ἐπειτα δὲ καθίσασα παρ' αὐτῆ, ἐκάλεσε τὸν ἱατρὸν, καὶ ἐφάνερωσε ὅτι, ἐπειδὴ ἔτραυματίσεν ἐκείνην, ἤθελεν ἵνα νοσηλεύσῃ αὐτὴν ἰδιοχείρως.

Ἐρχομένη δὲ καθ' ἑκάστην εἰς τὴν οἰκίαν ἦλθεν εἰς λόγους τῇ Βιάγκᾳ, ἥτις συνελάλει περὶ τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἐν τῇ αὐλῇ. Ἡ δὲ ἄκακος Βιάγκα, πειθεῖσα τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς, ἐωμολόγησε τὰ πάντα παρακαλοῦσα αὐτὴν ἵνα μεσιτεύσῃ, ὅπως ἐμποδίσῃ τὴν αὐτοῖς ἐπιχειρούμενην καταδίηκν τοῦ συμβουλίου τῶν Δέκα. Ἡ δὲ κατέπεισε αὐτὴν ἵνα ἔλθῃ εἰς ὀφθαλμοὺς τοῦ μεγάλου δούκος, αὐτὴ ἐξαιτησμένη τὴν μεσιτείαν αὐτοῦ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τοῦ συζύγου. Ἡ δυστυχῆς Βιάγκα, καταπειθεῖσα, ἐξῆλθε μετ' αὐτῆς ἐκ τῆς οἰκίας, ἀλλὰ δὲν ἐπανῆλθεν ἤδη. Ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς Πέτρος, μαθὼν τὰ γενόμενα, ἐμάνη, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας εὐρέθη πεφρονεμένος παρὰ τὴν Ἀρχαίαν Γέφυραν τῆς Φλωρεντίας.

Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἰωάννης τῆς Αὐστρίας ὁ Φραγκίσκος Μένδικος ἐνυμφεύθη κρυφίως τὴν Βιάγκαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν βασιλείων. Ἀλλὰ τὸ ἀπόβροχον ἐδομοσιεύθη μετ' ὀλίγον, καὶ μετὰ ἕξ μῆνας ἡ Βιάγκα παρῆσθη ὡς διάδοχος τῆς Ἰωάννης τῆς Αὐστρίας. Ὁ δὲ μέγας δούξ ἔπειθε πρὸς αὐτὴν εἰς Βενετίαν ἀγγελούνας τὴν τὸ γάμον αὐτοῦ, ἡγουμένου τοῦ κόμητος Μαρίου Σφόρτζα δὲ Σάντα Φιόρα. Οἱ

συγγενεῖς τῆς Βιάγκας ἀπήντησαν αὐτοῖς προσκαλοῦντες ἵνα κατοικήσωσιν ἐν τῷ μεγάρῳ Καπέλλῳ. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος τῆς Βιάγκας, ὁ ἄγιος πατριάρχης Ἀκυληίας, ὅστις ἐξήγειρε τοὺς Βενετοὺς εὐπατρίδας κατὰ τῶν φυγᾶν, κατήλθεν ἐνδεδομένος τὰ ἀρχιερατικὰ σῦττου ἄμφια ἵνα ὑποδέξῃται τὸν κόμητα Σφόρτζαν.

Ἡ Γερουσία ἀπέδειξε τότε τοὺς δύο Καπέλλους ἱππῶτας τοῦ χρυσοῦ Ἀστέρος· τὸ δὲ συμβούλιον τῶν Δέκα κατέγραψε τὸ γεγονός ἐν τῷ χρυσῷ βιβλίῳ.

Αἱ εἰκόνες τοῦ Καναλέττου εἰσι σπανιώταται ἐν Βενετίᾳ. Διότι οἱ Βενετοὶ ἔχοντες τὸ πρωτότυπον ὀλιγώρουν τῶν ἀπομιμημάτων. Τὸ μουσεῖον ὁμῶς τῆς Νεαπόλεως κέκτηται πολυτίμον συλλογὴν δώδεκα εἰκονισμάτων τοῦ Καναλέττου ἰσομεγεθῶν καὶ ἐξειργασμένων μετὰ τῆς συνήθους τῶν τεχνίτη εὐχερείας καὶ δεινότητος. Τὰ ἔργα αὐτοῦ διεσπάρ-

Λιονάρδος Δα Βιγκίος.

ρησαν πανταχόσε τῆς Εὐρώπης, καὶ εἶναι νῦν ἰδίως ἐν ἰδιωτικαῖς συλλογαῖς, θαυμαζόμενα διὰ τὴν χάριν καὶ τὴν ἐντέλειαν τῆς τῶν χρωμάτων ἐπιβολῆς καὶ τῶν ἐξεικονισμένων πραγμάτων τὴν ἐνάργειαν. Τὸ μουσεῖον τοῦ Λούβρου κέκτηται ἐν μόνον εἰκόμισμα αὐτοῦ διαμορφῶν τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Μαρίας τῆς Σωτηρίας, ἣν ἔκτισεν ὁ ἀρχιτέκτων Λογγένος μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1630 παῦσιν τοῦ λοιμοῦ.

ὑπὸ τὸ κοινὸν τῶν Καναλέττων ὄνομα συγγέουσιν οἱ πολλοὶ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Καναλέττου Βερνάρδον Βελόττην, ὅστις οὐδέποτε διέτριψεν ἐν Βενετίᾳ, ἀλλὰ περιοδεύων κατέλιπε πλήθος ἔργων ἐν Μονάχῳ, ἐν Βιέννῃ, ἐν Δρέσδῃ, ἐν Πετρούπολει, ἐν Βαρσοβίᾳ, καὶ ἀπέθανεν ἐν ἔτει 1780.

Ἡ σχολὴ τοῦ Ἀντωνίου Καναλέττου ἀποτελεῖται ὑπὸ τῶν τελειοτάτων καὶ πολυτιμοτάτων ἔργων τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Φραγκίσκου Γουάρδῃ (1712—1793), ὅστις, καίπερ μιμούμενος τὸν διδάσκαλον,

περιποίησεν ἑαυτῷ αὐτοῦργοῦ δόξαν, πολλάκις ὑπερτερήσας ἐκείνου κατὰ τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν γοργότητα. Ὄθεν καὶ λέγεται ὅτι ὁ μὲν μαθητὴς ἐγένετο μᾶλλον ζωγράφος, ὁ δὲ διδάσκαλος Καναλέττος μᾶλλον ἀρχιτέκτων.

Ἐτιμῆθι δὲ ὁ Καναλέττος καὶ ὡς χαλκογράφος χαράξας αὐτοχειρὶ πολλὰς τῶν ἰδίων εἰκόνων μετὰ τσοσάτης ἐναργείας καὶ τέχνης, ὥστε πολλὰ αὐτῶν νομίζονται σπάνια καὶ δυσεύρετα κειμήλια. Πολλὰς τῶν χαλκογραφῶν αὐτοῦ ἐξειργάσθη διὰ τοῦ νιτρικοῦ ὀξέος (eau-forte), καὶ κατέστησαν λίαν ἐπιζητήσιμοι ἕνεκα τῆς δεινότητος μετ' ἧς ὁ τεχνίτης ἀπεμιμήθη τὰς στολάς καὶ τὰ ἦθη καὶ τοὺς τρόπους τῶν Βενετῶν. Διότι ἐν αὐταῖς δύναται ἕκαστος ἵνα διακρίνῃ καὶ ἐν τοῖς μικροτάτοις καὶ πορρωτάτω διορωμένοις ἀνθρώποις τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν. Μία ἢ δύο γραμμαῖ ἰδιοτρόπως παρεγκλίνουσαι ἢ τεμνόμεναι περιγράφουσι μακρόθεν τὸν ἀχθοφόρον, τὸν τελώνην, τὸν ἱερέα, τὸν καλλόγηρον, τὸν γονδολιέρον, καὶ τὴν οἰκοδόσπονναν. Θαυμαστέα δὲ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἀλήθεια μετ' ἧς ἐξεικονίζει τὰ ἐν τῷ ὕδατι ἐμφαινόμενα βασίλεια καὶ γονδόλας· καὶ ὅπερ θαυμασιώτατον, τὴν ἀντανάλασιν ἀμάξης μετὰ τοῦ ἀμαξηλάτου καὶ τῶν ἵππων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὑγραθέντος ὑπὸ τῆς ἐναγχοῦς καταπεσούσης βροχῆς. Ἀπλῶς δὲ ὁ Καναλέττος εἶναι δεινότατος ἐν τῇ ὑποτυπώσει τῶν καθ' ἑκάστα. Ἐξωγράφησε δὲ καὶ τινὰς ἀπόψεις τοῦ Παταυίου καὶ τοῦ Μόναχου.

Ταῦτα γνωρίζομεν περὶ τοῦ βίου τοῦ ζωγράφου, ὅστις ἐγένετο ὁ τελευταῖος τῆς μεγάλης σχολῆς τῶν χρωματιστῶν. Ἀπέθανε δὲ ἐν Βενετίᾳ τῇ 20 ἀπριλίου 1768.

Ἐν τοῖς εἰκονίσμασι τοῦ χαριζομένου τούτου καλλιτέχνου διελαμψε τὸ τελευταῖον ἢ βενετικὴ σχολή· ὡς εἰ βλέπων τὴν παρακμὴν τῆς πατρίδος, ἠθέλησεν ὁ Καναλέττος ἵνα ἀπεικονίσῃ λαμπρότητα μετ' ὀλίγον ἀμαυρωθησομένην. Ἐξ οὗ ἡ ὑπὲρ λόγον τέρψις ἦν αἰσθανόμεθα θεωροῦντες τὰ τεχνουργήματα τοῦ ἀνδρός, καὶ ἡ ποίησις ἦν αὐτοῖς ἀποδίδουσι ἡ ἡμετέρα φαντασία καὶ μνήμη. Καὶ ἴσως, ὅταν ποτὲ ἡ γοητευτικὴ αὐτῆ ἀρχιτεκτονικὴ κατακλυσθῇ ἐν τοῖς τενάγεσι, καὶ τὰ κύματα τοῦ Ἄδριου κατακαλύψωσι τὰ βασίλεια τοῦ Φαλιέρου καὶ τοῦ Βαρβαρίγου, καὶ μόνον διασωθῇ μικρά τις τοῦ Καναλέτου χαλκογραφία, δηλώσῃ τοῖς ἔπειτα ὅποια τις ἦτο ἡ τερπνὴ αὐτῆ πόλις, ἦντινα τὸ ἄσμα τοῦ γονδολιέρου παραβάλλει πρὸς τὴν Ἀφροδίτην· διότι, ὡς ἡ Ἀφροδίτη, ἀνέδου καὶ αὐτὴ ἐκ τοῦ ἀφροῦ τῆς θαλάσσης.

Γ'. Η ΣΧΟΛΗ
ΤΗΣ
ΛΟΜΒΑΡΔΙΑΣ.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ ΔΑ ΒΙΓΚΙΟΣ.—ΚΟΡΡΕΓΙΟΣ.

Τὴν Λομβαρδικὴν σχολὴν συνέστησαν οἱ κατὰ τὰς μεγάλας τῆς βορείας Ἰτα-

λίας πόλεις, τὴν Μάντουαν, τὴν Φερόβραν, τὴν Μοδέναν, τὴν Κρεμόναν, τὴν Πάρμαν, τὰ Μεδιόλανα, πλὴν τῶν Βενετῶν, διατρίψαντες καὶ διαπρέψαντες καλλιτέχναι τῆς Παλιγγενεσίας, ὧν μέγιστοι ἀνεδείχθησαν ἐν μὲν Μεδιολάνοις ὁ Λεονάρδος δα Βιγκίος, ἐν δὲ Πάρμα ὁ Κορρέγιος, ἐν δὲ Μοδένα ὁ μαθητὴς τοῦ Ραφαήλου Ἰούλιος Ρωμανός. Τῆς σχολῆς δὲ ταύτης πρόδρομος ἐγένετο

ἰδίως ὁ Μαντινίγας (1431-1506), ὅστις κατὰ τὸν Βασάρην ἐπρέσβευεν ὅτι τὰ τῶν ἀρχαίων τέλεια ἔργα ἦσαν τελειότερα καὶ τῆς φύσεως αὐτῆς. Διὸ καὶ τὰ ζωγραφήματα αὐτοῦ, καίπερ χριστιανικῆς ὑποθέσεως ὄντα, ὄζουσι ἀρχαϊκῆς ἀφελείας, μεταμορφώσαντος τὸν μὲν ἅγιον Σεβαστιανὸν εἰς Ἀπόλλωνα, τὴν δὲ ἁγίαν Εὐφημίαν εἰς Δήμητρα. Ἄλλ' ἡ περιφημοτάτη πικρῶν τῶν ἐν τῇ

Βιάγκα Καπέλλου.

ἀνὸ Ἰταλίᾳ συσταθειῶν κατὰ τὴν Παλιγγενεσίαν σχολῶν εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Λεονάρδου δα Βιγκίου ἐν Μεδιολάνοις κατασταθεῖσα. Ἐπειδὴ ὁ Λεονάρδος, καίπερ Φλωρεντίνος ὢν, ἐκόμισεν εἰς Μεδιόλανα τὴν φλωρεντινὴν τέχνην, ὡς ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος καὶ ὁ Ραφαήλος εἰς Ρώμην, καὶ ὡς οὗτοι, κατέλιπον ἱκανοὺς μὲν τινὰς μαθητὰς, οὐδένα δὲ ἐνάμιλλον πρὸς ἑαυτοὺς διάδοχον.

Ὁ βίος τοῦ Λεονάρδου Βιγκίου, ὅστις, ὡς οἱ πλείστοι τῶν ζωγράφων τῆς Παλιγγενεσίας, ἐγένετο πανεπιστήμων, εἶναι μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἔτους ἤμιστα γνωστός. Τοῦτο δὲ μόνον γνωρίζομεν ὅτι ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Βερακκίου ἅμα τῷ Περούγιῳ. Γεννηθεὶς ἐν τῷ παρὰ τὴν Φλωρεντίαν φρουρίῳ τοῦ Βιγκίου, ἀναφάνεται τὸ πρῶτον ἐν τινι ποιητῶν ἀγῶνι καὶ τρουβαδούρων, ἐν ᾧ

ἔχων διὰ χειρὸς ἀργυρᾶν λύραν, παρ' αὐτοῦ κατασκευασθεῖσαν, καὶ ἄδων πρὸς αὐτὴν τὰ ἴδια ἐπι ἐνίκησε τοὺς πανταχόθεν συνδραμόντας μουσικοὺς καὶ τοὺς αὐτοσχεδιάζοντας ποιητὰς. Ὀλίγω δ' ὕστερον ἀναδείκνυται ἀρχιτέκτων τοῦ θόλου τῶν Μεδιολάνων καὶ ἄλλων οἰκοδομημάτων θηρεύων τὴν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων βυθμῶν ἀνταλλαγὴν τῆς γοητικῆς τέχνης. Ἐν ἔτει 1483 συνέστησεν ἐν

Μεδιολάνοις ἀκαδημία των ἐλευθερίων τεχνῶν, ὑπὲρ ἧς ἐγράφη τὴν περίφημον περί ζωγραφικῆς, περί τῶν κινήσεων τοῦ ἀνθρώπου σώματος καὶ περί τῶν ἐν ἀπόπτῳ πραγματείαν. Μετὰ δὲ ταῦτα βλέπομεν αὐτὸν στρατιωτικὸν μηχανικὸν παρὰ τῷ δουκὶ τῶν Μεδιολάνων, καὶ δημιουργοῦντα νέα ὀχυρώσεων συστήματα, πρόσφορα εἰς τὸ ἀντέχειν τῷ ἤδη ἐφευρεθέντι κινήτῳ πυροβολικῷ. Ἐν αὐτῷ δὲ φέρεται εἰς Μεδιόλανα δι' ὑδραγωγείων τὰ ὕδατα τοῦ Ἄδδα, καὶ κατασκευάζει τὴν διώρυγα τοῦ Μορτεράνα μεγάλως τὴν Λομβαρδίαν ὠφελήσασαν. Κατεσκεύασε δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ San Severino

μεγαλοπρεπὲς μέγαρον διαφθαρὲν ὕστερον κατὰ τοὺς ἐπελοπόντας πολέμους. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῶν Μεδιολάνων ἐπορεύθη εἰς Φλωρεντίαν (1498), καὶ εἰς Ῥώμην, καὶ τέλος, δεχθεὶς τὰς προτάσεις Φραγκίσκου τοῦ δευτέρου, μεγάλως θαυμάσαντος τὴν πολυιδμοσύνην καὶ τέχνην αὐτοῦ, εἰς Γαλλίαν, ἔνθα ἐβίωσε καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ βασιλεῖῳ τοῦ Clot παρὰ τὸ Amboise (1519). Τὰ συγγράμματα αὐτοῦ, ἀπαρτίζοντα δεκατρεῖς τόμους, περιέχουσι πραγματείας περί φύσεως καὶ κινήσεως τοῦ ὕδατος, καὶ ὑδραυλικῶν μηχανῶν, περί ἀνατομίας τοῦ ἀνθρώπινου σώματος, περί τῆς ἀνατομίας

καὶ τῆς φύσεως τοῦ ἵππου, περί τῶν ἐν ἀπόπτῳ, περί σκιαγραφίας, περί ἰσορροπίας τῶν σωμάτων, περί ζωγραφικῆς, σύγγραμμα ἰδίως τοῖς ζωγράφοις προσφιλές. Ἐν δὲ τοῖς διαφόροις αὐτοῦ χειρογράφοις εὐρέθησαν σημειώσεις ἐπὶ παντοδαπῶν πραγμάτων, πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις πραγματεῖαι περί τῆς ἐνιαυσίου περιφορᾶς τῆς Γῆς, ἣν ἐδόξαζον ἤδη οἱ σύγχρονοι αὐτῷ σοφοὶ (30 ἔτεσι πρὸ τοῦ Κοπερνίκου), περί τῆς χρήσεως τοῦ αἵμου ὡς παρατακτικῆς δυνάμεως, περί τῶν ἀρχῶν καὶ ὡς κατασκευάζονται τὰ βαρόμετρα καὶ περί πολλῶν ὀπτικῶν, καὶ μηχανικῶν, καὶ γεωλογικῶν προβλημάτων. Ἐγρα-

Ἡ Παρθένος ἐπὶ θρόνου. — Ῥαφαῆλος. — Φλωρεντία. — Μουσεῖον Pitti.

ψε δὲ καὶ πολλὰ ποιήματα, ἐξ ὧν μόνον διεσώθη ἓν σονέτον. Παραλείποντες τὴν ποικίλην τοῦ παραδόξου καὶ πρὸς ἅπαντα εὐφυοῦς τούτου ἀνδρὸς σοφίαν, θεωροῦμεν αὐτὸν ἐνταῦθα μόνον ὡς τεχνίτην. Ὡς ἀριστὸν τῶν ἔργων αὐτοῦ καὶ τὰ πάντα ἀμειψτον θεωρεῖται τὸ ζωγραφημὰ τὸ παριστῶν τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον (la Cena), ἐλαιογραφηθὲν ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Ἁγίας Μαρίας τῆς Χάριτος ἐν Μεδιολάνοις ἐστιατορίου. Τὸ περιβόητον τοῦτο τέχνημα, ἤδη λίαν φθαρὲν ἐν ἔτει 1545, καὶ πολλάκις ἐπισκευασθὲν, καὶ σχεδὸν ὀλοσχερῶς ἐπιχωρησθὲν ἐν ἔτει 1726

καὶ 1770, διετρυπήθη κακῇ μοίρᾳ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀτυχήμασιν ἐν τῷ μέσῳ ὑπὸ τῶν μοναχῶν, οἵτινες, ὀρεγόμενοι ἵνα δειπνῶσι θερμὰ ἐδέσματα, ἤνοιξαν πύλην ἐν τῷ τοίχῳ ἐφ' οὗ γέγραπται ἡ εἰκὼν, ὅπως φέρωσιν εἰς συνάφειαν τὸ ἐστιατόριον καὶ τὸ μαγειρεῖον. Τὸ λείψανον τοῦ καλλίστου τούτου ἔργου, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ χρόνου καταλυμανθέντος, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων κολοβωθέντος, διαμένει οὐχ ἥττον μία τῶν ἀριστῶν τῆς Παλιγγενεσίας καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων, ὑπὲρ ἧς ἐγράφησαν ἱκανὰ πρὸς ἀπάρτισιν ἀληθοῦς βιβλιοθήκης. Ἡ εἰκὼν ἀποπνέει θρησκευτικὸν ὕψος καὶ ἐγκοσμίου

ἐναργείας, συνάπτουσα εἰς ἐν τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀνθρώπινον, τὴν φύσιν καὶ τὴν ἰδέαν, τὸ δυνατόν καὶ τὸ ἀδύνατον. Καὶ πρὸς μὲν τὸν τοῦ δυνατοῦ ἢ τῆς φύσεως εἰκονισμὸν ὁ τεχνίτης ἐμμένει ταῖς παρὰ τῆς φύσεως μορφαῖς· πρὸς δὲ ἐπίτευξιν τοῦ ἀδύνατου, περιποιεῖ αὐταῖς τὸ ἰδανικὸν ὕψος τῆς διανοίας. Διὸ καὶ ὁ Λεονάρδος, ὅστις περιῆλθε τὰς φυλακὰς ζητῶν τὸν τύπον τοῦ Ἰούδα, ἔλεγεν ὅτι εἶρε τὸν τοῦ Ἰησοῦ ἐν οὐρανῷ. Καὶ ἀληθῶς ἡ τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου ὑπόθεσις ἦν εὐπορωτάτη πρὸς συνάφειαν τοῦ ἰδανικοῦ καὶ τοῦ ἀληθοῦς, τῆς ἰδέας καὶ τῆς ὕλης, ἥτις ἐστὶν ὁ σκοπὸς πάσης ὑψηλῆς καλλιτεχνικῆς

Ἀσκληπιοῦ καὶ τὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Ἀκτίῳ. Προέβησαν δὲ εἰς τοσοῦτον θράσους ὥστε ἀπαβαίνοντες ἐληλάτου τὰς πόλεις τῆς Ἰταλίας, καὶ ἀφήρπαζον ἀπὸ τῶν ναῶν καὶ ἐπαύλειον θησαυροὺς καὶ ἀνθρώπους, ἐν οἷς καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀντωνίου. Καὶ ὅποτε συνελάμβανον Ῥωμαῖόν τινα, προσποιούμενοι σέβας πρὸς αὐτὸν καὶ φόβον, προσέπιπτον αὐτῷ αἰτούντες συγγνώμην. Καὶ περιβάλ-

λοντες αὐτῷ τήβεννον καὶ κατειρωνεύσασμένοι πολὺν χρόνον, τέλος προσρίπτοντες ἐν μέσῳ τῷ πελάγει κλίμακα προσεκάλουν αὐτὸν ἵνα ἐμβῇ καὶ ἀπέλθῃ οἴκαδε. Τὸν δὲ μὴ θέλοντα ὠθοῦντες κατεπόντιζον. Ἡ Ῥώμη τέλος ἐταράχθη καὶ ἀναμνησκομένη ὅπως ἐκοπίασε πρὸς καταστολὴν τῶν ἐναρχῶν ἐπαναστάντων δούλων τῆς κάτω Ἰταλίας καὶ Σικελίας, καὶ κατιδούσα τὸν

ἀπὸ τῶν λησθηρίων κίνδυνον, ἀπέδειξε τὸν μέγαν Πομπήιον ναύαρχον, μᾶλλον δὲ μονάρχην δούσα αὐτῷ δύναμιν πρὸς πάντας ἀνθρώπους ἀνυπεύθυνον. Εἰκοσιτέσσαρες γερούσιασται ἀπεδείχθησαν ὑποστράτηγοι αὐτοῦ ἐν ταῖς κατὰ μέρος ἡγεμονίαις. Ὁπλίσαν δὲ διακοσίας ναῦς καὶ χιλιάδας ἀνδρῶν δώδεκα καὶ ἵππων πέντε. Ὁ Πομπήιος, καταβάς εἰς Βρενδέσιον,

Ἡ κυρία Δὲ Λογγεβιανή.

ἀπέπλευσε, καὶ καταστρέψας τὰ πειρατήρια τῆς Σικελίας καὶ Σαρδόνος καὶ τῆς Ἰταλίας, κατέπλευσεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἔπου ἀναβάς εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐθυσίασε τοῖς θεοῖς ὕστερον δὲ προσαγορεύσας τὸν δῆμον ἀνεχώρησε παραπεμπόμενος καὶ ἀναγινώσκων τὰ εἰς αὐτὸν γεγραμμένα μονόστιχα

Προσεδοκῶμεν, προσκεκνούμεν· εἶδομεν, προπέμπομεν.

Τῶν δὲ πειρατῶν τοὺς μὲν προσελθόντας οἴκοθεν πρὸς αὐτὸν ἐπεικᾶς μετεχειρίσθη·

οἱ δὲ πλείστοι καὶ δυνατότατοι, ἀποθέσαντες τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ τὸν Γαῦρον φρουρίοις, ὑπεδέχοντο τὸν Πομπήιον ἐπιπλέοντα, καὶ νικηθέντες ἐπολιορκούντο. Τέλος δὲ πέμψαντες κήρυκας παρέδωκαν ἑαυτοὺς καὶ πόλεις καὶ νήσους ὧν ἐπεκράτου· καὶ οὕτω τὰ πάντα· χροῦ τῆς θαλάσσης ληστήρια κατελύθησαν ἐντὸς τριῶν μηνῶν.

II.

(Ἐπειτα συνέχεται.)

Η ΚΥΡΙΑ ΔΕ ΛΟΓΓΕΒΙΑΝΗ.

Ὁ σαλικὸς νόμος (la loi salique), καίπερ καθιερωθεὶς ἐν Γαλλίᾳ ὡς ἀλεξιφάρμακον τῆς γυναικικρατίας, δὲν ἠδυνήθη ποτὲ ἵνα ἐμποδίσῃ αὐτὰς τοῦ ὑποδύεσθαι μέγα τι σπῆμα ἐν Γαλλίᾳ, ἔνθα ἰδίως ἀνεφάνησαν περὶ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος πολλὰ παράδοξι καὶ διάσημοι γυναῖκες, ὧν περιφημοτάτη ἐγένετο ἡ δούκισσα δὲ Λογγε-

βίλλη, η θυγάτηρ Έρρίκου του Βουργόνου, πρίγκιπος του Κονδέ. Γεννηθεῖσα ἐν ἔτει 1619 ἐν τῷ πύργῳ τῶν Βιγανωνῶν, ἡ Γενεβίδη τοῦ Βουργόνου ἐγένετο ὀρασιώτατη καὶ εὐφυεστάτη, διαφέροντας χειροποίητην τῇ ἀγγινοῖα καὶ τῷ στωμίῳ καὶ τῷ εὐτραπέλῳ τοῦ λόγου, οἷς μάλα ἐνημερίον οἱ τότε Γάλλοι, γινόμενοι κατ' ἐξοχὴν εὐφραῖα καὶ λόγων ἑρασταί.

Ἄγουσα τὸ εἰκοστὸν τρίτον ἔτος συνεζεύχθη ἄκουσα τῷ δουκὶ τῆς Λογγεβίλλης, γέροντι ἡδῆ, νοσηρῷ καὶ ἐκδητημένῳ. Ἡ δὲ, συνειθισμένη παιδιῶν πρὸς παντοίαν θεραπείαν καὶ βλέπουσα τὸν γέροντα αὐτῆς σὺζυγον ὀλιγοφροντα αὐτῆς καὶ εἰς γυδαίους τρεπόμενον ἔρωτα, ἐξεδιέκλιθη περιφρονησασα τὸν ἄπιστον, δούσα ἐαυτὴν εἰς βίον ἐλευθέρου. Διὸ βλέπων αὐτὴν περικυκλωμένην ὑπὸ τῶν μάλλον ταῖς γυναιξὶ χαριζομένων, τὸν κόμητα δὲ Κολιγῶν, ἀποθανόντα αὐτῆς ἔνεκα ἐν μοναρχίᾳ, τὸν πρίγκιπα δὲ Μαρισιλῶν, δούκα τοῦ Λαρσεφουκῶ, συγγραφέα τοῦ περιφήμου κώδικος τῆς φιλαυτίας les Maximes, ὅστις καθώρθωσεν ἵνα παρασύρῃ αὐτὴν εἰς τὴν Σπενδόνην (la Fronde), κάλπικον μεγάλως ἀντιπράξαντος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς πρίγκιπος τοῦ Κονδέ ὑπερβαλλόντως ἀγαπῶντος αὐτὴν, καὶ τέλος παρασυρόντος καὶ τούτου ὑπὸ ταύτης.

Ἡ Σπενδὸνὴ κατὰ τὸ φανερὸν ἦτο ἀντιπολιτευσις πρὸς τὴν πολιτικὴν τῆς ἀντιβασιλευούσης Ἄννης τῆς Αὐστριακῆς καὶ τοῦ ὑπουργοῦ αὐτῆς Μαζαρίνου· ἀληθῶς δὲ ἦν ἀπόρροια τῶν δύο ἀντιστρόφων τῆς τότε κοινωνίας τάσεων, τοῦ φεουδαλισμοῦ, δι' οὗ οἱ εὐγενεῖς ἐθήρουν ἵνα ἀνακτῆσασιν τὴν ἀρχαίαν δύναμιν κατὰ τῶν βασιλείων τῆς Γαλλίας, καὶ τῶν πολιτῶν ὑπεκακομένων ἡδῆ ὑπὸ τοῦ τῆς ἐλευθερίας πύθου. Ἀμφότεροι ὀλιγόφρον τοῦ λαοῦ· ἡ δὲ ἀληθὴς πάλῃ ἐγένετο τῆς μοναρχίας πρὸς τὴν ἀριστοκρατίαν. Οἱ ἐμφύλιοι τοῦ παρελθόντος αἰῶνος πόλεμοι πύξην ὑπερβαλλόντως τὸ ἔμφρον τῆς γαλλικῆς φυλῆς θράσος, καταστάσις ἡδῆ φιλοκινδύνου, φιλοπολέμου καὶ φιλέρωτος, ἐνασμενίζουσας ταῖς μοναρχίας, ταῖς ἀρπαγαῖς γυναικῶν καὶ ἀγαπώσας τὸ ἀλλόκοτον, τὸ θαυμάσιον, καὶ περιστώσας οἰονεὶ τὴν τελευταίαν πνοὴν τοῦ ἵπποτικού φεουδαλισμοῦ, ὅστις μετεδίετο τοῖς εὐγενεῖσι, μέχρις οὗ ἡ δεσποτικὴ τοῦ Λουδοβίκου δεκάτου τετάρτου μοναρχία ἐπέβαλεν αὐτοῖς τὴν ὑπακοὴν καὶ τὴν τάξιν.

Ἡ κυρία Λογγεβίλλη συμμετέχε τῆς Σπενδόνης τὸ μὲν χαριζομένη τῷ Λαρσεφουκῷ, τὸ δὲ ἀγομένη ὑπὸ τῆς φιλοκινδύνου αὐτῆς φύσεως. Διέπρεψε δὲ κατ' αὐτὴν ὡς καταγομένη ἐκ γένους λαμπροῦ, ἀγγίλου καὶ θυμοειδῆ καὶ θρασεῖα τὴν φύσιν οὔσα. Ἐν ἔτει 1649, πολιορκουμένων τῶν Παρισίων ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ, κατέλυσε ἐν τῷ Βασιλείῳ τῆς Πόλεως (Hôtel de Ville) μετὰ τῆς δουκίσσης τῆς Βουλλιδῶνος, ἐνθα καὶ ἔτεκεν υἱὸν τὸν Charles-Paris. Ὁ θάλαμος αὐτῆς ἦν τὸ καταγόνιον τῶν μεγίστων Σπενδονιστῶν, οἵτινες ἔστειλλον ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς βασιλικούς τοὺς ὀπαδοὺς αὐτῶν αἰετοπε ἐπιστρέφοντας ἠττημένους, σκόπτοντες αὐτοὺς τοῦ λαοῦ καὶ λοιδοροῦντες.

Οὐδέποτε ἐμφύλιος πόλεμος ἐτελέσθη ἐθνομώτερον. Οἱ νέοι εὐγενεῖς καὶ αἱ ὀραταὶ εὐπάρτιδες συνέδραμον εἰς τὴν αἰθουσαν τῆς δουκίσσης συζητούντες τὰ κατὰ τὸν πόλεμον, χορευόντες, στιγμορροῦντες, χαιρετιζόμενοι καὶ κοιμψούμενοι.

Τέλος ἡ εἰρήνη συνέστη τὸν Μάρτιον τοῦ 1649. Ἡ αὐτὴ ἐπανῆλθεν εἰς Παρισίους. Ὁ πρίγκιψ τοῦ Κονδέ, ὅστις ἐστρατήγη τὸν βασιλικὸν στρατὸν κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Παρισίων, ἐφέρετο ἀγέρως πρὸς τὴν ἀντιβασιλείαν καὶ ἰδίως πρὸς τὸν καρδινάλιον πρωτοπουργὸν Μαζαρίνον, ὃν καὶ ἐξύβρισε γράψας πρὸς αὐτόν: All' illustrissimo Signor Faquino. Ὁ Μαζαρίνος, συλλαβὼν αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν πρίγκιπα τοῦ Κόντι καὶ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ τὸν δούκα τοῦ Λογγεβίλλης, καθείρξεν αὐτοὺς ἐν Βιγανωνίας. Τότε ἡ δούκισσα οὐδόως ὀρεγομένη ἵνα ἴδῃ πάλιν

τὸν πύργον ἐνθα ἐγεννήθη, προετίμησεν ἵν' ἀπέλθῃ κινδυνεύουσα εἰς Νορμανδίαν ὅπως ἐπιδείξῃται σχῆμα περιπλανωμένης ἡρώτιδος. Εἶχε δὲ ἐν νῶ ἵνα μεταβῇ εἰς Ἀγγλίαν· ἀλλ' ἐπιβῆσα λέμβον καὶ ὀλισθήσασα ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κινδυνεύουσα ἵνα συλληφθῆ περιεφέρετο ἐπὶ πολὺ μετρημένη εἰς τὰς ἀκτὰς· τέλος δὲ καθώρθωσεν ἵνα ἐξυδιονοησῆται ἄγγλον τινα πλοίαρχον, ὅστις διεπραξέωσεν αὐτὴν ἀπὸ Κάβρης εἰς Ρότερδάμην. Ἐκεῖθεν δὲ ἦλθεν εἰς Stenay, ὅπου ἦτο καὶ ὁ Τουρνεύς, καὶ ἐξέδωκε διαμαρτύρησιν κατὰ τῆς αὐτῆς καὶ τοῦ Μαζαρίνου, κατέγοντος ἡδῆν ἀδικῶς ἐν εἰρκῇ τοὺς πρίγκιπας. Τέλος συμμαχισσῶν τῶν δύο Σπενδονῶν, Ἄννα ἡ Αὐστριακὴ ἠναγκάσθη ἵν' ἀφήσῃ ἐλευθέρους τοὺς πρίγκιπας καὶ ἐξορίσῃ τὸν Μαζαρίνον εἰς Κολωνίαν. Ἡ δὲ Λογγεβίλλη ἔσπευσε ἵνα ἐπανέλθῃ ἀγαλλομένη εἰς Παρισίους. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, βαρέως ἐνεγκούσα τὴν ἀπίστιαν τοῦ δὲ Λαρσεφουκῶ, ἐξομοιώθη ταῖς τότε εὐγενεῖσι ἀμαρτωλοῖς, αἵτινες ἐκ τῆς λαμπρότητος τῆς αὐτῆς ἐπιπτον ἐξαιφνης εἰς τὸ σκότος τῶν μοναστηρίων. Ἀηδίασασα πάντα κατέφυγεν, ὡς βραδυτέρου ἡ δεσποινὴς de la Valliere εἰς τὸ ἀριστοκρατικὸν καὶ ἐπιζητήσιμον μοναστήριον τῶν Καρμελιτῶν. Ἀλλ' ἐκεῖθεν μὲν ἠθέλησεν ἵνα λησμονῆσῃ ἐν τῇ σκληρᾷ τοῦ μοναστηρίου διαίτῃ ἔρωτα ἀποτυχόντα καὶ σπαράττοντα τὴν καρδίαν αὐτῆς· ἡ δὲ δούκισσα εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸ οὐχὶ μετανοοῦσα, ἀλλ' αἰσθανομένη τὴν ματαιότητα τῶν ἀνθρωπίνων.

Ἀπέθανε δὲ ἐν ἔτει 1679 τὸ πεντηκοστὸν ἔτος ἀγούσα.

Ο ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΒΙΟΣ.

Ἐν λεπτῶν περιέχει τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς ἀπείρων ὑγροδιαίτων μικροσκοπικῶν ζωοφίων, ἅτινα βλέπομεν ἀδιαλείπτως γεννώμενα, γινόμενα καὶ θνήσκοντα εἰς τὸ διάστημα ἐξήκοντα δευτέρου ἢ καὶ ὀλιγοτέρου. Τὸ δεύτερον τοῦ λεπτοῦ ἔχει ἄρα διὰ ταῦτα τὴν ἀξίαν ἐνὸς τῶν ἀνθρωπίνων ἐτῶν· καὶ ἂν τινα τῶν τοιούτων ζωοφίων φθάσωσιν εἰς τὴν προεθεκηθεῖσαν ἡλικίαν τῶν δύο λεπτῶν, κατακίονται εἰς ἔσχατον καὶ λυγρὸν γῆρας· ὡς οἱ ὀλίγοι ἑκατονταετῆς γέροντες, οἱ κατ' ἐξαιρέσιν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐραπειῶν τῶν συγγόνων τῶν διατηρούμενοι.

Ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν εἴμεθα, φεῦ! ἐπὶ τῆς γῆς, μικροσκοπικὴ γενεὰ τοῦ κόσμου ὃν κατοικοῦμεν, ἡ μάλλον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ συνόλου τῶν κόσμων οὗς βλέπομεν κινουμένους ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν ἡμῶν· Οἱ κόσμοι οὗτοι ἔχουσιν ὡσαύτως ζωὴν, οἷον ἔχουσι κίνησιν· ἂν δ' ὑπῆρχε παρ' αὐτοῖς ἡ παρ' ἡμῖν διαίρεσις χρόνου, τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν ἡ διάρκεια ἠθελε τοῖς φανῆ ὡς βραχυτέρα παρ' ὅ,τι φαίνεται ἡμῖν ἡ τῶν ὑγροδιαίτων ζωοφίων.

Ὁ χρόνος εἶναι ἀκίνητος· αἱ ἐποχῆ ὅσας θεωροῦμεν ὡς ἀπωτάτας, δι' αὐτὸν εἶναι ἐνεστώσας. Συλλογίζομενοι δὲ ὀλίγον, εὐρίσκωμεν ἀληθῶς τὰς ἐποχὰς ταύτας οὐχὶ ποσοτῶν μακροκρῆμας ὅσον γενικῶς θεωροῦνται· μίαν τῶν βραχυτέρων τοῦ χρόνου διαίρεσιν, ἐν λεπτῶν λαμβάνοντες ὡς βῆμα, μόνον ἐκπληκτικοὶ ὅτι μέχρι τῆς σήμερον μῶλις ἐν δισεκατομμυρίων λεπτῶν παρελθὼν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὰ λεπτὰ ταῦτα ὀνομάσθησαν ἀρχαίως!

Κατὰ τὰς Γραφὰς ὁ κόσμος ἔχει μόνον τριῶν δισεκατομμυρίων ἐβδομηκοντα ἐνὸς ἑκατομμυρίων καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδων ὀκτακοσίων λεπτῶν ἡλικίαν· καὶ ἐξίσταται τις λογιζόμενος ὅτι ποσοτῶν ὀλίγα λεπτὰ χωρίζουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ.

Ὁ Ὅμηρος, εἰ καὶ τρισεχίλια ἔτη πρὸ ἡμῶν, ἀρῆμαί μῶλις ἐν δισεκατομμυρίων, 576 ἑκατομμύρια καὶ 800 χιλιάδας λεπτῶν.

Παρελθὼν ἡδῆ, ὡς πασίγνωστον, 1870 σχεδὸν ἔτη ἀφ' οὗτο ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπέθανε. Διαχωρίζομεθα τῆς ἐποχῆς ταύτης διὰ τῆς ζωῆς 37 περίπου ἀνθρώπων πεντηκονταετῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἕκαστος αἰὼν ἐγέννησεν εἰς τινὰ τῆς γῆς γυναικῶν ἓνα τοῦλάχιστον ἑκατοντούτην, πρέπει νὰ μετρήσωμεν τὴν ζωὴν 18 ἀνθρώπων καὶ ἡμίσεως, ὅπως ἀπὸ Χριστοῦ κατέλθωμεν μέχρις ἡμῶν. Ἐφαρμόζοντες τὸ νέον τοῦτο τοῦ χρόνου μέτρον εἰς τὴν κοσμογονίαν, θέλωμε εὑρεῖ ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ χωρίζε ἡμᾶς ἡ ζωὴ 117 περίπου ἀνθρώπων πεντηκονταετῶν· ἢ, ἂν θέλητε, 66 ἀνθρώπων ἑκατονταετῶν. Τεσσαρῶν ἀνθρώπων πεντηκονταετῶν ἡ ζωὴ μᾶς φέρει σχεδὸν εἰς τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' τῆς Γαλλίας τὴν γέννησιν, ἡ ζωὴ ἑπτὰ τοιούτων, εἰς τὴν βράπτειν Φραγκίσκου τοῦ πρώτου, ἡ δὲ τῶν εἰκοσι, μᾶς ἀναβιβάζει μέχρι τοῦ Καρόλου Μάγνου.

Ἐκλαμβάνομεν ἐνὸς ἀνθρώπου τὴν ζωὴν εἰς τὸν ἐβδομηκοντα δύο ἐτῶν διάστημα. Ἐπιθέτομεν ἀνθρώπον τοῦτον καλῶς κατασκευασμένον, εὐρωστον, φιλόπονον, ὅπως παραστήσωμεν εὐκολώτερον πόσον χρόνον κατὰ τὸ μακρὸν αὐτοῦ στάδιον δαπανᾷ ἐπὶ ματαίῳ.

Ἀρχόμεθα πρῶτον ἐκ τοῦ ὕπνου. Ὁ ἄνθρωπος κοιμάται περὶ 8 ὥρας καθ' ἡμέραν. Ὁ μέσος οὗτος ὅρος εἶναι μέτριος, ἀποτελεῖ δ' ἀμέσως εικοσιτέσσαρα ἔτη ἀφαιρούμενα ἐκ τῶν ἐβδομηκοντα δύο· διότι ὁ ἄνθρωπος μένει ἐπὶ τῆς κλίνης εικοσιτέσσαρα ἔτη κοιμώμενος καὶ ὄνειρώττων.

Θεωροῦντες ἔπειτα ὅσον χρόνον δαπανᾷ ἐνδύμενος καὶ ἐκδυόμενος, καὶ ζυγίζομενος καὶ τρεφόμενος καὶ ἐρωτευόμενος καὶ διασκεδάζων, ἀνάγκη ἵν' ἀφαιρέσωμεν ἔτερα 20 ἔτη ἐκ τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Αἱ ἀσθένειαι τέλος, αἱ καθ' ὄλας τὰς ἡλικίας τοῦ ἀνθρώπου ἐπερχόμεναι, κυρίως δὲ κατὰ τὴν παιδικὴν καὶ τὴν προεθεκηθεῖσαν, δύναται ν' ἀπασχολήσωσι κατὰ μέσον ὅρον δύο ὥρας καθ' ἡμέραν, καὶ ἐλαττώσουσιν ἀκόμη τὰ ἐβδομηκοντα δύο ἔτη κατὰ ἔξ.

Ἀπασαί ἄρα αἱ ἀνάγκαι αὐταὶ τῆς ἐξ ἐβδομηκοντα δύο ἐτῶν συγκειμένης ἀνθρωπίνης ζωῆς ἀπαιτοῦσι δεκαεννέα ὥρας καὶ τρία τέταρτα ἐκ τῶν εικοσιτεσσάρων, αἵτινες ἐγορηθήσονται καθ' ἡμέραν τῷ ἀνθρώπῳ· ὡστε τέσσαρες μόνον ὥραι καὶ ἐν τέταρτον μένουσιν εἰς αὐτὸν πρὸς ἐπιωφελεῖς ἐργασίας.

Ἐκ τῶν ἐβδομηκοντα δύο λοιπῶν ἐτῶν τῶν χορηγηθέντων τῷ ἀνθρώπῳ, ὃν παρεστήσαμεν φιλεργὸν καὶ εὐρωστον, θέλει δαπανῆσαι οὗτος 59 ἔτη, 3 μῆνας, 4 ἡμέρας, καὶ 4 ὥρας, κοιμώμενος, ἐνδύόμενος, τρώγων, ἀσθενῶν, ὀμιλῶν, περιπατῶν, κτλ. κτλ. Θέλουσι δὲ τῷ μένει 12 ἔτη, 8 μῆνας, 52 ἡμέρας καὶ 20 ὥραι, καθ' ἅς δύναται ν' ἀσχοληθῆ εἰς τὰ τῆς βιομηχανίας του.

Σ. Μ. Τῆς ἀνωτέρας διατριβῆς ὁ συγγραφεὺς ἐλησμονῆσε ν' ἀναφέρῃ καὶ τὴν διάρκειαν τῆς παιδικῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος μέχρι τῶν 7 ἐτῶν τοῦλάχιστον δὲν δύναται νὰ ἐγκυβῆ εἰς ἐπιωφελῆ ἢ βιομηχανία ἔργα. Ἀφαιρούμενον ἄρα καὶ τῶν 7 τούτων, ἢ καὶ 6 ἐτῶν, τί τῷ μένουσι πλέον; 5 ἢ ἔξ ἔτη· καὶ ὅμως εἰς ποσοτῶν βραχὺ διάστημα ζωῆς ἐνεργητικῆς ὅπως τεράστια κατορθώνει, ὅποια καὶ πόσα μυστήρια τῆς πλάσεως ἀνεκάλυψε!

ΟΙ ΔΥΝΑΣΤΑΙ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΝΝΑΤΟΥ ΑΙΩΝΟΣ. Ο ΓΑΙΑΝΘΡΑΞ ΚΑΙ Ο ΣΙΔΗΡΟΣ.

III. Η ΕΞΙΚΝΕΥΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΝΩΣΤΟΥ.

Οἱ καθητηρισμοὶ τῆς γῆς.

Τὰ ἀνθρακῶδη στρώματα εὐρίσκονται εἴτε τυχαίως, ἐὰν ἴθαι ἐπιπόλαια, εἴτε διὰ τῆς γεωλογίας καὶ διὰ τῶν καθητηρισμῶν, ἐὰν ὑπόγεια. Ἐνίοτε γεωμόροι τινὲς καθητηρίζουσι τὴν γῆν πρὸς ἐξίγνευσιν ὕδατος· ἀλλ' ἀντὶ ὕδατος ἐξευρίσκουσι ἵγνην γαιάνθρακα, ὡς συνέβη ἐν τῷ Pas-de-Calais ἡμερῶν τοῦ Carvin, ἥτις πόλις νῦν κατέστη μία τῶν κυριωτάτων τοῦ γαιάνθρακος τῆς Γαλλίας πηγῶν.

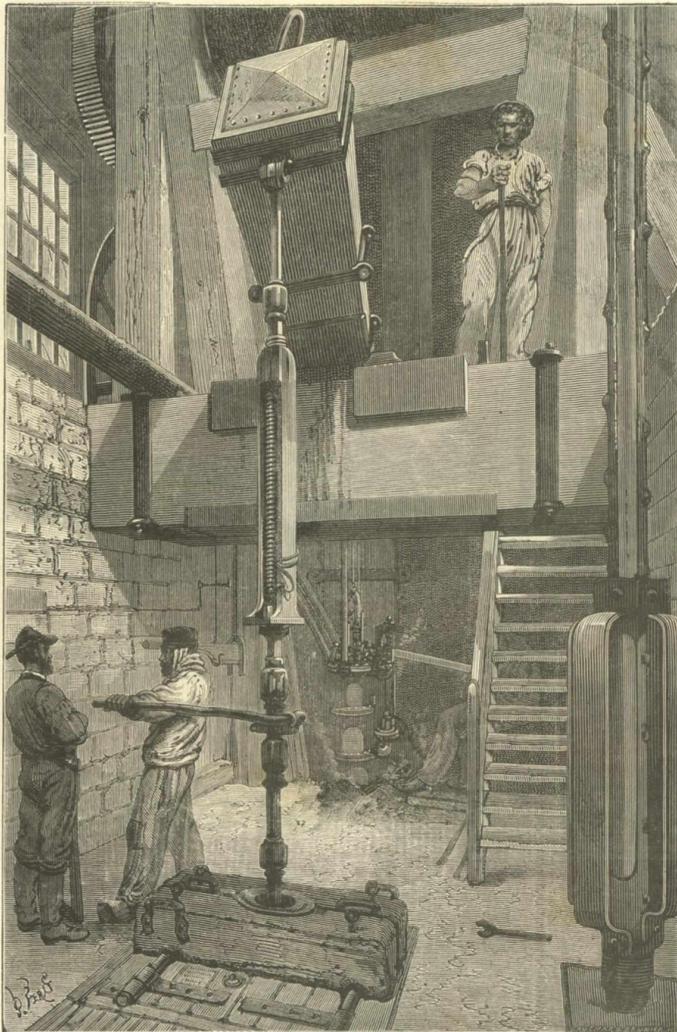
Ἡ πρὸς ἐξεύρεσιν τοῦ γαιάνθρακος ἐξέτασις τοῦ ἐδάφους καταδεικνύει τὸ μέγεθος τῆς ὑπομονῆς καὶ ἐπιτηδεύτητος τοῦ ἀνθρώπου· διότι ὁ καθητηρισμὸς προσκίπτει μεγίστους ἐμποδίστους, ἐπερχομένους ἐκ τῆς σκληρότητος καὶ τῆς καθύλου ποιότητος τοῦ ἐδάφους, ἢ τῆς ἀποστάσεως τῆς διαχωρίζουσας τὰ ἀνθρακῶδη στρώματα ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Ἡ γῆ διατρύπεται καὶ ὀρύσσεται διὰ σκληροτάτων κολοσσίων χαλυβιδίων τρυπάνων ἢ καθητήρων. Ἐνίοτε τὸ τρυπάνον προσπίπτει γαλικῶδες λίθους καὶ ἀμβλύνεται καὶ διαβρῆγγυται. Ἄλλοτε δὲ ἡ ὀρυχθεῖσα τρύπα κατακλύζεται ὑπὸ τῶν ὑδάτων ἢ πληροῦται καταπιπτόντων χωματῶν. Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐμποδίων τούτων οἱ γεωλόγοι ἀναγκάζονται, προκρίνοντες τοῦ καθητηρισμοῦ, ἵν' ἀποχωρίσωσι τὴν τρύπαν διὰ στήλης ἐκ σωλήνων μεταλλικῶν συγκειμένης.

Τὸ τρυπάνον, ἀπολήγον ἄνωθεν εἰς ἑλικα, ἐφαρμόζεται τοῖς τρυπανοῦχοις (tiges de sonde), οἵτινες ἀνοψοῦνται μὲν διὰ κατασκευῆς καταλλήλου, καταπίπτουσι δὲ ὑπὸ τοῦ ἰδίου βάρους. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ ἀτμομηχανὴ ἀναπληροῖ τὴν χεῖρα κατὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην, ἀπαιτοῦσιν ὑπεράνθρωπον τῷ ὄντι ὑπομονῆν, ἢς ἀμείβονται ἀδρός αἱ μεταλλεῖς, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ τρυπάνον μετὰ πολλῶν ἡμερῶν κόπους ἀναφέρει τέλος ἵγνη ἀληθοῦς γαιάνθρακος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν.

Ἀπὸ τινος χρόνου ὁ καθητηρισμὸς ὑπέστη τοσαύτας ἐπὶ τὸ βελτιῶν μεταλλαγὰς, ὡστε δυναμέθα νῦν δι' αὐτοῦ ἵνα μάθωμεν εὐκόλως ποῖα τις ἡ φύσις τοῦ διατρύπωμένου ἐδάφους, ποῖα ἡ φύσις καὶ ἡ τάξις καὶ τὸ πάχος τοῦ στρώματος τοῦ γαιάνθρακος εἰς ὃ ἐφάσεν ὁ καθητήρ. Τὸ τρυπάνον ἔχει σχῆμα κενοῦ κωνίδρου, οὐτινος ἡ βῆσις ἔχει τὰξιν ὀδόντων χαλυβιδίων

ἢ μόνον τρεῖς ἢ τέσσαρας κόπτοντας μακροῦς ὀδόντας. Σπρεφόμενον δι' ἀτμομηχανῆς εἰσδύει εἰς τὸν κωνίδρον τοῦ τρυπάνου βαθυμῆδὸν ἢ λιθὴν στήλην, ἥτις μετ' ὀλίγον θραύεται ὑπὸ ἰδίου τιῶς ἐν τῷ ἐνδῶν τῆς βῆσεως τοῦ τρυπάνου μηχανήματος, καὶ ἀναπαζομένη ὑπὸ λαβιδίων ἀναβιβάζεται.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ τρύπα ἔχει συνήθως διάμετρον τριάνκοντα ἑκατοστῆμοισιν, τὸ ἀναβιβάζομενον ἐκ τῶν ἐνδοτάτω τῆς γῆς τεμάχιον τῆς στήλης, ἢ δειγμα, εἶναι ἱκανὸν ὡστε νὰ ὑποδείξῃ ἐναργέστατα τὴν ποιότητα τοῦ διατρύπωμένου ἐδάφους. Ἐπ' αὐτῶν δύναται ἵνα μελετήσῃ ὁ γεωλόγος τὴν φύσιν τοῦ ἀνευρηθέντος τεμαχίου, τὰς ἐν αὐτῷ ἀπολιθώσεως, τὴν ὑρῆν τῶν στρωμάτων, τὴν ἀπόστασιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς

Ὁ καθητηρισμὸς τοῦ ἐδάφους.

γῆς καὶ τὴν τάξιν. Τὰ μυστήρια τῆς ὑπογείου γεωλογίας ἐλύθησαν ἐκ τοῦ ἀπλουστάτου καὶ φηλομωτάτου τούτου εργαλείου, ὅπερ μάλιστα χροσίσμον ἐγένετο τῷ εὐλαεῖ Σαζῶν γεωφύχῳ Κινδ, τῷ ἐπονομασθέντι Ναπολέοντι τῶν γεωφύχων, ὅστις καθώρθωσεν ἰδίως ἐν Μοσέλῃ τὸν Σαζῶνα Κινδ, ὅπως ἐπιστάτῃ τοῦ ἐδάφους εἰς βῆθη ἀνήκουστα μέχρι τοῦδε, πεντακοσίων μέχρις ἐνεκακοσίων μέτρων. Ὁ ἐπιστάτης τῶν ἀνθρακωρυγιῶν τοῦ Κρεζῶ ἐκάλεσεν ἐν ἔτει 1855 τὸν Σαζῶνα Κινδ, ὅπως ἐπιστάτῃ σπουδαίου τινὸς καθητηρισμοῦ ἐν τοῖς περὶ τῆς Mouillelonge, ἐπιπῶν παρέγοντος ἐξευρέσεως πλοῦτος στρωμάτων. Ὁ δὲ Κινδ μετεγερσῆθη τότε τὰ τελειώτατα εργαλεῖα, ὃν ἑναι κατασκευασθησάν ἐπιτήδες. Δι' αὐτῶν ἐξορύχθησαν ὀρυκτοὶ κωνίδρου διάμετρον μὲν ἔχοντες τριάνκοντα ἑκα-

τοστῆμοισιν, μήκος δὲ ἐνὸς μέτρου. Ἐκαστὸν τεμάχιον τοῦ ἀνορυσσόμενου δειγματος ἐξητάζετο ἐπιμελεστάτα, καὶ διελαιβάνετο ἀριθμοῖς. Τὸ δὲ σύνολον αὐτῶν, διατεθειμένον κατὰ τάξιν καὶ ἀριθμῶν, εἶναι νῦν ἀποτεθειμένον ἐν Κρεζῶ, καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἀκριβεστάτην καὶ παραδόξωτάτην γεωλογικὴν τομῆν. Ὁ καθητηρισμὸς διετέλεσε γινόμενος ἐπὶ τέσσαρα ἔτη, καὶ προήχθη εἰς ἀπειρον βῆθος. Ἄλλ' ἀπεικατῶν τι καὶ ἀπροσδόκητον συμβῆν ἐματαίωσε τὴν ἀπὸ τούτων ἀναλωμάτων καὶ ταλαιπωριῶν ἐπιτετευγμένην διατρύπῃσιν τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, ἥτις ἐφάσεν εἰς τὸ ἀνήκουστον μέγρι τοῦδε βῆθος ἐνεκαοσίων εἰκοσι μέτρων. Τὸ τρυπάνον διαβρῆγγεν ἔμεινε βεβυθισμένον ἐν τῷ βυθῷ τοῦ ὀρύγματος οὗτος, ὡστε οὐδὲν μηχανήμα ἀνθρώπινον ἠδυνήθη ἵν' ἀνασπᾷ αὐτό. Μετὰ ἔξ μηνῶν παντοῖας δοκιμῆς καὶ πόνους ὁ μέγρι τοῦδε ἀήτητος Κινδ ἠναγκάσθη ἵνα ὀμολογήσῃ ὅτι ἡ ἀνάσπαις τοῦ διαβρῆγγέντος τρυπάνου ἦτο ἀδύνατος, καὶ ὅτι πᾶσα ἡ ἐργασία ἀπώλεσθη. Τὸ Κρεζῶ ἀσμένως ἂν ἐπιλήρων ἐκατομμύριον τῷ δυναμένῳ ἵν' ἀνασπᾷ τὸ ἐμβυθισθὲν ἐκεῖνον τεμάχιον τοῦ τρυπάνου, ὅπερ ἐνεπόδιζε πᾶσαν περαιτέρω πρόσδον τοῦ καθητηρισμοῦ.

Ἐκατοτε τὰ ἔργα κατελείφθησαν, καὶ ἡ παρ' αὐτοῖς κτισθεῖσα κώμη ἐπὶ προσδοκίᾳ τῆς εὐρέσεως τῶν ἀνθράκων ἠρημώθη.

IV. ΤΟ ΦΡΕΑΡ ΚΑΙ ΑΙ ΣΤΟΑΙ.

Τὸ τρυπάνον ἀνέσυρε τεμαχίον ἀνθρακος.

Ὁ ἀνθράξ ἐξευρέθη, ἡ ἔκτασις τοῦ ἀνθρακωφύχου στρώματος ἐγνώσθη· ἀλλ' ἵνα φθάσωμεν μέχρις αὐτοῦ, ἀνάγκη ἵνα ἐξορύξωμεν ὀπὴν βῆθειαν διγύκουσαν πολλὰκις εἰς βῆθος ἐπτακοσίων μέτρων, καὶ πρὸς ἐκκαρπῶσιν αὐτοῦ ἀνάγκη πρὸ παντὸς ἄλλου ἵνα ἐξορύξωμεν τὰς στοάς. Ἐστὸ μὲν τὸ ἐδαφος ἦναι στεφρὸν, ἢ ἐξορύξις τοῦ φρέατος γίνεταί βραδέως, καὶ οἱ τοῖχοι, λιθοστομοὶ ὄντες, δὲν χρῆζουσι ὑποστηρίγματος· ὅταν ὅμως τὸ ἐδαφος ἦναι ἀργυλλώδες καὶ γεώδες, τὸ φρέαρ περιβάλλεται τοίχῳ κυκλωτῆρι, λιθοῦστω ἢ πλινθίνῳ. Τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων τούτων, ἅτινα ἐκτε-

λοῦνται κατὰ τοὺς ἀκριβεστάτους τῆς τέχνης κανόνας, εἶναι ἔλαια· ἐλαμμάκοντο δ' ἂν παρὰ πάντων, ἐὰν ἦτο δυνατόν ἵνα ἐκτεθῶσιν εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου.

Ἀφῆνης τὰ ἔργα κατακλύζονται ὑπὸ ὑδάτων ἀναρπαζόντων τὰ πάντα καὶ πλημμυροῦντων. Ἐν τῷ φλοιοῦ τῆς γῆς ὑπάρχουσι λίμναι καὶ ποταμοὶ, ὡς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς. Ἄλλ' ἡ ἐπιμονὴ τῶν γεωφύχων ὑπερνεκᾷ τὰ ἐμπόδια ταῦτα, ὅτε μὲν ἐξαντλοῦνται τὰ ὑδάτα, ὅτε δὲ κατασκευάζοντων κολοσσία τοιγμάτα ζύλινα μετὰ τοσαύτης ἐπιτηδεύτητος ὡστε οὐδὲ σταχθῶν ὕδατος διαπερᾷ αὐτὰ, καὶ οὕτω τὰ ἔργα διατελοῦσι γινόμενα.

Τὰ γεώδη καὶ ἀμυώδη στρώματα

τῆ ἀπορα. Ἐνταῦθα καταβιβάζει εἰς τὸν βυθὸν τῆς ὄπης καλοσσοῦσιν σιδηροῦς ἢ ξυλίνους σωλήνας, οἵτινες τῆς ἐλαφρότητος ἕνεκα τοῦ ἐδάφους κατέρχονται καὶ βυθίζονται ἔσω αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἰδίου βάρους· τούτων δὲ βυθίζομένων, τίθενται ἐπ' αὐτῶν νέοι σωλήνες μέχρι τῆς περατώσεως τῆς ἐργασίας. Ὁ Brunel κατεσκεύασε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὰ δύο μεγάλα φρέατα ἅτινα φέρουσιν εἰς τὴν ὑποβρύχιον γέφυραν τοῦ Λονδίνου (tunnel) καὶ ἔγρυσεν διάμετρον δεκαεξέ μέτρων. Ἡ μέθοδος αὕτη ἐφηρμόσθη τῇ κατασκευῇ τῶν μεγάλων γεφυρῶν Rochester καὶ τοῦ Kehl ἐπὶ τοῦ Ῥήνου.

Αἱ ἐκ τῆς ὀρύξεως ἐκφερόμεναι ὕλαι ἀποσπῶνται ὑπὸ ἀρυτῶν μεταβιβαζομένων διὰ χειρῶν ἢ ἀναφερομένων διὰ τροχαλίας. Τὸ ὄρυσσόμενον φρέαρ διαίρεται εἰς πολλὰς ὀροφάς συνημμένας διὰ καταβάκτων (trappes), καὶ οὕτως ἡ ὀρυξίς προχωρεῖ εἰς τὰ βάθη μέχρι οὗ οἱ ἐργάται φθάσῃν εἰς στρώμα στερεόν, ἔνθα καταβάλλουσι τὰ θεμέλια τοῦ τοίχου τοῦ περιβάλλοντος τὴν ὄπην τοῦ φρέατος, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν εἰσοδὸν τοῦ ἀνθρακωρυχείου.

Ὅταν τὸ ὄρυγμα τοῦ φρέατος γέννηται καὶ

τοιγωθῆ ἔτελως, τότε διαίρεται διὰ καθέτων τοίχων εἰς διάφορα κυκλοειδῆ τμήματα, τεσσαρὼν ἕως πέντε μέτρον διαμέτρου, ἅτινα περιστῶσι διαφόρους σωλήνας διήκοντας παραλλήλως τῷ στομίῳ τοῦ φρέατος καὶ περιγεομένους ὑπὸ τοῦ καθολικοῦ τοῦ φρέατος τοίχου. Ἐκ τῶν σωλήνων τούτων οἱ μὲν εἰναι χρήσιμοι πρὸς ἀναφορὰν τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ πρὸς ἐγκατάστασιν τῶν ἀντλιῶν, οἱ δὲ πρὸς ἰδρύσιν τῆς κλίμακος δι' ἧς ἀνερχονται καὶ κατέρχονται οἱ ἐργάται ὀρύεται, ἄλλοι δὲ πρὸς διατήρησιν τῆς κυκλοφορίας τοῦ ἀέρος. Τούτου χάριν ἡ περίμετρος τῆς ὄπης τοῦ φρέατος τοῦ ἀνθρακωρυχείου πρέπει ἵνα ἦναι οὕτως εὐρύγυτος ὥστε νὰ παρέχῃ τῶν ἀφθονοῦν πρὸς ὅλα ταῦτα. Τὰ διάφορα ταῦτα δευτερεύοντα τμήματα ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀνόματα ἀριθμῶν, ἄρ. 1, 2, 3, ὡς οἱ Ἀμερικανοὶ ὀνομάζουσι τὰς ἰδούς τῶν πόλεων καὶ οἱ Μοριμόνες τὰς γυναῖκας αὐτῶν λέγοντες ἡ Κυρία ἀριθμῶν πρώτος, δεύτερος, τρίτος κτλ. Πολλοὶ δὲ ἡ ὄπῃ ἅμα ἐξορυγθεῖσα κοσμεῖται ἄνεσι καὶ βαπτίζεται πομπικῶς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις θέτει αὐτῇ ὄνομα Ἁγίου, ἢ τινος τῶν ἰδρυτῶν.

Πλησίον τοῦ στομίου τῆς ὄπης θέτεται ἀτμομηχανὴ πρὸς ἀνάσπασιν τῶν ὄρυσσόμενων ἀνθρώπων, ἐνίοτε δὲ καὶ δευτέρα πρὸς τὸ ἀντλεῖν τὰ ὕδατα. Ἐν δὲ τοῖς μικροτέροις ἀνθρακωρυχείοις ἡ αὐτὴ ἀτμομηχανὴ τὴν μὲν ἡμέραν ἀναφέρει τοὺς ἀνθρώκας, τὴν δὲ νύκτα τὰ ὕδατα. Αἱ μηχαναὶ αὗται ἐφηρμόσθησαν τὸ πρῶτον ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τοῦ Wall' ἠξήθησαν δὲ ἀπὸ τινος χρόνου εἰς τοσοῦτον μέγεθος καὶ δύναμιν, ὥστε ἡ θεὰ αὐτῶν κινουμένων καταπλήττει τὸν κατὰ πρῶτον αὐτὰς βλέποντα. Ὁ μὲν ἰδὼν ταύτην τινὰ γυμναστικὴν ἀντλίαν δὲν δύναται μὴδὲ κἄν ἵνα περιλάβῃ αὐτὴν τῇ διανοίᾳ.

Τὸ φρέαρ καὶ αἱ σύριγγες ἀποτελοῦσι τὰς λεγομένας ἐργασίας τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεως, ἢ ὡς οἱ Ἀγγλοὶ λέγουσι, dead works, ὡς μὴ φεροῦσας μηδεμίαν ἄμεσον πρὸσοδόν. Τούτοις δὲ προσθετοὶ τὰς ὑπογεῖους ὑπόνοιους καὶ στοῖας, κίτινες, διαφόρους ἔχουσι πάσεις, ἐκφέρουσιν εἰς τὸ φῶς, καὶ κατασκευάζονται πρὸς ἐξίγνευσιν τῆς ποιότητος τῶν στρωμάτων καὶ πρὸς διάψυξιν καὶ δίοδον τῶν ἐργατῶν καὶ ἔκρυσιν τῶν ὑδάτων.

Ὅταν τὸ μέγα φρέαρ καὶ αἱ ὑπόνοιαι σύριγγ-

ἐκδηλώσεως. Τὸ θέμα εἶναι ἀπλοῦν ἅμα καὶ ὑψηλόν, ἀπλῶς ἀνθρώπινον τὴν πράξιν, καίπερ θεῖον τὴν ἰδέαν. Τὸ ζωγράφημα διατυπῶσι τὴν πομπικὴν ἐκείνην στιγμήν, καθ' ἣν ὁ Θεάνθρωπος τῇ προτεραιᾷ τοῦ ἔκουσίου αὐτοῦ θανάτου καθιστᾷ τὸ μέγα τῆς

Εὐχαριστίας μυστήριον, ὅπερ ἐστὶ σύμβολον τῆς θυσίας, δι' ἧς λυτρωθήσεται ὁ ἄνθρωπος, καὶ τῆς ἀδελφότητος ἔλουτο ὁ ἀνθρώπινου γένους ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ τροφῇ καὶ πίστει. Διαμορφῶσι τὴν στιγμήν καθ' ἣν ὁ Σωτὴρ ἀγγέλλει τοῖς μαθηταῖς τὴν θανατηφόρον προδοσίαν. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἶναι ἀπαθὲς καὶ πρᾶον καὶ πένθιμον. Οἱ ἀπόστολοι διαμαρτύρονται διὰ σχημάτων ἕκαστος κατὰ τὸν οἰκεῖον χαρακτήρα· εἰς δ' αὐτῶν ὁ ἀπατάτω τῆς τραπέζης καθήμενος ἐρωτᾷ τὸν παρ' ἑαυτῷ ὡς παρακούσας· ὁ δὲ προδότης, εὐγνώριστος ὢν ἐκ τῆς δυσμορφίας αὐτοῦ, φαίνεται τεταραχμένος καίπερ θάρρος προσποιούμενος.

Εἰ καὶ πολλοὶ τῶν μεγάλων ζωγράφων ἐξεργάσθησαν τὸ αὐτὸ θέμα, οὐδέποτε οὐδεὶς ἐπέτυχε τῆς ὑψηλῆς ἐν τούτῳ ἀφελείας τοῦ Λεονάρδου. Διότι ὁ μὲν Πουσσίνος διετύπωσε τὸν Ἰουδαῖον ἔχοντα διὰ χειρὸς τὸ βαλάντιον, καὶ ἀπεργόμενον κρυφίως τῆς αἰθούσης πωλήσοντα τοῖς Ἰερεῦσι τὸν Ἰησοῦν· ὁ δὲ Βαρόχιος παραισθήγαγεν αὐτὸν τὸν Σατανᾶν λέγοντα εἰς τὸ οὖς τῷ Ἰουδαῖ ἵνα προδώῃ τὸν Ἰησοῦν κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Λουκᾶ καὶ ἁγίου Ἰωάννου καταλειφθεῖσαν παράδοσιν. Ἀλλὰ τὰ παραπίπτοντα ταῦτα βλέπτουσι τὴν ἐνότητά καὶ τὸ ὕψος τοῦ καλλιτεχνήματος, ἀποσπῶντα τὴν προσοχὴν ἀπὸ τοῦ κυρίου θέματος. Ὁ Λεονάρδος ἕως διεψύλαξεν αὐτῷ τὴν μεγάλην ἐνότητα. Ἡ μορφή τοῦ Σωτῆρος ἐπικρατεῖ πάντων ἐν τῷ πίνακι μᾶλλον ἐκ τοῦ ἤθους αὐτοῦ ἢ

τῆς χώρας ἣν κατέχει. Τὸ φῶς διασκεδάννυται ἐξ ἴσου εἰς πάντα τὰ πρόσωπα, ἅτινα δὲν εἶναι συγκεχυμένως διατεθειμένα ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν, οἷαν κατέλιπεν ἡμῖν ὁ Παυσανίας ἐν τῇ τῶν εἰκόνων τοῦ Πολυγνώτου περιγραφῇ, καὶ οἷαν ἐξε-

ρῶμα καὶ εὐσχήμονα ὡσι, καὶ παρ' οὐδὲν τιθέμενοι τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ ἤθους τῶν διαμορφουμένων προσώπων, ἐκτυλίσσοι τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐπὶ τὸ σκηνωκώτερον, συσσωρεύοντες τὰ πρόσωπα κατὰ συμπλέγματα συμπεπικνωμένα, καὶ θηρεύοντες τὰς εὐγερεστέρας ἀπὸ τῆς σκιαγραφίας καὶ τῆς ἐπιρωτίσεως παθήσεως.

Ἰδοὺ πῶς ὁ Βασίλειος κρίνει τὸν Λεονάρδον, οὐχὶ ἐξετάζων τὰ πολυσύνθετα αὐτοῦ ἔργα, ἀλλ' ἐκ μιᾶς καὶ μόνης εἰκόνας, τῆς λεγομένης Ἰοκόνδης (la Joconde), ἐν ἣ ὁ ζωγράφος ἐπεδείξατο ὄλην τὴν δύναμιν τῆς αὐτοῦ τέχνης. «Ἐπεχειρήσει, λέγει, τὸν εἰκονισμὸν τῆς συζύγου τοῦ Ἰοκόνδου, καὶ μετὰ τεσσαρῶν ἐτῶν ἐργασίαν κατέλιπεν αὐτὴν ἀτελεῖ, οἷαν βλέπομεν αὐτὴν παρὰ τῷ βασιλεῖ τῆς Γαλλίας ἐν Φοντενεδλώ. Ὁ μετὰ προσοχῆς θεωρῶν τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἐννοήσει μέχρι τίνος ἡ τέχνη δύναται ἵνα μιμηθῇ τὴν φύσιν· διότι ὁ δαμιόνιος ζωγράφος διεμόρρωσε τὰ πάντα ἐντελέστατα. Καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ ἔχουσι τὸ ὕψος ἅμα τῷ λαμπρῷ καὶ κεχαρισμένῳ τῆς ζωῆς καὶ τῆς θυμηδίας· τὰ δὲ περὶ τὴν κόμην καὶ τὸ μέτωπον καὶ τῶν ὀφρύων καὶ τῶν βλεφαρίδων τὸ εὐγραμμὸν εἶναι ἐξεργασμένα μετ' ὑπερβαλλούσης λεπτοφυγίας καὶ ἐναρμονίας. Ἡ ὡς καὶ οἱ ὠραῖοι βδόχοι βύθωνες ἀναπνεύσει. Τὸ στόμα εὐρύθμιον ἀνοίγεται, λεληθῶτως ὑπομειδῶν, εἰς ὁμιλίαν· ἡ δὲ τοῦ παντὸς προσώπου περιγραφή, καὶ τῶν παρεῶν τὸ ἐνερευθὲς, καὶ τῆς

Ὁ Μιστριὸς Αἰώνος. — Τοιοῦτά ἐστὶν ἡ ἀπεικόνισις τοῦ ἁγίου Βικέντιου.

Ἡ ἐν τοῖς ἀνθρακωρυχείοις ἀνάβλεξις τοῦ ἀέριου.

γες ἐξορυγθεῖσι καὶ τοιγωθῶσιν, ὅταν αἱ μηχαναὶ ἰδρῶσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας παρὰ τὸ στόμιον τοῦ φρέατος, τότε τὸ ἀνθρακωρυχεῖον εἶναι ἔτοιμον πρὸς ἐκκάρπωσην. Πόσα ἐκτομώματα ἐξωδεδῆσαν, καὶ πόσα πύθη πρὶν περατωθῶσι τὰ προκαταρκτικὰ ἔργα! Ἐκαστον μέτρον τοῦ μὲν κατεργασμένου εἶναι δαπάνης διακοσίων φράγκων, τοῦ δὲ μεγάλου φρέατος, ὅπερ ἐνίοτε διήκει εἰς βάρους πεντακοσίων ἢ ἑξακοσίων μέτρων, δύο χιλιάδων φράγκων. Ὑπάρχουσι στοῖαι ὡν ἕκαστον μέτρον εἶναι δαπάνης πεντακοσίων φράγκων· αἱ δὲ μηχαναὶ ἀγοράζονται ἀντὶ γιλιῶν φράγκων ἀνὰ δύναμιν ἵππου. Τὰ πολλὰ ταῦτα χρήματα εἶναι ἀπαρακατὰ, καὶ μόνον ἡ ἐπιτομία ἐξαιρέσει μέρος τῶν προσόδων δύναται ἵνα οὐδένιστι ταῦτα· ἀλλὰ τοῦτο μετὰ πολλῶν ἐτῶν ἀσφιλέῃ ἐκκάρπωσην.

Ἡ Γαλλία, καὶ ἡ Ἀγγλία, καὶ τὸ Βέλγιον ἐκφέρουσι δέκα τοῖς ἑκατὸν ὡς ἔργαστα τοῦ ἐξ ἀρχῆς κεφαλαίου. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἐταιρίαι ὡν αἱ μετοχαὶ πύξθησαν ἀπὸ δεκαεξέ εἰς ἑβδομήκοντα χιλιάδας φράγκων, καὶ τινῶν ἡ ἀξία ἑδεκαπλασιασθή. Ὅθεν, καίπερ σμικρῶς οὕσης τῆς συνήθους ἀνταμοιβῆς, πολλοὶ κινδύ-

νεύουσιν ἐπὶ μεγάλων κεφαλαίων εἰς ἐξορυξίαν γαιανθράκων, καὶ πολλὰς ἐπιτυγχάνουσι τοῦ σκοποῦ.

V.

Η ΕΚΚΑΡΠΩΣΙΣ ΤΟΥ ΓΑΙΑΝΘΡΑΚΟΣ.

Ἀρ' ὅπου ἡ νεωτέρα κοινωνία ἤσπετο τὴν ἀληθῆ ἀξίαν τοῦ γαιανθράκους, ἤρξατο ἵνα ἐξορύσῃ αὐτὸν διὰ τῆς φειδωλοτάτης μεθόδου. Ἀλλὰ τὸ κατ' ἀρχῆς ἡ ἐκκάρπωσις ἐγένετο ὡς ἐν Τουρκίᾳ καὶ Κίνα. Διηγῶντο ὅτι ἐν τοῖς ἀνθρακωρυχείοις τοῦ Ἡσακίου τῆς μικρᾶς Ἀσίας τὰ ἔργα γίνονται μετὰ τσαούτης ἀταξίας, ὥστε αἱ στοῖαι φαίνονται ἀληθῆς λαθροσύνης, μὴ παρέχουσαι μηδεμίαν τοῖς Ἰουδαῖοις διέξοδον, καὶ ἀποβροφῶσι πάντα τὰ περὶ τοῦ ἐδάφους ὕδατα.

Ὁ σουλτάνος εἶναι ὁ κύριος τῶν ἀνθρακωρυχείων. Πρὸ τινος ἐτῶν διαίρεσας αὐτὰ εἰς τρία μέρη, κατὰ τὸν μῦθον, κατέχευε τὰ μὲν δύο τριτμήρια αὐτῶν, τὸ δὲ τρίτον ἡγγυροπόλησεν ἐκείνοις τῶν πασσαδῶν οἴτινες, πληρόντες κακῶς τοῖς ἐργάταις, ἐπέφερον τὴν ἐντελῆ τῶν ἔργων καταστροφὴν.

Ἐκτὸς τῶν τοῦ Ἡσακίου ἢ Τουρκίας κεντρί-

ται ἀνθρακωρυχεῖα ἐν τῷ Λιβάνῳ. Λέγουσι δὲ ὅτι καὶ μακάριος τις, ἀναγορευθεὶς ἐπιστάτης καὶ ὑδμετῶν ἔργων τοῦ πράγματός γινώσκων, ἅμα κατελθὼν εἰς τὰς ὑπογεῖους στοῖας διέταξεν ἵνα ἀφαιρέσων ὡς λησμονηθέντα μεγάλα τεμάχια τοῦ γαιανθράκους, ἅτινα ἦσαν χρήσιμα ὡς στῦλοι. Λησμεθέντων δὲ τούτων ἐπῆλθε καθολικὴ κατὰ πτωσις τῶν στοῶν, ὅφ' ὧν παρ' ὀλίγον ἐκλύπητο ὁ εὐφυὲς καὶ μακάριος!

Τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Κίνας ἐκκαρποῦνται ὡς ἐν Τουρκίᾳ. Ἡ ἐξορύξις γίνεται μόνον ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς γῆς καὶ τῶν ὑδάτων ἅμα κατακλύζοντων τὰς στοῖας αἱ ἐργασίαι παύονται.

Πρὸ ἐνὸς αἰῶνος οἱ ἀνθρώποις ἐξεωρόσαντο ἐν Εὐρώπῃ μετὰ τῆς αὐτῆς φθορᾶς καὶ ἀταξίας. Ἀλλ' ἐτι καὶ νῦν οἱ μεταλλεῖς ἀναγκάζονται ὑπὸ ἰδιαιτέρων διαθέσεων τοῦ ἐδάφους ἵνα μεταχειρίζωνται μεθόδους πάντῃ ἀρχαϊκᾶς καὶ βαρβαρικᾶς. Ὅταν τὰ στρώματα ἦναι ταπεινὰ καὶ μικρὰ, καὶ ὁ μεταλλεὺς μὴ θελῇ ἵν' ἀποσθῆ τὸς ἐπ' αὐτοῦ κειμένους βράχους τῆς μεγάλης ἕνεκα δαπάνης, τότε οἱ ἐργάται ἀναγκάζονται κίπτοντες, καθήμενοι, καὶ πολλὰς κείμενοι ὀρίζοντες, καὶ τραχηλιζόμενοι τὰ πολλὰ, ἵνα

γάσαντο αὐτὴν ὁ τε Ζωῖτος, καὶ ὁ Φρά Ἀγγελικός, καὶ ὁ Περγίνιος, καὶ ὁ Παραῆλος. Οἱ δὲ τεχνίται τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος, ὁ Πέτρος Κοντόνης, ὁ Κάρβολος Μαράττης καὶ οἱ τούτων μμηγεταὶ γάλλοι ζωγράφοι, προνοούντες μόνον τῶν ἔργων, ὅπως αὐτὰ εὐ-

ρίνος καὶ τῶν χειλέων τὸ σύμμετρον, καὶ τῶν δακτύλων τὸ εὐάγωνον καὶ εἰς λεπτὸν ἀπολῆγον, καὶ τὸ εὐσταλὲς καὶ κόσμιον τῆς ἀναβολῆς ἀπεργάζονται τὴν εἰκόνα ταύτην ὡς ἀληθῶς θεσπέσιον τι χρῆμα ὁμοιότητος καὶ τέχνης, παριστώσης γυναῖκα ζωσαν, διανοου-

μένην και φθεγγόμενην. Ἐν τῷ κοιλώματι τοῦ λαμποῦ νομίζει τις θτι βλέπει παλλούσας τὰς ἀστρίδας. Τέλος ὁμολογητέον ὅτι ἡ εἰκὼν αὕτη εἶναι οὕτως ἐξεργασμένη, ὥστε ἡ ἀπομιμησις αὐτῆς ἔσται καὶ τῷ μεγίστῳ τῶν ζωγράφων δυσκολωτάτη. Ἡ σύζυγος τοῦ Ἰωκόνδου Μόνα Αἰζα ἦτο ὠραιότατη, καὶ ἵνα καταστήσῃ τὴν ὄψιν αὐτῆς χαροπὸν ὁ ζωγράφος συνήθισσε περὶ αὐτὴν μουσικούς, καὶ αἰδοὺς καὶ γελωτοποιούς ἐμβάλωντας αὐτῇ εὐθυμίαν, καὶ οὕτως ἀπέφυγε τὴν ἐν ἄπαισι τοῖς εἰκονίσμασι διατρανουμένην συνήθειαν μελαγχολίαν.

Ἡ μεγάλη τοῦ τελειοποιεῖν τὰς εἰκόνας αὐτοῦ ἐπιθυμία εἶναι αἰτία δι' ἣν τὰ ἔργα τοῦ Λεονάρδου εἰσι σπανιώτατα, καίπερ μακροβίου καὶ λίαν φιλεργοῦ γενομένου.

Καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον ἠσχολήθη περὶ τὰς ἀναλογίας αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ἀρμονίαν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τοὺς νόμους τῆς κινήσεως καὶ τῆς διατυπώσεως. Ἐξωγράφει δὲ καὶ πολλὰς γελιογραφίας, οὐχὶ παλίων ἀλλὰ μελετῶν σχήματα προσώπων καὶ χαρακτηριστῆρας. Ἐπορεύετο δὲ συνήθως εἰς τὰ καπλιεῖα, ὅπου, διηγούμενος γελόας ἱστορίας τοῖς ἀγροίοις κομήταις καὶ ἐμβάλλων αὐτοῖς εὐθυμίαν καὶ γέλωτα, ἐξωγράφει αὐτοὺς ἐκ μνήμης καὶ παρίστα τεχνηέντως τὰς ψυχικὰς αὐτῶν διαθέσεις.

Ἐάν δὲ ὁ χρωματισμὸς αὐτοῦ, ὃν τοσοῦτον ἐθαύμαζον οἱ σύγχρονοι αὐτοῦ, μηδὲν ἐκπλήττει ἡμᾶς σήμερον, ἀποδοτέον τοῦτο τῷ χρόνῳ· διότι αἱ πλείστα τῶν ἐλαιογραφῶν αὐτοῦ ἐξωγραφήθησαν ὀλίγω ὕστερον τῆς ἀπὸ τῶν Κάτω χωρῶν ἀφίξεως τῆς μεθόδου τῆς διὰ τοῦ ἐλαίου σκευασίας τῶν χρωμάτων, καὶ πρὶν ἢ οἱ ζωγράφοι λάβωσι μεγάλην αὐτῆς πείραν. Γνωρίζομεν δὲ ὅτι ὁ Λεονάρδος, περιεργὸς καὶ τὰ πάντα ἐξετάζων καὶ ἀναζητῶν, ἐπενόησε πολλὰς γημικὰς πρὸς σύνθεσιν τῶν χρωμάτων μεθόδους· διὸ καὶ οὐ θαυμαστὸν ἂν δὲν ἐπέτυχε πάντοτε, καὶ πολλὰκις ἐμελάνωσεν τὰ ζωγραφήματα αὐτοῦ.

Ἄλλως τε ὀλίγοι τῶν τεχνιτῶν ἠτύχησαν ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ· διότι τὰ πλείστα ἀπωλέσθησαν, ἢ ὑπέστησαν αἰσχροὺς καὶ ἀναξίως ἀπονορθώσεις. Τὰ διασπαρῆντα αὐτοῦ χειρογράφα εἰσι λίαν δυσεύρετα. Ὁ Μυστικός Δεῖπνος, τὸ τελειότατον αὐτοῦ ἐν τῇ ζωγραφικῇ ἔργον, κατήνησεν ἤδη ἀγνωστον λείψανον. Εὐτυχῶς ἔχομεν πολλὰ ἀρχαῖα αὐτοῦ ἀπομιμήματα ἀκριβῆ τῆς στάλλ-μην μετεννεγμένα, ὧν ἐν ἐν Λούβρω. Ἄλλ' οὐδεὶς χαλκογράφος ἐτόλμησεν ἵνα ἀπομιμήθῃ τὴν τοιογραφίαν ταύτην πρὸ τοῦ Ῥαφαήλου Μόργεν. Τὸ περίφημον σκιαγράφημα ὅπερ ἐξωγράφει ἐν Φλωρεντίᾳ ἐπιστατοῦντος τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, ἀπωλέσθη ἢ δὲ ἐλαιογραφία ἦν ἐπεχείρησε μετὰ τὴν ἀπόλειαν αὐτοῦ, διαφθάρεισα, ἐγένετο κοινὸν σκεδὸν αὐτοῦ ζῶντος. Τὸ δὲ ἐν γλυπτικῇ κάλλιτον αὐτοῦ ἔργον, τὸ περίφημον ἀγάλμα τοῦ Φραγκίσκου Σφόρτζα, ὅπερ ἐθαύμασεν ἅπανα ἡ Ἰταλία ὡς ἔργον μεγίστον τῆς παλιγγενεσίας, κατεστράφη κατὰ τοὺς πολέμους πρὶν ἢ χωνυεῖθαι χαλκοῦν· διότι οἱ τοξόται μετεχειρίσθησαν αὐτὸ σκοπὸν πρὸς γύμνασιν. Πρὸς δημιουργίαν τοῦ ἀγάλματος τοῦτου ὁ Λεονάρδος ἐπεδείξατο ἅπαντα τὴν

κατὰ τὴν ἀνατομίαν τοῦ ἵππου ἐπιστήμην· διὸ καὶ οἱ εἰδήμονες ἀνεκέρυξαν αὐτὸ ὕπερ-τερον τοῦ ἐν Παταυῶ τελείου ἔργου τοῦ Δονατέλου.

Καὶ ὅμως τὰ ὀλίγιστα ὑπολειφθέντα ἡμῖν ἔργα τοῦ Λεονάρδου ἀρκοῦσι πρὸς τὸ ἐκτιμᾶν αὐτὸν κατ' ἀξίαν.

Ἐγγρατὴς τῆς θεωρίας τῆς τέχνης ὧν διέπρεψε διαφερόντως ἐν τοῖς τεχνουργήμασιν αὐτοῦ, ἐν οἷς δεικνύται ὅποιοι ἦν, ὀρεγόμενος ἀδιαλείπτως τοῦ τελείου, καὶ μὴ ἀφίνοιν μὴδὲν ἀνεξερείνοντο. « Ὁ ζωγράφος, λέγει ὁ Λεονάρδος ἐν τῇ περὶ ζωγραφικῆς αὐτοῦ πραγματείᾳ, πρέπει ἵνα ἦναι πανεπιστήμων καὶ ἔμπειρος τῆς καθόλου τέχνης. » Ἀπέχει δὲ πολὺ ἢ εὐρεῖα αὕτη τοῦ συνόλου τῆς τέχνης θεωρίας τοῦ διαμελισμοῦ τῆς ζωγραφικῆς, οἷον βλέπομεν διατρανούμενον αὐτὸν κατὰ τὴν παρακμὴν αὐτῆς. Καθόλου δὲ αἱ θεωρίαι τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ δύνανται ἵν' ἀνακεφαλαιωθῶσιν οὕτως· ἐπιθυμία ἀνάσσει ἐντελείας καὶ ὕψους καὶ ἀληθείας.

Περὶ δὲ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρός ἰδοῦ τί λέγει ἀκριβῶς περὶ ταῦτα κριτῆς ὁ κύριος Libri (Histoire des sciences mathematiques en Italie). « Ἄν ἐπισκοποῦντες τὰς πράξεις καὶ τὰ ἔργα τοῦ Λεονάρδου Βιγκίου, τοῦ Μακιαβέλλι, τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου, τοῦ Ῥαφαήλου, τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, καὶ καθόλου τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἵτινες ἴστανται οἰνεὶ κολοσσοὶ ἐν τῷ δεκάτῳ ἔκτῳ αἰῶνι ἀρχομένη, ἐτολμῶμεν ἵνα δεξώμεν ὅτι προτιμώμεν τινα, ἴσως ἂν ἐδίδομεν τὸν στέφανον τῷ Λεονάρδῳ Βιγκίῳ, ἀνδρὶ ὑψηλόφω, μεγάλως συντελέσαντι εἰς ἐπίδοσιν τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας. Διότι ἐν μὲν ταῖς τέχναις ὁ Μιχαὴλ Ἀγγέλος καὶ ὁ Ῥαφαήλος δὲν ἠδυνήθησαν ἵνα ἀμαυρώσωσι τὴν ὄψιν αὐτοῦ· αἱ δὲ ἐπιστημονικαὶ αὐτοῦ ἐξευρέσεις καὶ αἱ φιλοσοφικαὶ ἔρευναι ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν πρῶτον τῶν κατ' αὐτὸν σοφῶν ».

Ὁ Βερναρδίνος Λουίνης, ὁ Ἀνδρέας Σολάρης, ὁ Γαουδένιος Φερρόρης διετέλεσαν ἐπὶ τινα χρόνον ἐν Μεδιολάνοις ζωγραφούντες κατὰ τὴν χεῖρα καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Λεονάρδου.

Ἰδίως δὲ ὁ Λουίνης, ἀπομιμούμενος τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ, ἀρίκετο εἰς τοσοῦτον ἐντελείας, ὥστε τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐκλαμβάνονται πολλὰκις ὡς ἔργα τοῦ Ῥαφαήλου, ὅπερ ἀποδεικνύει τὴν μεγάλην τῆς τέχνης τοῦ Λεονάρδου πρὸς τὴν τοῦ Ῥαφαήλου ὁμοιότητα.

Ἄλλ' ὁ Ἰούλιος Ῥωμανός, ἐκ τῶν ἀρίστων τοῦ Ῥαφαήλου μαθητῶν, ἐλθὼν εἰς Μάντουαν ἐν ἔτει 1524, καὶ παραλαβὼν χορείαν νέων τεχνιτῶν, ἐγένετο ἰδρυτῆς νέας σχολῆς ἐπισκοπασίας τὰ ἔργα τῶν μιμητῶν τοῦ Λεονάρδου. Ἄλλ' ὡς ἡ ἐν Μεδιολάνοις ὑπὸ τοῦ Λεονάρδου, οὕτω καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Ῥωμανοῦ ἐν Μαντουᾷ συσταθεῖσα σχολὴ ταχέως παρήκμασε μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, μέχρις οὗ βραδύτερον οἱ Καζόραχιοι, ἀνεγείροντες τὴν τῶος παραμεληθεῖσαν τῆς τέχνης παράδοσιν, ἀνέζωπύρησαν τὰς Ἰταλικὰς σχολὰς, αἵτινες ὕστερον ἀπέτελεσαν μίαν.

(Ἐπειτα συνέχεται.)

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ.

Ο ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ

Η ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΜΗΧΑΝΗ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ὁ ἠλεκτρισμὸς κατὰ τοὺς ἀρχαίους καὶ τὸν μεσαιῶνα. — Ὁ ἠλεκτρισμὸς κατὰ τὸν δέκατον ἔβδον αἰῶνα. — Ἐρευναι τοῦ Γιλβέρτου καὶ τοῦ Otto de Guericke. — Πρῶτη ἠλεκτρικὴ μηχανή.

Ἡ τῶν ἐπιστημῶν ἱστορία μεγίστην ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὴν τῶν ἐθνῶν. Διότι, ὡς τὰ γρῶνικὰ τῶν ἐθνῶν ἀναπτύσσουσιν ἡμῖν ἐποχὰς τινὰς ἐπιφανεῖς, καὶ ἅς ποικίλαι ἀξιώμαστοι πράξεις συλλήθῃσιν ἐννοοῦμεναι ἀπεργάζονται ἔθνος ἢ ἐποχὴν τινὰ ἐνδοξον, οὕτως ἀπαντῶμεν ἐν τῇ τῶν ἐπιστημῶν ἱστορίᾳ ἐξαίρετους τινὰς ἐποχὰς, ἐν αἷς ὁ νοῦς καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἐξευρέσεων μεγάλην περιποιεῖσι ὄξαν τοῖς τότε ἀνθρώποις.

Μεσοῦντος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ὕλανός τις φυσικὸς ἐξέυρε τὴν καλονομένην Λουγδουνικὴν βυκαλίδα, γνωστὸν περίφημον ἐργάσιον, οὗτινος αἱ θαυμασταὶ ιδιότητες μεγάλως ἐξεπλήξαν τὴν Εὐρώπην. Διότι ἅπαναι αἱ ἀκαθάρμια, ἅπαναι αἱ τῶν σοφῶν ἐταιρικαὶ διακόψασαι τὰς συνήθειαι αὐτῶν ἐργασίας ἐτράπησαν εἰς τὴν μελέτην τῶν τῶος μόλις γνωστῶν ἠλεκτρικῶν φαινομένων· οἱ δὲ σοφοὶ ἔτερον ἐν ταῖς συναστροφαῖς τοῖς βασιλεῖς καὶ πλουσίους· οἱ δὲ ἀγύρται διέτρεχον τὰς ἀγρίας τῶν πύλων ἐκπλήττοντες τὰ πλῆθη διὰ τῶν παραδόξων καὶ ἀκατανόητων φαινομένων τῆς Λουγδουνικῆς βυκαλίδος. Κατὰ ποῖαν τινὰ συγκυρίαν ἡ τῶος ἀνεμμένη μελέτη τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἤγαγε τοὺς φυσικοὺς πρὸς τὴν ἐξεύρεσιν ἧτις ἐπὶ τοσοῦτον ἐξεθέριζαν διὰ μίαν τῶος ἀνθρώπους· καὶ οἷοι ἢ ὁππῆ τῆς ἐξευρέσεως ταύτης πρὸς τὴν καθόλου τῶν ἐπιστημῶν ἐπίδοσιν; Τοῦτο προσιθέμεθα ἵνα ἐκθέσωμεν, ἀνατρέχοντες εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν πρῶτων τοῦ ἠλεκτρισμοῦ πειραμάτων, ἵνα κατέλωμεν βαθμηδὸν εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν νεωτέρων ἐξευρέσεων, δι' ὧν ἀπεδείχθη ὅτι τὸ ἠλεκτρικὸν βρεστὸν κατέχει δυνάμεις ἀξιοθαυμάστους, αἵτινες, ποικιλοτρόπως ἐφαρμοσθεῖσαι ἐσχάτως, μεγάλως συνέτειναν εἰς τὴν τῶν τεχνῶν καὶ τῆς βιομηχανίας ἐπέδοσιν. Λέγεται ὅτι οἱ ἀρχαῖοι παρετήρησαν πρῶτοι ὅτι τὸ ἠλεκτρον, τριβόμενον, προσελκύει ἐλαφρὰ καὶ ζῆρα σώματα.

Ἰδοῦ ἅπαναι αἱ περὶ ἠλεκτρισμοῦ γνώσεις τοῦ Θαλίτου, καὶ τοῦ Θεοφράστου, καὶ Πλανίου. Κατὰ τὸν Θαλίτη τὸ ἠλεκτρον εἶναι σῶμα ἐμψυχον ἐλκον τὰ ἐλαφρὰ σώματα ὡς δι' εἰσπνοῆς. Ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ ἀνατροπὴ καὶ τὰ ἦθη τῶν ἀρχαίων καθίσταν αὐτοῖς ἀπροσδιόνησον τὴν μελέτην τῶν ἐπιστημῶν, ὡς νῦν αὐτὰς ἐννοοῦμεν· διότι ἀντὶ τοῦ φιλοσοφεῖν περὶ τὴν φύσιν, πρὸς κατανόησιν τῶν διεπόντων αὐτὴν νόμων, προὔτιμον τὴν ἐξέταση τῶν νοητῶν, καὶ τυφλωτόντες πρὸς τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως ἐδίδον αὐτοῖς τοὺς ἀφρημένους τὴ καὶ μαιώεις ζητήμασι. Τὸ πλῆθος, ὅπερ ἐμάνθανε παρὰ τῶν ποιητῶν καὶ σοφῶν ὅτι αἱ μέλισσαι γεννῶνται ἐκ τῆς σήμεως τοῦ σώματος τοῦ βοῦς, καὶ τὸ ἠλεκτρον ἐκ τῶν δακρύων πτηνοῦ τίνος τῶν Ἰνδιῶν, κλαίοντος τὸν θάνατον τοῦ Μελεζάρου, δὲν ἠδύναντο βεβαίως ἵν' ἐγκύψῃ τῇ μελέτῃ τῶν ἀπλῶς φαινομένων τῆς φύσεως, ὅπως ἐξ αὐτῶν ὀρμώμενος ἀναδράμῃ βαλμηπιδὸν εἰς τὴν αἰτίαν τῶν φαινομένων αὐτῶν!

1. Διογένης Λαέρτιος Βίος τῶν ἐνδόξων φιλοσόφων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

Ἄλλ' οὐδὲ κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἠδύναντο ἵν' ἐπιδοθῆ ἡ ἐπιστήμη. Ἐπειδὴ ἡ σχολαστικὴ ὑπέτατε τὴν διάνοιαν τῶν τότε ἀνθρώπων τῷ τε Ἀριστοτέλει καὶ τοῖς ἀρχαίοις, καὶ ἀντὶ τοῦ ἐγκύψαι τῇ μελέτῃ τῶν φυσικῶν φαινομένων ἐνησμένως τῇ ζῆρᾳ λέξων καὶ λόγων κενῶν ἐπιδείξει. Αἱ δὲ ἀρχαὶ τοῦ χριστιανισμοῦ ἔτεινον πρὸς τὸ αὐτὸ· διότι ἡ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διδασκαλιὰ περιφρόνησις τῶν γῆινων ἐφερε τὴν θεολογικὴν φιλοσοφίαν, ἧτις ἀπέτρεψε τὸν ἀνθρώπον τῆς μελέτης τῶν φυσικῶν φαινομένων. Ὅθεν αἱ πρῶται ἀκτίνες τῆς ἐπιστήμης, αἵτινες ἐφότισαν τὴν Εὐρώπην ἐν μέσῳ τοῦ σκότους τῆς καθολικῆς ἀμαθείας, ἦλθον ἀπ' ἐθνῶν μὴ χριστιανῶν, τῶν τε Ἀράβων καὶ τῶν Μάυρων τῆς Ἰσπανίας· διὸ ὁ ἠλεκτρισμὸς ἤρξατο ἵνα γένηται γνωστός μόνον περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος.

Πατὴρ αὐτοῦ θεωρεῖται δικαίως ὁ ἄγγλος Γουίλλελμος Γιλβέρτος, ἰατρός τῆς βασιλίσσης Ἑλισάβετ τῆς Ἀγγλίας, ὅστις ἐξέδοκε τὸ πανόδοξον βιβλίον De arte magnetica, ἐν ᾧ ἐξετάζει λεπτομερῶς τὰ τότε γνωστὰ φαινόμενα τοῦ μαγνητισμοῦ καὶ ἠλεκτρισμοῦ. Τὸ ἠλεκτρον, τριβόμενον καὶ ἐλκὼν σώματα ἐλαφρὰ, ἐθεώρησεν ὁ Γιλβέρτος ὡς εἶδος φυσικοῦ μαγνητισμοῦ, καὶ ὀρμώμενος ἐκ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἡ φύσις δὲν ἐδώκεν ἴσως μόνον τῷ ἠλεκτρῷ τὸ προτέριον τῆς μαγνητικῆς ἕξεως, ἀνήγαγε εἰς δοκιμασίας καὶ ἐξευρέσεις αἵτινες ἐτέθησαν οἰονεῖ θεμέλια τῆς ἐπιστήμης τοῦ ἠλεκτρισμοῦ.

Καὶ πρῶτος ἐδοκίμασεν οὕτως τὴν ἠλεκτρικὴν δυνάμιν τῶν διαφόρων σωμάτων εἰς τὴν μαγνητικὴν βελόνην τῆς πυξίδος. Τοιοῦτοτρόπως ἐξεύρεν ὅτι ἡ δυνάμις τοῦ ἔλκεν τὰ ἐλαφρὰ σώματα μετὰ προσηγήθειαν τριβὴν δὲν ἐνέκειτο μόνον τῷ ἠλεκτρῷ, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς πολυτίμοις λίθοις, οἷος ὁ ἀδάμας, ὁ σάππειρος, τὸ ρουβίνιον, ὁ ἀμέθυστος, ὁ γλαυκοσμάραχθος (aige-marine), ὁ οὐρακὸς κρυστάλλος· ἔτι δὲ καὶ τῇ ὕδαλι, τῷ βελερινίτῃ, τῷ θείῳ, τῇ μαστίχῃ, τῷ ἰσπανικῷ κηρῷ, τῇ ῥητίνῃ, τῷ ἀρσενικῷ, τῷ ἀλουμινίῳ. Ἄλλα μὴ κατέχον ἠλεκτρικὴν μηχανὴν δὲν ἐδύναντο ἵνα ἐπεκτείνῃ τὰς ἐρεῦνας. Διότι τὴν μηχανὴν ταύτην ἐξεύρεν ὕστερον ὁ περίφημος Otto de Guericke, διπλωματίας τοῦ Μαγδεβούργου, ὁ καὶ ἐφευρτῆς τῆς πνευματικῆς ἀντίλας. Θεωρήσας ὅτι τὸ θεῖον τριβόμενον ἀναπτύσσει πολὺν ἠλεκτρισμὸν, κατασκεύασεν οὕτως σφαῖραν ἐκ θεῖου ἢν διατρύπια καὶ διαπεράσας διὰ ζυλίνης ράβδου ἠδύναντο στρέφειν αὐτὴν ἐπ' ἐξουσίας περὶ τὸν αὐτῆς ἄξονα. Καὶ τότε ἐθεώρησε πρῶτος τὸν ἀπὸ τῆς τριβῆς τοῦ θεῖου ἀναβρόσκοντα ἠλεκτρικὸν σπινθηρα, καὶ τὸ παράδοξον αἰὶ σπουδαῖον φαινόμενον, καὶ ὁ πολλὰ σώματα πρῶτον μὲν ἐλκόνται ὑπὸ τοῦ ἠλεκτριθεύοντος θεῖου, ἔπειτα δὲ ἀπωθῶνται εὐθὺς μακρὰν αὐτοῦ, καὶ ὅτι τὰ οὕτως ἐλκόμενα καὶ ἀπωθόμενα σώματα δὲν ἦτο δυνατόν ἵνα ἐλκυσθῶσιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ θεῖου ἄλλως ἐἰ μὴ ἀπὸ πρῶτον συνήρχοντο εἰς ἐπαφὴν σώματος μὴ ἠλεκτριθεύοντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἐξευρέσεις τῆς μετωχτεύσεως τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἰς μεγάλας ἀποστάσεις. — Πειράματα τοῦ Γρεῦ καὶ τοῦ Βίλλερ. — Διαίρεσις τῶν σωμάτων εἰς ἠλεκτραγωγὰ καὶ μὴ.

Γνωρίζομεν ἤδη ὅτι τὸ ἠλεκτρικὸν βρεστὸν, ταχὺ ὡς ἡ ἰδέα, μεταδιβάσεται μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος ἀπὸ τίνος εἰς ἄλλον τόπον διὰ τῶν ἠλεκτρικῶν τηλεγράφων. Ἡ θαυμασία αὕτη ιδιότης τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐξευρέθη κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα καὶ ἀπλὴν τῆς τύχης συγκυρίαν ὑπὸ δύο φυσικῶν ἀγγλῶν, τοῦ Γρεῦ καὶ Βέλλερ, οἵτινες ἐξεύρεν ἐν ταῦτ' ὅτι τὰ σώματα διακρίνονται εἰς ἠλεκτριζόμενα ἢ μὴ. Ὁ Γρεῦ, δοκιμάζων τὴν ἠλεκτρικὴν δυνάμιν σωλήνος ὑάλου ἢν ἐμπεφρασμένη ἔχοντος διὰ δύο ἄκρα ὑπὸ δύο ζυλίνων πωμάτων, ἐθεώρησεν ὅτι

οὐχὶ μόνον ὁ ὑάλινος σωλὴν τριβόμενος δι' ἐρεοῦ ὑδάματος, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐμφορπύοντα αὐτὸν πώματα εἰλκον καὶ ἀπώθον τὰ παρακείμενα σώματα, ὡς ἡ ἐκ θεῖου σφαῖρα. Ἐκ δὲ τοῦτου εἶκασεν ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς διαδίδεται ἀπὸ τοῦ σωλήνος εἰς τὰ πώμα. Ἦν δὲ τοῦτο ἀκτὶς φωτός. Ὁ εὐφυὴς Γρεῦ ἐνενόησεν ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς μεταδίδεται ὡς ἡ θερμότης, ἀπὸ τίνος εἰς ἄλλο σῶμα, καὶ πρὸς ἐναργεστέρην ἀπόδειξιν τοῦτου ἤρξατο εὐθὺς ἐρευνᾶν τινὰ ἄλλα σώματα ἠδύναντο ἵνα προσκλήθωνται τὴν ἠλεκτρικὴν ἔλκιν. Ἐλάβε λοιπὸν ἄξονα ζυλίνην, ἢς τῷ ἄκρῳ ἐσήρμασε σφαῖραν ἐλεφάντην, καὶ φέρον τὸ ἔτερον αὐτῆς ἄκρον εἰς ἐπαφὴν ἐκείνου τίνος τῶν τοῦ κυλίνδρου πωμάτων, ἐθεώρησεν ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς τοῦ τριβόμενου ὑάλινου σωλήνος μεταδίδεται τῷ πώματι καὶ ἀπὸ τοῦ πώματος τῇ ράβδῳ καὶ τῇ ἐλεφαντίνῃ σφαίρᾳ, ἧτις εἴλκυε καὶ ἀπώθει τὰ ἐλαφρὰ σώματα, ὡς ὁ ὑάλινος σωλὴν. Καταστήσαντος δὲ αὐτοῦ ἀντὶ τῆς ζυλίνης ράβδου μεταλλικὸν νήμα, τὰ αὐτὰ ἀπέβησαν· διότι ὁ ἠλεκτρισμὸς μετωχτεύετο δι' αὐτοῦ μέχρι τῆς ἐλεφαντίνης σφαίρας. Περιήλθεν ὅμως εἰς μεγάλην ἀπορία, ὅτε, θελήσας ἵνα μεταχειρισθῇ ἀντὶ τοῦ μεταλλικοῦ σύρματος σχοινίον πολλῶν ποδῶν μήκους, ἐξηρητημένον ἄνωθεν ὑπὸ νημάτων ὁμοίας ὕλης, εἶδεν ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς δὲν μετεδίδετο ἤδη μέχρι τοῦ πέρατος τοῦ οὕτως ἐξηρητημένου ἠλεκτραγωγοῦ σχοινίου· διότι ἠγνόει ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς μετωχτεύετο καὶ ἀφαιρεῖτο ὑπὸ τῶν λεπτῶν ἐκείνων νημάτων, αἵτινα ἦσαν συνημένα τῆστέγῃ τοῦ θαλάμου.

Ἀμυχανῶν δὲ ὁ Γρεῦ προσήλθε τῷ φίλῳ Βέλλερ, φυσικῷ διαπρόποντι τότε, καὶ διεσάφησεν αὐτῷ τὰ πειράματα, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀποτυχίας ἀπορία αὐτοῦ. Οἱ δύο φίλοι ἐδοκίμασαν σχοινίον 90 ποδῶν μήκους, ὅπερ, ὡς λίαν βαρὺ, ἐξηρήσαν μετέωρον διὰ νημάτων μεταξωτῶν.

Ἄλλ' ἐκ τῆς τυχαίας καὶ ὁλος ἀσκόπου ταύτης χρήσεως τῆς μετὰξῆς παρήχθη ἡ μεγάλη εὐρεσις καὶ μὴ ἠλεκτραγωγὰ. Διότι τὸ πείραμα κατὰ τὴν δυνάμιν ταύτην δοκιμὴν ἐπέτυχε πληρέστατα. Ἡ μετὰξῆς ὡς κακὸς ἠλεκτραγωγὸς δὲν ἀπερῆρα τὸν ἠλεκτρισμὸν, ὅστις μετωχτεύετο οὕτω μέχρι τῆς τῆς τέρματι τοῦ σχοινίου ἐφηρμοσμένης ἐλεφαντίνης σφαίρας, ἧτις εἴλκυε καὶ ἀπώθει τὰ παρακείμενα ἐλαφρὰ σώματα ὡς πρότερον. Ἄλλα τὸ δοκιμαζόμενον σχοινίον, θεαθῶσαν διὰ τὸ βάρος τὰ ἀνέλκοντα αὐτὸ μετὰξῆνα νήματα, κατέπεσε. Τότε οἱ δύο φυσικοὶ, οἵτινες δὲν ἐνενόησαν εἰσεῖτι τὴν τῆς μετὰξῆς ἐν τῷ πειράματι τοῦτ' ἄνευ δυνάμιν, μετεχειρίσθησαν ἀντ' αὐτῆς μεταλλικὸν σῶμα.

Τὸ πείραμα ἀπέτυγεν ἐκ νέου· διότι ὁ ἠλεκτρισμὸς δὲν μετωχτεύετο μέχρι τοῦ τέρματος τοῦ σχοινίου, καὶ τότε μόνον οἱ δύο φυσικοὶ ἐνενόησαν ὅτι τὸ μὲν μεταλλικὸν σῶμα καὶ τὸ κοινὸν σχοινίον καθίσταν εὐκόλον τὴν φυγὴν τοῦ ἠλεκτρικοῦ βρεστοῦ, ὡς καλοὶ ἠλεκτραγωγοί, ἢ δὲ μετὰξῆ ἀπ' ἐναντίας ὡς κακοὶ ἠλεκτραγωγοὶ κατέγειν αὐτό. Καίνοντες νέας ἐρεῦνας ὁ Γρεῦ καὶ ὁ Βέλλερ εὗρον ὅτι ἡ ὕδαλις, ἡ ῥητίνη, τὸ θεῖον, ὁ ἀδάμας, τὰ ἐλαία, τὰ μεταλλικὰ ὄξεα κ. τ. λ. δὲν μεταδίδουσιν τὸν ἠλεκτρισμὸν ἄλλοις σώμασι, τῶν μεταλλῶν, τῶν ὀσέων καὶ ἀκαλλικῶν ὑγρῶν, τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ σώματος τῶν ζῶων μεταδιδόντων αὐτὸ εὐκόλως· καὶ ὅτι ὅσα μὲν σώματα τριβόμενα ἀναπτύσσουσιν τὸν ἠλεκτρισμὸν εἶναι κακοὶ ἠλεκτραγωγοί, διότι φυλάττονσιν αὐτὸν, τῶν σωμάτων αἵτινα τριβόμενα δὲν γεννῶσι ἠλεκτρισμὸν ὄντων καλῶν ἠλεκτραγωγῶν· διότι ἅμα παράγοντα μεταδίδουσιν αὐτὸν τοῖς παρακείμενοις ἠλεκτραγωγοῖς σώμασι. Τὸ παράδοξον εἶναι ὅτι οἱ δύο φυσικοὶ ἀγαλλόμενοι ἐπεράτωσαν ἐνταῦθα τὰ πειράματα αὐτῶν· καὶ, ἀγνοοῦντες ὅτι ἡ διάδοσις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἶναι μετεγένησεν τὸν ἠλεκτρισμὸν εἰς ἀπόστασιν ἑπτακοσίων ἐξήκοντα πέντε πο-

δῶν. Οὗτω βραδεία εἶναι ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια περὶ τὴν ἐρευναν τῆς φύσεως, καὶ ἡ συμπλήρωσις μιᾶς τίνος ἐξευρέσεως, καίπερ λίαν εὐκόλος ἡμῖν καταφαινόμενη, ἐπιζητεῖ αἰῶνων δοκιμᾶς.

Οὐχ ἦττον ὁ Γρεῦ ἔκαμπε πειράματά τινα ἀφορῶντα εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῶν ὑγρῶν, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι σταγὼν ὕδατος, ἠλεκτριθεῖσα καὶ ἀποχωρισθεῖσα ἐπὶ ὑάλινου δίσκου, ἔλκει καὶ ἀπώθει τὰ παρακείμενα ἐλαφρὰ σώματα, καὶ ὅτι τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ὑδράργυρος ἀνοψοῦνται κωνοειδῶς, ὅπῃταν αἰωρῶσμεν ὑπὲρ αὐτῶν τὸν ἠλεκτριθεῖντα ὑάλινον σωλὴνα. Πρὸς δὲ τούτοις εὗρεν ὅτι τὸ ἀνθρώπινον σῶμα δύνανται ἵνα ἠλεκτριθῆ. Ἀπέδειξε δὲ τοῦτο θέτων ἐπ

ΡΩΜΑΙΚΟΝ ΔΕΙΗΝΟΝ.

ἐν τῇ ἄλλῳ, τῷ ὀρυκτῷ κρυστάλλῳ, τοῖς πολυ-
τίμοις λίθοις, τῷ μαλλῷ καὶ τισὶν ἄλλοις σώμα-
σιν· ὁ δὲ δεύτερος ἐν τῷ ἠλεκτρῷ, τῷ ἰσπανικῷ
κρῶ, ἢ μεταξὺ, τῷ νήματι, τῷ χάρτι καὶ
τισὶν ἄλλοις σώμασιν. Ἰδιότης τῶν δύο τούτων
ἠλεκτρισμῶν εἶναι τὸ ἐλευθεῖν καὶ ἀποθεῖν ἐαυ-
τοὺς ἀμοιβαίως. Οὕτω λόγῳ χάριν σῶμα τι
τοῦ ὑαλοδῶδους ἠλεκτρισμοῦ ἀποθεῖ πάντα τὰ
ἄλλα σώματα ὅσα ἀνήκουσιν εἰς τὸν αὐτὸν ὑα-
λοδῶδη ἠλεκτρισμὸν, καὶ ἔλκει ἀπ' ἐναντίας πάντα
τὰ ἀναφέροντα εἰς τὸν ῥητινώδη ἠλεκτρισμὸν.
Τὰ δὲ ῥητινώδη ἐπίσης ἐκλύουσι τὰ ὑαλοδῶδη καὶ
ἀποθῶσι τὰ ῥητινώδη.

Ἡ ἀρχὴ αὕτη τοῦ Δυφέν συνέτεινε τὰ μέγι-
στα εἰς τὴν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐπιστήμην, εὐκο-
λὸν καταστήσασα τὴν κατανοήσιν ἀπάντων τῶν
ἠλεκτρικῶν φαινομένων. Ἦτο δὲ οὐχὶ μόνον
θεωρητικῶς, ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς ὠφέλιμος·
ἐπειδὴ ἐξ αὐτῆς ἐμάθομεν ἵνα διακρίνωμεν διὰ
τῆς πείρας ἐκ ποίου ἠλεκτρισμοῦ κατέχεται σῶ-
μά τι ἠλεκτρισθέν. Διότι ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο ἵνα
πλησιασώμεν αὐτῷ νῆμα μεταξὺ ἐκ τῆς ῥητι-
νῆς ἠλεκτρισεθείσης. Ἐὰν τὸ μὲν νῆμα ἀποσπῆ,
τὸ σῶμα καὶ τὸ νῆμα ἔχουσι τὸν αὐτὸν ῥητι-
νώδη ἠλεκτρισμὸν· ἐὰν δὲ τανάπαυτον τὸ αὐτὸ
νῆμα τῆς μεταξὺς ἐκλυσθῆ, δηλοῖ ὅτι τὸ σῶμα
ἦτο ἠλεκτρισμένον ἐκ τῆς ὑάλου. Τοιαύτη τις ἡ
ἀρχὴ τοῦ ἠλεκτρομέτρου, πολυτίμου ἐργα-
λείου, ὅπερ εἶναι χρήσιμον πρὸς ἐξέρεσιν καὶ
διορισμὸν τοῦ εἶδους τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ἀλλὰ τὸ
ἰδίως τιμῶσαν τὸν Δυφέν ἐν τοῖς φυσικοῖς
καὶ καταστήσασαν δημοτικώτατον τὸν ἄνδρα παρὰ
πᾶσιν, ἦτο τὸ πείραμα δι' οὗ ἀπέδειξε κατὰ
πρῶτον, ὅτι δυναμὲθα ἵνα ἐκφέρωμεν ἠλεκτρι-
κούς σπινθήρας ἐκ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος.

Ἦτο ὁ Γράβ ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπέδειξε ὅτι τὸ ἀν-
θρώπινον σῶμα δύναται ἵνα ἠλεκτρισθῆ καὶ ἐλ-
κυσθῆ πρὸς ἑαυτὸ ξένα σώματα· δὲν ἠδυνήθη
ὁμοῦ καὶ ἵνα παραξῆ ἠλεκτρικὸν σπινθῆρα ἐξ
αὐτοῦ, τοῦ ἀτελοῦς ἕνεκα ἠλεκτρικοῦ ἐργαλείου
ὅπερ μετχειρίσθη. Ἀλλ' ὁ Δυφέν ἐξήγησεν
ἑαυτὸν ὀροφῆς δωματίου διὰ δύο μεταξω-
τῶν σχοινίων, καὶ ἠλεκτρίσθη ὑπὸ μεγάλου
ὑαλίνου σωλήνος. Ὁ δ' Ἀββᾶς Νολλέτ, ὅστις
ἤρξατο τότε ἵνα διακρίβη περὶ τὰς φυσικὰς
ἐπιστήμας, ἐδοκίμησεν αὐτὸν κατὰ τὴν παραδο-
χὴν ταύτην ἀπόπειραν· ἐπειδὴ ὅτε ὁ Νολλέτ
ἐπιλοήσας τὸν δάκτυλον ὀλίγον τῇ κνήμῃ τοῦ
Δυφέν, ἐξῆλθε παραπύλα λαμπρὸν σπινθῆρα. Τὸ
ἠλεκτρικὸν ῥευστὸν ἐπορεύετο κατὰ πρῶτον ἀνά
μέσον τῶν σωμάτων δύο φιλοσόφων.

Ὁ Νολλέτ ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ τῷ
ἐπιγραφόμενῳ Μ α θ ἡ μ α τ α τ ῆς πειραματ-
ικῆς Φυσικῆς λέγει ὅτι οὐδέποτε ἠδυνήθη
ἵνα ληρωμένη πύσον ἐξεπλάγη βλέπων τὸν
πρῶτον ἠλεκτρικὸν σπινθῆρα ἀπορρέοντα τοῦ
ἀνθρωπίνου σώματος. Ὁ σπινθῆρ ἔφερε πύσον
ὅμοιον τῷ τῆς βελόνης, οὕτως αἰσθάνονται ἀμ-
φότεροι, ὅ τε ἠλεκτρισεθείς καὶ ὁ ψαῖον αὐτὸν·
καὶ ὅτε ἡ δοκιμασία ἐγένετο ἐν τῷ σκοτεινῷ, τὸ
σῶμα τοῦ ἠλεκτρισεθέντος διέγει φῶς τι ἀμυ-
δρὸν, ὅπερ σφόδρα ἐξέπληκτε τοὺς παρστώτας.

Τὸ πείραμα ἐξεπλήκτε μεγάλως τοὺς πολλούς·
καὶ ἕκαστος ἐδραμεν εἰς τὸ μελετητήριον τοῦ
Δυφέν ἵνα καταστῆ αὐτόπτης τῶν φαινομένων,
ὅπερ εἰς τοσαύτας ἐδοκεν ἀφορμὰς φιλοσοφικῶν
καὶ φυσικῶν συζητήσεων.

Ἦτο οἱ φυσικοὶ τῆς Γερμανίας ἤρξαντο καὶ
αὐτοὶ ἵνα μελετήσῃ τὸν ἠλεκτρισμὸν, καὶ μετέ-
βαλον παντάπασιν τὴν ἠλεκτρικὴν μηχανήν.

Ὁ ἐν Βυρτεμβέργῃ καθηγητῆς Rose μετεχει-
ρίσθη ἐκ νέου ἐν ἔτει 1733 τὴν ὑαλίνην σφαιρὰν
τοῦ Hauksbee στρεφόμενῃν περὶ ἄξονα καὶ
τριβομένην διὰ τῆς χειρὸς. Τὴν μηχανὴν ταύ-
την ἐτελειοποίησεν ὁ ἐν Λειψία καθηγητῆς Win-
kler προσθεῖς εἶδος μονίου δερματίνου προ-
κεφαλαίου, ὅπερ, τριβομένην ἐν τῷ περὶ αὐτὸν
στρεφόμενῳ δίσκῳ, ἀνέπτυσσε τὸν ἠλεκτρισμὸν.
Τὴν τελειοποίησιν ταύτην ἀπέρριψαν οἱ τότε
Γάλλοι φυσικοὶ, πεπεισμένοι ὅτι ἡ χεὶρ, ἕρξα
οὕσα, εἶναι καταλληλότερα πρὸς ἐξαγωγήν τοῦ
ἠλεκτρισμοῦ.

(Ἔπεται συνέχεια.)

Οἱ Ῥωμαῖοι, μέγιστοι ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῶν,
διέωσαν ἅπαν τὸ μεγαλεῖον καὶ ἐν τῇ παρακ-
μῇ. Τὸ δραστήριον καὶ ἀθλητικὸν ἐκείνου ἔθνος,
τὸ ὁποῖον ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἀκρότατον τοῦ κλέους
ὄριον, ἀπ' οὗ κατέπεσε, διετήρησε τὰ πάθη καὶ
τὰς παραφορὰς αὐτοῦ καὶ, ὅπως ἄλλοτε ἡρωϊ-
κῶς ἐξῆτει τὴν δόξαν, ἡρωϊκῶς ἐξηκολούθησε νά
ζητῆ τὰς ἡδονάς. Ὁ Ῥωμαῖος ἦτο ἀνὴρ πάν-
τοτε, καὶ ὅτε δὲν ἠδύνατο πλέον νά παιξῆ τὴν
ζωὴν αὐτοῦ εἰς τὸ παιδίον τοῦ, Ἄρεως ἐπαίξεν
αὐτὴν εἰς τοὺς κύβους μετὰ τὸ πέρασ τῶν συμ-
ποσίων, οὐδέποτε ὤχρητον, οὐδέποτε θλιθόμενος
καὶ ἀπαθέστατα ἀτενίζων τὸν θάνατον. Ἡ με-
γαλοφυΐα καὶ ἡ δραστηριότης δὲν θάλλουσι εἰς
τὰς γλιάρκας ἀτμοσφαιράς, ἐν ταῖς ὁποῖαις μόνον
οἱ ἀμειψίται ἀεζάνουσιν, οὐδὲ ἀνέχεται νά μα-
ραίνηται εἰς τοῦ συνήθους βίου τὴν ἀδράνειαν·
καὶ ὅταν λείψῃ ἡ μέθη τῶν κατακτήσεων, βί-
πτεται ἀκλιθεὶς εἰς τὴν κραιπαλὴν τῶν συμπο-
σίων, εἰς τὰ ὄργια, εἰς πᾶσαν κακίαν. Διὰ
τούτου οὐδὲν ἔθνος παρουσιάζει τοσοῦτον σκοτει-
νὴν ἄμα καὶ μεγαλοπρεπῆ εἰκόνα διαφθορᾶς ὡς
τὸ Ῥωμαϊκόν, καὶ οὐδεὶς ἄλλος ἐκτός Ῥω-
μαίου παρεκλήσε ποτε εἰς τὸ δεῖπτον εἰς ὃ
παρουσιάζεμεθα.

Τὸ συμπόσιον τοῦτο δὲν προσφέρει ὁ Καλλι-
γούλας, ὅστις δι' ἐν συμπόσιον ἐδαπάνησε δύο
ἐκατομμύρια δραχμῶν· ὅχι, δὲν εἶναι αὐτο-
κράτορας, δὲν εἶναι στρατηγὸν κήπος αὐτός,
ἀλλ' ἄπλοῦ ἰδιώτου. Ἐν τῷ μέσῳ παραδείσου
εἰς τοῦ ὁποῖου τὰ δένδρα εἰσὶν ἀνηρημένοι φα-
νοί, ὧν αἱ διαφανεῖς πλευραὶ ἀποτελοῦνται ἐκ
κεχρωματισμένων κεράτων, ἀπολοῦται ἡ στραγ-
γύλη τράπεζα. Περὶ αὐτὴν ἐν εἰδει ἀρχαίου
Ἑλληνικοῦ σίγμα, ὡς ἡμικύκλιον, κεῖται κλίνη
παχεῖα, ἐνέα ἀναμένονσα δαιτυμόνας. Ἐπὶ
τραπέζης ἀπολοῦνται ἀνθοδέσμη ἐκ τῶν σπανιω-
τέρων ἀνθῶν, τῶν ἀπανταχοῦ τῆς γνωστῆς γῆς,
ἐντός ἀγγεῖων ἀλαστρονίων. Κλωδὸς μέγιστος
περικλείων μικρὰ δένδρα καὶ θάμνους ἐπὶ τῶν
ὁποίων ἀναπαύονται πολυετῆ πτηνὰ ἀποτελεῖ
τὸ κέντρον τοῦ παραδείσου. Ἡ ἄηδὸν ψάλλει.
Κάτωθεν τοῦ κλωδῷ εἰς δεξιαμένην φέρουσαν
θαλάσσιον ὕδωρ πλέουσιν ἰχθύες ποικίλων χρω-
μάτων. Πέραν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κήπου ὑπάρ-
χει ἡ μουσικὴ, καὶ γλυκυτάτην ἀρμονίαν ἀπο-
τελοῦσιν ὁ χέλυς, ἡ λύρα, ἡ ἄρπα, ὁ μόνουλος,
τὸ κρόταλον. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς τραπέζης ἀγαλμα-
τίων χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ἀνίσταται παριστῶν
τὴν Ἀθῆναι καὶ τὸν κύριον ἀσταζόμενον τὰ στήθη
αὐτῆς. Παρὰ τὸ ἀγαλμάτιον τοῦτο εἰσὶν οἱ Διόνυσος
ἐκ δεξιῶν, ἡ Ἀρροδίτη ἐξ ἀριστερῶν· οἱ πίνακες,
τὸ μαζόνιον, ἡ λεκάνη, αἱ κύλικες, οἱ δίσκοι
στύλβουσι ἀργυροῖ· χρυσοῦ δὲ εἰσὶν οἱ κύβοι,
αἱ φιάλαι, τὰ σκαφία.

Ἰδοὺ ἔργονται οἱ δαιτυμόνες· οἱ δραστήριοι
καὶ βωμολοεῖ ἐκείνοι Ῥωμαῖοι, ὧν ἡ λιτότης
ἐν τῷ πολέμῳ, τὸ ἀκάματον αὐτῶν, ἡ καρτε-
ρία εἰς τὰς κακουχίας ἐπρόξενον τρόμον εἰς τοὺς
πολεμίους τῆς Ῥώμης. Ἦδη κομίζονται ὡς
παρλυτικοὶ ἐπὶ φορεῖον, βαρυνόμενοι νά βυδί-
σωςι, βαρυνόμενοι νά σείσωσι τὴν χεῖρα. Ἐκα-
στός αὐτῶν ἀκολουθεῖται ἀπὸ μακρῶν συνοδῶν
δούλων, ἐν οἷς μὲν ἀερίζουσι τὸν δεσπότην, οἱ
δὲ ἀποδιώκουσι τὰς μυίας, ἄλλοι γαρρηνίζον-
ται ἵνα προκαλέσωσι τὸν γέλωτα τοῦ δεσπότη,
ὅστις βαρύνεται καὶ νά γελάσῃ καὶ μόλις ἐλα-
φρῶς μειδιᾷ. Ὁ ὀμηρικὸς γέλωσ πρὸ πολλοῦ
ἐξέλιπεν. Ἄλλοι τέλος ἀκόλουθοι κομίζουσι γρη-
ματοκιβώτια. Κάθηται παρὰ τὴν τράπεζαν,
καὶ ἐνῶ ὅπισθεν αὐτῶν τάσσονται οἱ προγεῦσται,
οἱ οἰνοχόοι καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ συμπόσιου θερά-
ποντες, ὁ κύβος ἀναδεικνύει τὸν συμπόσιον.
Ἄρχεται ἡ πρώτη τράπεζα ἐνῶ ἀρωματίζεται
ἡ ἀτμοσφαῖρα διὰ θυμιμάτων. Ποικιλία φα-
γητῶν ἀμύθητος. Τέχνη σπανία. Ὁ μάγειρος
ἀποθαμαζέται ἡδὴ τοσοῦτον ὅσον πάλαι ὁ Κι-

κέρων, ἀμοιβέται δὲ πολὺ περισσώτερον. Ἡ
μαγειρικὴ ἀνυψώθη εἰς ἐπιστήμην. Ἰχθῶς συ-
λασόμενοι ζωντανοὶ ἐντός θαλασσίαν ὑδάτων
παρσκευαζόνται ἀπέναντι τῶν δαιτυμόνων,
οἷτινες ἀπλήστως περιεργάζονται αὐτοὺς σπαί-
ροντας. Δι' ἕκαστον μαγειρεύεται ἴδιον φαγητὸν
κατὰ τὴν ὄρεξιν καὶ ἐπιθυμίαν αὐτοῦ ὑπὸ ἰδιαι-
τέρου μαγειροῦ. Ὁλων τῶν κλιμάτων πτηνὰ
παρατίθενται. Φέρεται ἀκέραιος χοῖρος ἐν τῇ
κοιλίᾳ τοῦ ὁποῖου ὑπάρχουσι ζωντανὰ κίχλαι,
αἷτινες ἀνιπτανται ἅμα ἠνεύχθη. Καρυκεύματα
παράδοξα ἀλλὰ νόστιμα, ποικίλα καὶ ἄφθονα
περιούχονται. Ἦδη εἰσερχονται ὀρχηστρίδες ἐκ
τῶν Γαδείρων καὶ τῆς Ἀντιοχείας. Ἐχουσι τοὺς
βραχίονας γυμνοὺς, φοροῦσι στέμμα εἰς τὴν κε-
φαλῆν, κρατοῦσι κρούσματα εἰς τὰς χεῖρας. Ἡ
παρυφή τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν σύγκεται ἀπὸ
πολυτίμου λίθου. Δὲν ὀρχοῦνται εἰσέτι ἀνα-
μειψίται τὸ πέρασ τοῦ συμπόσιου καὶ περιφέρον-
ται ἀνά δύο χαριέντως, ψάλλουσαι ἰσπανικὸν
ἄσμα.

Ἰδοὺ ὅλος ἀγριόχορος ἐπὶ δίσκου ἀργυροῦ
κομίζεται· ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι φασαῖοι τῆς
Σκυθίας, ἐν τοῖς φασαῖοις ὄργυες, οἱ ὄργυες
περιέχουσι συκαφάγους. Κατακεραμιστῆς ἐκ
τῆς σχολῆς τοῦ Τρυφεροῦ, διαδοῦτο μαγειροῦ
Ῥωμαίου, διδάσκοντος δημοσίᾳ τὸ κατακερα-
μίζειν, τέμνει τὸν ἀγριόχορον. Τὰ κεκοσμημένα
αὐτῶν χεῖλη μόλις θίγουσι τὰ φαγητὰ δι' ἃ
ἐδαπανήθησαν τόσαι χιλιάδες δραχμῶν, ἐνησχο-
λήθησαν τόσοι βραχιόνες καὶ τόσοι ἐκινδύνουσαν
ἄνθρωποι. Ταλαίπωροι, ἀναφρονεῖ ὁ Σενέκας,
δὲν ἐνοοῖτε ὅτι ἡ ὄρεξις ὑμῶν εἶναι εὐρύτερα
τῆς κοιλίας!

Ὁ συμπόσιάρχος ἐγείρεται καὶ προτείνων
τὸν ἀμφορέα λέγει· «virtus et philosophia et
justitia verborum inaniam crepitum est;
una veritas est, bene vitæ facere.» Πλη-
ροῦνται τὰ σκαφία· ἀλλὰ δὲν εἶναι οἶνος ὁ χυ-
νόμενος, εἶναι κώνειον· «τὸ ἀντιφάρμακον τοῦ
κωνείου εἶναι ὁ οἶνος, ἐκφρονεῖ ὁ συμπόσιάρχος·
πίωμεν, πίωμεν· ἄλλως ἂ' ἀποθνήσκωμεν.» Τὸ
πράγμα γινέται ἀπίστευτον, καὶ ὁμοῦ μαρτυ-
ρεῖ ὁ Πλίνιος· «ac bibenti etiam causa ve-
nena conficiuntur, aliis cicutam præsum-
mentibus, libere mors cogat.» Καλλίστοι
τῆς Ἰταλίας ἀπάσης οἶνοι, ἀρχαῖοι τὴν ἡλικίαν,
διαφανέστατοι, τοῦ Φαλέρον, τῆς Σπτίας, τῆς
Ἀλῆς διαμειβόνται. Τοιοῦτον δὲν ἐπινοεῖ εἰμῆ
τρίς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὁ Θρασείας καὶ ὁ Ἐλβίδειος,
ὅτε ἐστεφανωμένοι μὲ ἄνη ἐώραζον τὰ γενέ-
θλια τῶν δύο Βρυῶτων καὶ τοῦ Κασίου. Πίνουσι,
πίνουσι οἱ συμπόται καὶ μεταβάλλονται εἰς
Κορῶντας. Ἄσματα αἰσγρα, παροίνιος φιλο-
σοφία διεγείρουσα τὸ ἐρίθην καὶ αὐτῶν τῶν
δούλων ἀντηγεῖ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ, ἐνώπιον τοῦ
οὐρανοῦ. Ἡ βραγχὴ αὐτῶν φωνῆ παραβαλλο-
μένη πρὸς τὴν εὐστροφον καὶ λιγρὰν φωνὴν τῶν
Ἰσπανίων προξενεῖ παράδοξον ἀντίθεσιν αἰ-
σθησιν. Τὰ σκαφία αὐτῶν φέρουσι πολυτίμου
λίθου καὶ τινὰ ἀξίζουσι δύο καὶ τρία ἑκατομ-
μύρια δραχμῶν. Ἡ πρώτη τράπεζα λήγει. Εἰς
τὴν δευτέραν τράπεζαν διαθέτουσι τὰς ὀπώρας
καὶ τὰ γλυκύσματα. Ἡ τέχνη τῶν μαγειρῶν
ἐδῶ διακρίνεται. Ἄν τις δὲν ἐπέτυγεν, ὁ δε-
σπότης αὐτοῦ διαττάει δι' ἐνός βλέμματος καὶ
δι' ἐνός ἐκφραστικοῦ σχήματος, καὶ ὁ μάγειρος
φρονεῖται. Ὁ ἀποτυγχάνων εἰς τὸ γλυκύσμα
εἶναι δις μαθητότερος τοῦ προδότου. Ἡ δευ-
τέρα τράπεζα λήγει, ἀλλὰ δὲν λήγει τὸ δεῖπτον
vomunt ut edant. Ἡ τράπεζα καὶ ἡ ἀποσκευὴ
ἀνακαίνιζονται, φέρονται νέα ἄνη, ἀρχεται νέα
μουσικὴ, καὶ ἐπαναλαμβάνεται τὸ δεῖπτον.

Ἦδη ἐπῆλθε τὸ μεσονύκτιον· βαρεῖς καὶ κα-
ταβεβλημένοι κομίζονται εἰς μαμαρίνην σταῖαν·
εἰς τὰς πλευρὰς ὑψίζονται τὰ ἀγάλματα τῶν προ-
γόνων, καὶ τὸ φῶς καταπίπτει ἐπὶ τοῦ προσώ-
που αὐτῶν ὀμοιάζει ἐρίθην. Ἡ σταῖ ἀντηγεῖ
ἐκ τῶν ὀργάνων καὶ τῶν ἰσμάτων καὶ ταχεῖα
ὡς φάσματα χορεύουσι αἱ Ἰσπανίδες. Συγκροοῦν-
ται τὰ κρούσματα τῶν δακτύλων αὐτῶν, καὶ νο-
μίζεις ὅτι ἵπτανται μᾶλλον ἢ θίγουσι τὸ ἔδαφος.

Μεθύει τὸ κάλλος περισσώτερον τοῦ οἴνου· ἀλλ'
ἡ μέθη αὕτη εἶναι βραχυτάτη, καὶ ὁ Ῥωμαῖός
θέλει συγκινήσει μακρὰς καὶ ποικίλας.

Φέρονται αἱ τράπεζαι καὶ οἱ ἀστράγαλοι καὶ
οἱ κύβοι· ὁ χρυσὸς καὶ οἱ πολυτίμοι λίθοι ἀ-
πλοῦνται ἐπὶ τῶν τραπέζων καὶ κυκλοφοροῦσιν
ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα. Ἡ ἀρμονία ἐπαύσει, καὶ
ἀσιπῆ βαθεῖα ἐπικρατεῖ. Ἐνίοτε ὁπότεν ἡ βολὴ
τῆς Ἀρροδίτης ἀναρπάσῃ ἀπὸ τινος μέγα μέ-
ρος τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἀκούεται βλασφημία.
Ὁ νεότερος τῶν δαιτυμόνων ἀποσύρεται. Οὐδὲ
ὄβηδὸν ἔχει πλέον. Πᾶσα ἡ περιουσία αὐτοῦ τὴν
προτεραιάν μετεβλήθη εἰς χρυσίον, καὶ τὴν νύκτα
ταῦτην περιῆλθεν εἰς τὸν μᾶλλον εὐτυχῆ.

— Δὲν ἔχεις πλέον χρυσοῦς, Μάνλιε;
— Δὲν ἔγω, δὲν ἔχω.

Οἱ ἐπίλοιποι λαλοῦσι κρυφίως, καὶ μετ' ὀλίγον
προτείνουσι εἰς τὸν Μάνλιον νά παιξῆ τὴν ζωὴν
αὐτοῦ εἰς τοὺς κύβους.

— Θες αὐτὴν διὰ γιλιῶν χρυσοῦς, Μάνλιε·
ἂν ἀποτύχῃς, θ' αὐτοκτονήσῃς διὰ ξίφους ἐδῶ,
ἐνώπιον ἡμῶν, ὑποκρινόμενος τὴν γραίαν καὶ
τὸν πανοῦργον ἀλώπεκα, τὸν Κἀτῶνα.

— Θέλω δύο χιλιάδας χρυσοῦν.
— Δύο χιλιάδας, λέγει ὁ συμπόσιάρχος μετὰ
φρονῆς συρομένης· ζωὴ ἄνευ χρημάτων εἶναι θά-
νατος· εἶναι τὸ φοβερότερον τοῦ θανάτου· οὐδὲ
ὄβηδὸν ἀξίζει.

Καὶ διὰ λατινικῆς προφορᾶς ἀπαγγέλλει πομ-
πιδῶς τοὺς ἀκολουθοῦς στίχους τοῦ Μενάνδρου·

Ὁ μὲν Ἐπίγαμος τοὺς θεοὺς εἶναι, λέγει,
ἀνέμους, ὕδωρ, γῆν, ἥλιον, πῦρ, ἀστέραι·
ἐγὼ δ' ὑπέλαβον χρησίμους εἶναι θεοὺς·
τ' ἀργῖον ἡμῖν καὶ τὸ χρυσὸν μόνον.
Ἰδρωσάμενος τοῦτους γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν,
εὐδαί τι βολεῖ, πάντα σοι γενίσσει·
ἀγρός, οἰκία, θεράποντες, ἀργυρώματα,
φίλοι, δικασταί, μάρτυρες· μόνον δίδου·
αὐτοὺς γὰρ τοὺς θεοὺς ἕξεις ὑπηρετας.

— Καί, ἐξηκολούθησεν ἕτερος τῶν συμποτῶν,

Εὐκαταφρόνητόν ἐστι, Μάνλιε, πένης,
κᾶν παννὴ λέγη δίκαια· τούτου γὰρ λέγειν
ἐνεκα μόνον νομίζε' ὅτος, τοῦ λαβεῖν.
Καὶ συκοφαντῆς εὐδῆς ὁ τὸ τριβόνιον
ἔχων κατέτα, κᾶν ἀκούμενος τύχη.

— Ἔστω διὰ γιλιῶν χρυσοῦς, εἶπεν ὁ Μάν-
λιος πεισθείς.

Ῥίπτει τοὺς κύβους· ἀλλ' ἡ βολὴ εἶναι ἡ
λεγόμενη τοῦ κυνός· ἀπόλεσεν· ἀστραπὴ χάραξ
διέλαμψεν εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἐπιλοίπων συμ-
ποτῶν. Ἀληθῶς πλήρες τὸ δεῖπτον· θὰ λήθῃ μὲ
αἶμα, καὶ τὸ τοιοῦτον εἶναι πολυτίμον ἐπιδόρυ-
ον. Ὁ Μάνλιος, ὃν ἡ τύχη κατεδίκασεν εἰς
θάνατον, ἀνέμενεν ἀτάραχος τὴν διαταγήν.

Ἡ ἡμέρα ἤρχιζεν ἡδὴ νά ὑποσώσῃ· ἡ ἀνα-
τολὴ τοῦ ἡλίου ἦτο ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου. Οἱ κύβοι
καὶ οἱ ἀστράγαλοι δὲν ἐκλύοντο πλέον ἐπὶ τῆς
τραπέζης, καὶ ὁ Μάνλιος ἀνέλαθε τὸ ξίφος. Ἐν
τῷ μέσῳ τῆς σταῖς ἴσταται ἀναμένων τὸ σύν-
θημα. Ὁ συμπόσιάρχος ἀνατείνει τὴν χεῖρα, καὶ
ὁ Μάνλιος βυθίζει τὸ ξίφος εἰς τὰ στήθη, παρὰ
τὸν ἀριστερὸν θώρακα. Πίπτει, ἀλλὰ δὲν ἔπεσε
χαριέντως. Ὁ συμπόσιάρχος παρατραφεῖ τοὺς
λοιπούς δαιτυμόνας· τὸ σῶμα σπαίρει ἐπὶ τοῦ
ἐδάφους· ψυθυρισμὸς δυσσεκεκίας ἀκούεται·
μειδιῶσιν οὐκείροντες τὴν ἀνεπιτηδευτήτητα,
καὶ συρίζουσι τὸν Μάνλιον, οὕτως τὸ αἶμα
ἐκάλυψε τὸ μωσαϊκὸν τῆς σταῖς. Ἐρχονται οἱ
δοῦλοι καὶ ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν διὰ νά
θάψωσιν αὐτὸν εἰς τοὺς τάφους τῆς οἰκογενείας
του, καὶ ἐνῶ ἀπέρχεται ἡ θλιθερὰ ἐκείνη συνοδία,
οἱ ἐπίλοιποι κατακλίνονται εὐτυχῆς διὰ τὴν
ζωηρότητα τοῦ δεῖπτον. Οἱ δοῦλοι ἀναπεταν-
νοῦσι μεγάλα ὑφάσματα, φέροντα τερατώδεις
εἰκόνας πρὸς ἀποδιώξιν τῶν πτηνῶν· δὲν πρέπει
οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον νά παραβῆ ὁ ὕπνος αὐτῶν.

Τοιαῦτα ἴσταν τὰ συνήθη συμπόσια τῶν Ῥω-
μαίων τῆς Λυτοκρατορίας.

Α. Παπαρῆγοπουλος.

ΣΦΡΑΓΙΔΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΑΙ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ

Ἀπὸ τῶν μετὰ τῆς Ἀσίας σχέσεων ἐπε-
πόλασεν ἴδιως ἐν ταῖς Μακεδονικαῖς αὐλαῖς
ἡ μεγάλη χρῆσις τῶν γλυπτῶν ψήφων·
διότι οἱ Ἀσιανοὶ βασιλεῖς, κατὰ κόρον χρώ-
μενοι αὐταῖς, οὐ μόνον σκευὴ καὶ ἐπιπλά
καὶ ἐκπώματα καὶ ὄπλα, ἀλλὰ καὶ μέρη
τῆς ἐνδυμασίας αὐτῶν εἶχον πολλαίαις πο-
λυτελεῶς λιθοκόλληται. Διὰ τοῦτο ὁ ἀλαζῶν
τοῦ Θεοφράστου λέγει, ὅτι στρατεύσας μετ'
Ἀλεξάνδρου, «πολλὰ λιθοκόλληται ποτήρια
ἐκόμισε», διότι «ἐν τῇ Ἀσίᾳ οἱ τεχνίται
βελτίους εἰσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ»· καὶ κατ'
Ἀθηναίων «ὁ Παρμενίων συγκεφαλαίουμέ-
νος τὰ Περσικὰ λάφυρα, ποτηρίων φησὶ λι-
θοκόλλητων σταθμὸς τάλαντα Βαβυλώνια
πεντήκοντα ἔξ, μναὶ τριάκοντα ὀκτώ (περί-
που 1000 ὀκάδ.). Πρὸ πάντων δ' οἱ τῆς
Συρίας βασιλεῖς ἔχαιρον ἐπὶ τῷ κλάδῳ τούτῳ

τῆς πολυτελείας, ὡς λέγει καὶ ὁ Κικέρων·
Ocula ex auro, qua, ut mos est regius,
et maxime in Syria, gemmis erant dis-
tincta clarissimis. Καὶ μετὰ τῶν λιθο-
κόλλητων ἀναφέρονται παρ' αὐτοῖς καὶ μο-
νόλιθα ἐκπώματα, θαύματα πολυτελείας,
ὀλόκληρα γεγλυμμένα ἐκ μιᾶς μόνης πολυ-
τίμου λίθου, οἷον τὸ περὶ οὗ ὀμιλεῖ ὁ Κικέρ-
ων· Vas vinarium ex una gemma pre-
granti trulla excavata, cum manubrio
aureo. Κατεσκευάζοντο ἐκ πολλὰ τοιαῦτα
ἐξ ὄνυχος, οἱ λεγόμενοι κατ' Ἀθηναίων
«ὄνυχιοι κύβοι», ὡς ἀναφέρει ὁ Ἀππιανός·
«δισχίζια ἐκπώματα λίθου τῆς ὄνυχι-
τιδος λεγομένης, χρυσοκόλληται.»

Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην μάλιστα
ἀνεπτύχθη καὶ νέος τις τρόπος ψηφολυ-
φίας, ὁ τῶν ἐκτύπων ἢ ἀναγλύφων ψή-
φων (cameo), δι' ἃς ἐπροτιμῶντο αἱ πο-
λυχρῶες ψήφοι, καὶ πρὸ πάντων οἱ ὄνυχες.
Ὁ Πλίνιος ἀναφέρει Ἀχάτην τινὰ τοῦ Πύρ-
ρου, ἀπιστεύτως περιεργον, παριστώοντα διὰ
φυσικῶν κηλίδων τὸν Ἀπόλλωνα, κιθάραν
φέροντα, καὶ τὰς ἐννέα Μούσας μετὰ τῶν
συμβόλων αὐτῶν. In quo novem Musæ
et Apollo citharam tenens spectantur,
non arte, ced spontæ naturæ ita
discurrentibus maculis, ut musis quo-
que singulis redderentur insignia.
Ἀλλὰ καὶ ἡ τέχνη παρήγαγεν εἰς τὸ εἶδος
τούτου ἐξαισία προϊόντα. Ὁ τεχνίτης ὤρε-
λεῖτο ἐκ τῶν διαφόρων χρωμάτων τῶν στρω-
μάτων τῆς ψήφου το

και του υιού του Αντιόχου του Β' (Θεού) (266 π. Χ.), έχοντα κεφαλήν Αντιόχου (Θεού) και έμπαλιν Ηρακλήν αναπαυόμενον μετά τον περι τον Δυγίαν άθλον.

Επίσης δ' ευπερίγραφα και εξέχοντα κατά την χάριν και ελαφρότητα της γλυφίδος, ει και λειπόμενα των άρχαιοτέρων κατά το έντονον και μεγαλοφανές, ήσαν τα σικελικά της άρχής της περιόδου ταύτης νομίσματα, ως τα του Άγαθοκλέους, έχοντα κεφαλήν Παλλάδος κρανοφόρου. Έμπαλιν Κεραυνόν. Και έτερον του αυτού, έχον κεφαλήν της έγχωρίου νόμης Κίρας, έστεμμένην αστάχεις. Έμπαλιν Νίκην τρόπαιον ιστώσαν. Τα του Πύρρου, ως βασιλέως της Σικελίας, ομοίως κεφαλήν έχοντα Κόρας στάχισιν έστεμμένην, και δάδα. Έμπαλιν δε Παλλάδα Άθηναν, κεραυνόν και άστέρα. Και έτερον του αυτού μετά κεφαλής Άθηνάς κρανοφόρου. Έμπαλιν έχον Νίκην φέρουσαν τρόπαιον και στέφανον και κεραυνόν. Του αυτού, ως βασιλέως Ηπίρου, έχον κεφαλήν Δωδωναίου Διός, και κεραυνόν. Έμπαλιν εν τη Δωδώνη μετά του Διός λατρευομένην Διώνην.

Άλλ' έκτοτε ήρχαντο παρακμάζοντα πανταχού τα Έλληνικά νομίσματα. Εν Μακεδονία εις ηδη κατώτερα τα από Αντιγόνο του Γονατά, υιού Δημητρίου του Πολιορκητού (242 π. Χ.), ως α τα του Αντιγόμου, κεφαλήν έχοντα Πανός εν ασπίδι Μακεδονική, ην κοσμοῦσιν ημισέληνοι και άστέρες. Έμπαλιν δ' αρχαϊκήν Παλλάδα κεραυνοφόρον και κράνος. Και έτι κατώτερα εις τα του Φιλίππου Ε' (πατρός του Περσέως), έχοντα κεφαλήν Περσέως (γενάρχου των Μακεδόνων βασιλέων) εν όπλω. Έμπαλιν ρόπαλον εν στέμματι κισσού. Του αυτού κεφαλήν του βασιλέως. Έμπαλιν Παλλάδιον. Περσέως. Κεφαλήν αυτού. Έμπαλιν άετόν κεραυνοφόρον.

Εν Συρία ή παρακμή γίνεται έπισυθητή από Αντιόχου Γ', του μεγάλου (255 π. Χ.). Τοιαῦτα τα νομίσματα αυτού του Αντιόχου Γ' έχοντα κεφαλήν αυτού, νέου. Απόλλωνα επί του όμφαλου. Αντιόχου Ε' (Ευπάτορος) έγγόνου του Γ', κεφαλήν έχοντα αυτού. Έμπα. Δία Όλύμπιον εκ Δάφνης της Αντιοχίας. Δημητρίου Β' (έγγόνου του Πολιορκητού) (145 π. Χ.). Κεφαλήν αυτού. Έμπαλιν άετόν επί πρύμνης. Αντιόχου ΣΤ' υιού Άλεξ. Βάλα. Κεφαλήν αυτού άκτινωτήν. Έμπαλιν Διοσκουίδους και έπιγεγραμμένην την Συριακήν χρονολογίαν ΡΟ' (170), ήτοι 142 π. Χ. Αντιόχου Ζ', Σιδήτου ή Ευεργέτου (επί Ρωμαίων). Κεφαλήν αυτού. Έμπα. την Χαθβένον Άθηναν του Φειδίου. Αντιόχου Η', ή Γρυπού, ή Έπιφανούς, και της μητρος αυτού. Κλεοπάτρας, θυγατρος Πτολεμαίου του Φιλομήτορος. Κεφαλήν, αυτού. Έμπαλιν Άετόν. Του αυτού. Κεφαλήν. Έμπα. Δία Βήλον. Δημητρίου Γ', υιού του Γρυπού. Κεφαλήν. Έμπα. Έφεσίαν Άρτεμιν. Έτερον Ινδικού Δημητρίου. Κεφαλήν έχουσαν αντί κράνος προσοκίδα. Έμπα. Ηρακλέα. Φιλεταίρου (βασιλεύσαντος εν Περγάμω). Κεφαλήν αυτού. Έμπα. Παλλάδα.

Και τα Σικελικά δε εις ηδη των προγενεστέρων υποδεέστερα από Έρωνος Β', έχοντα κεφαλήν αυτού συγγρόνου του Πύρρου (271 π. Χ.), και των περι αυτών, ως αυτά τα του Έρωνος Β' Έμπαλιν Ιππέα. Φιλιστιδος, γυναικός αυτού. Κεφαλήν αυτής. Έμπα. Νίκην εν θερίπτω. Γέλωνος, υιού αυτού. Κεφαλήν αυτού. Έμπα. Άθήνην, Έρωνύμου (βασιλέως Συρακουσών). Κεφαλήν αυτού. Έμπα. Κεραυνόν.

Τα δε των Πτολεμαίων ήσαν απ' αρχής σχεδόν αρίλοκαλα πάντα, και έτι μάλλον τα τελευταία. Έστωσαν δ' εις παράδειγμα τα έπομένα. Άρσινόης Β' γυναικός Πτολεμαίου Β' (Φιλαδέλφου). Χρυσούν. Κεφαλή αυτής. Έμπα. Δίκερας. Πτολεμαίου Γ' Ευεργέτου. Άργυρούν. Κεφαλή. Έμπα. Άετός επί κεραυνού. Βερενίκης ευεργ. γυναικός Πτολεμαίου Ευεργέτου, Χρ. Κεφαλή αυτής. Έμπα. Κέρας. Πτολεμαίου Δ', Φιλοπάτορος Χρ. Κεφαλή. Έμπα. Άετός Άρσινόης, αδελφής και γυναικός Πτολεμαίου Δ', Χρ. Κεφαλή. Έμπα. Κέρας. Πτολεμαίου Ε', έπιφανούς. Χρ. Κεφ. άκτινοφόρος μετ' ασπίδος υπέρ τον ώμον. Έμπα. Κέρας μεταξύ 2 άστέρων Πτολεμαίου ΣΤ', Φιλομήτορος. Άργ. Κεφαλή. Έμπα. Άετός επί κεραυνού. Πτολεμαίου Ζ'. Φύσκωνος, ή Ευεργέτου Β'. Άργ. Κεφαλή αυτού. Έμπα. Άετός μετά φούνκος. Αντωνίου. Κεφ. μετ' έπιγραφής: « Αντ. Αυτοκράτορ τρίτον, τριών άνδρών. » Έτερον Άργ. Κεφ. μετ' έπιγραφής: « Βασίλισσα Κλεοπάτρα, Θεά νεωτέρα. »

Και εις τας Έλληνικας δε πόλεις μετά την εποχήν του Άλεξάνδρου εξέλιπε βαθυμηδόν το κάλλος και ή γλαφυρότης της νομισματογλυφίας, και τα πρώτα μεταξύ των νομισμάτων νών χρόνων τούτων εις η ούχι μόν ειςέτι άσχημα, αλλά πολυ δεόμενα τών προγενεστέρων. Ιδίως δε διακρίνονται έτι διά την τέχνην των τα άργυρά της Άχαικής συμμαχίας εξ Όλυμ, 133-158, έχοντα κεφαλήν Διός Όμηγηρίου, μετ' ονόματος άρχοντος, και εις το έμπαλιν εντός στέμματος μονόγραμμα ΑΧ και τα των Αιτωλών εφ' ην κεφαλή νέου Ηρακλέους. Έμπαλιν Αιτωλία επί όπλων καθημένη, ως έγλύφη το άγαλμα αυτής υπό Άριστάνδρου.

Κατωτέρας δ' εργασίας εις η οι της εντός του Ταύρου Ασίας Κιστοφόροι εξ Όλυμ. 130-140, οίτινες πρό πάντων επί των Ρωμαϊκών χρόνων ήσαν συνεχέστατοι, και παρίσταν εν στεφανώ σισού βακχικήν κίστην, εξ ής εξέρπει όφεις. Έμπα. Αρχόντας περι φαρέτραν ή τοξοθήκην και Έπειδή το νόμισμα την καταγωγήν είχε εξ Εφέσου, προσέτι της Έφεσίας Αρτέμιδος τον νεδρόν. Τινές δε, ως οι των Άπαμείων, είχαν εις το έμπαλιν δράκοντας σύροντας ναύσκον, εφ' ου άγαλμα Άθηνάς.

Άξια λόγου εκ των χρόνων τούτων εις η και τα μεγάλα των Άθηναίων άργυρά τετραδράχμα, έχοντα κεφαλήν Παλλάδος, και εις το έμπαλιν γλαύκα επί αιτωίδος, εν στεφανώ έλαιας και τα των Ροδίων, άντωνπών έχοντα την άκτινοσσεπή κεφαλήν του Ηλίου, και εις το έμπαλιν ροδόν ημία-

νεωγμένον μετά μικρού παλλαδίου, ένίοτε και μετά του ονόματος του άρχοντος. Άλλά ταῦτα εύκόλως διακρίνονται των προγενεστέρων, όμοια μὲν έκείνοις τον τύπον, αλλά τήν εργασίαν υποδεέστερα.

ΑΔΕΕ. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ο εν Ουάσιγκτωνί επιτετραμμένος της ελληνικής κυβερνήσεως Κ. Κ. Ραγκαβής, επισκεπτόμενος τας δυτικές επαρχίας, άφίκετο εις Μιχγάν και ου μικρόν κατεπλάγη απαντήσας πόλιν καλουμένην Ύψηλάντην. Έκφράσας ευχαριστίας επί τη τιμή, ην οι Αμερικανοί περιποίησαν τη πατρίδι του αποδόντες το όνομα των Άθηνών και της Σπάρτης εις πολλάς των Ηνωμένων Πολιτειών πόλεις, παρεκάλεσε τον δήμαρχον της Ύψηλάντης να τή σαφηνίση πώς εξέλεχθη το όνομα της ήρωϊκής έκεινης οικογενείας και έν οι κάτοικοι εγίνωσκον τα κατ' αυτήν. Ο δήμαρχος τή έπέστειλε την έπομένην απάντησιν.

Ύψηλάντη, 27 Σεπτεμβ. 1869.

Σπειδών να εκπληρώσω ην εξεφράσαται με επιθυμίαν εν τη από 22 Ισλαμένου επιστολή ύμῶν. Γνωσκете καλώς ότι τῷ 1824 οι Έλληνες ήγωνίζοντο τοίς Τουρκοίς υπέρ της ελευθερίας. Ο λαός της Αμερικῆς τότε επεδείξατο μεγάλην συμπάθειαν τοίς πατριώταις ύμῶν. Ο τουρκός στρατηγός διεβλῶν εν θριάμβῳ ἄλην σχεδόν την Πελοπόννησον κατέβη εις Τρίπολιν μετ' οκτακισχιλίων άνδρών ίνα λεηλατήσῃ την Αργολίδα και κατακτήσῃ την Ναυπλιαν. Εν τῷ κινῶντι τούτῳ ο γενναίος Έλλην Δημήτριος Ύψηλάντης σπύλας 220 άνδρας έπέστειλε ν' αποθανῶσιν υπέρ πατρός αντεπεξήλαε κατά του εχθρού. Ο απηλπισμένος άρχηγός και οι ώσάτους απηλπισμένοι όπαδοί του έφαινοντο έχοντες έκαστος ούχι μίαν ζωην αλλ' έκάτον. Οι ολιγοί εν τούτοις εθριάμβευσαν. Του Ύψηλάντου το όνομα δοξασθῆν απανταχού της Ελλάδος διέβη τῶς ούκιστοις, έμνημονεύθη κατ' αξίαν εις τα ήμιστέρα άσματα και εγνηοθή εις τας δυτικές ταύτας άκτάς. Άκούσαντες αυτό οι εν τη ερημίῃ ταύτη φιλοπάτριες εθουλεύθησαν να το κρατήσωσι διά παντός: ομοθυμαδόν λοιπόν ελήθησαν τῷ 1825 και 1826 οι προχόντες των καταλίων να ονομασθῇ η πόλις Ύψηλάντη. Δέν έπισταμι την ιστορίαν της υμετέρας επαναστάσεως μετά της αυτής ακριβείας ως οι πατριώται ύμῶν γνωσκον όμως ότι θαυμάσαντες την φιλοπατριαν των Έλλήνων απέδωκεν τῇ πόλει το όνομα του Ύψηλάντου. Δέξασθε κ. τ. λ.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΙΑΚΩΒΟΥ ΡΙΖΟΥ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥΛΟΥ.

ΕΙΣ ΙΑΤΡΟΝ.

Αὐτός ὅπου τ' ἀνθρώπῳιν δολοφονῶσε γένος, ὁ ἰατρός Γεώργιος ἔδω εἶναι θαμμένος. Φυλάξου, μὴ τὸν δέγῃσαι σ' τὸν Ἄδην, Περσεφόνη εἶν' ἱκανὸς καὶ τοὺς νεκροὺς νὰ ζαναθανατώη.

ΕΙΣ ΛΑΔΗΦΑΓΟΝ.

Ὁ πηγαδόστομος Ραζῆς, τῶν τραπέζιων ὁ γλάρος, ἀπ' οὗ τὸν κόσμον ἔφαψε, τὸν ἔφαψε κ' ὁ γλάρος.

ΕΙΣ ΤΙΝΑ ΕΜΗΟΡΟΝ.

Τὸ δεῖνα πρῶγμα ποῖαν τιμὴν τ' τὴν δεῖνα πόλιν ἔχει, πόσα τὸ δεῖνα νόμισμα σ' τὸν δεῖνα τόπον τρέχει, αὐτὰ σὺ πάντα φροντίξες, αὐτὰ σὺ εἰλητοῦσες. Πλὴν τί πρῶγμ' ἔχει τιμὴν σ' τὸν Ἄδην δὲν βρωτοῦ σες.

ΟΙ ΕΝ

ΑΒΥΣΣΙΝΙΑ ΕΛΛΗΝΕΣ.

Μετά τὸν θάνατον τοῦ αυτοκράτορος τῆς Ἀβυσσινίας Βακούφρα ανέβη εις τὸν θρόνον ὁ υἱὸς τοῦ Ἰαῶς Β' (1729), ὁ ἐπικληθεὶς Μέγας διὰ τὰ πολλὰ φρονικά καὶ ἐπίκτητα αὐτοῦ προτερήματα. Ὀλίγον μετὰ τὴν ἐνθρόνισιν του διάφοροι Έλληνες ἐκ τῶν παρολίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους φεύγοντες τὸν βαρὺν ζυγὸν τῶν κρατούντων ἤλθον εἰς Κάζιον, ἀλλ' εὐρόντες καὶ ἐνταῦθα τὴν αὐτὴν ἀκαταστασίαν καὶ τὸν αὐτὸν φανατισμὸν ἀπεφάσαν ἵνα μεταβῶσιν εἰς Ἰνδία, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου ἤλθον εἰς Γεδδαν· διαπλεύσαντες ὅμως τὴν Ἐρυθρὸν θάλασσαν ἐβρίβησαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀνέμων εἰς Μαζούχ, καὶ μεταβαλόντες σκοπὸν ἀπέθεσαν εἰς Ἀφρικὴν καὶ ἦλθον ἐς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀβυσσινίας Γονδάρ. Ὁ φιλόθεος αυτοκράτωρ ἐδεξιάσατο εὐμενῶς τοὺς πρόσφυγας, μετὰδὲ τῶν ὁμοίων ἦσαν καὶ τινες ἐπιτήθειοι χρυσοχόοι καὶ ζωγράφοι. Κατασκευάζων τότε ὁ φιλόκαλος Ἰαῶς νέον ἀνάκτορον, ἀνέθετο εἰς αὐτοὺς τὴν διακόσμησιν, καὶ ἀπειρώθς ἐχορήγησε τὰ μέσα.

Οι Έλληνες καλλιτέχναι, ἐνζήλωσ ἐπιληθέντες τοῦ ἔργου, διεκόσμησαν ἀληθῶς θαυμασίως τὴν αἰθουσαν τῆς ὑποδοχῆς: τὰ τοιχώματα κατεσκευάσθησαν ἐξ ἐλεφαντόδοντος ἐξαισίως γλυφέντος, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐτέθησαν τρεῖς σειραὶ Ἐνετικῶν καθρεπτῶν συνηνωμένων καὶ ὑποστηριζόμενων διὰ κωρονίδος ἐξόχους κεχρυσωμένης. Ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς ὁροφῆς ἦν ἐνάμιλλος τῇ τοῦ λοιποῦ οικοδομημάτων.

Ἐνθουσίῳν ὁ φιλόκαλος αυτοκράτωρ ἀφωσιώθη εἰς τοὺς Έλληνες, διδασκόμενος ὑπ' αὐτῶν καὶ συνεργαζόμενος. Ἐμμανῶς πρότερον ἀγαπῶν τὸ κνήνην ἐλθισμῶνσιν ἤδη αὐτῷ, παύσας καὶ τοὺς συνεχεῖς κατὰ τῶν ὁμοίων κρατῶν πολέμους. Ἡ πρὸς τοὺς Έλληνες γενναιοδωρία αὐτοῦ ἦν ἀπίστευτος, διότι παρεχώρησεν αὐτοῖς, ἐκτός τῶν ἄλλων, καὶ τὰ περίε τῶ Γονδάρ χωρία.

Οι εν Αβυσσινία Έλληνες δὲν ἦσαν μόνον καλλιτέχναι ἀλλὰ καὶ τῶν Μουσῶν τρέφιμοι, καὶ πολιτικοὶ ἱκανώτατοι. Ἐδίδασαν πολλοὺς τὰ γράμματα καὶ τὰς ὀραϊκὰς τέχνας, καὶ ἀνεληθόντες εἰς τὰ ἐσχώτερα τῆς αυτοκρατορίας ἀξιώματα ἐπολιτεύθησαν ἑλληνοπρεπῶς. Εἷς ἐκ τούτων ἦτο Γεώργιος ὁ ἐκ τῆς νήσου Ἰου, περὶ τοῦ ὁποῖου λέγει Κασάριος ὁ Δαπόντες·

Τὸν ἔχει χεῖρ τοῦ δεξι καὶ συμβουλῶτόρ τοῦ. Τὸν ἔδωκε τὴν ἀδελφὴν, τὸν ἔκαμε γαμβρόν τοῦ. Τὸν ἔβλεν ὡς ἐπίτροπον εἰς τὸ βρελιεῖόν τοῦ. Ὅλο τοῦ τὸ βρελιεῖον αὐτὸς χριστιανίζει ...

Τῷ 1735 ὑπέρχον ἐν ἀξιώμασιν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἰαῶ Πέτρος καὶ Δημήτριος οἱ Ρόδιοι· ὁ δὲ Δαπόντες ἀναφέρει καὶ ἄλλους·

Ἐχει Ρωμαῖοὺς ἐξ ἐπὶ μετ' ἰσχυρὴν τιμὴν τοῦ, καὶ μετ' ἀνάγκησιν αὐτῶν καὶ ευχαριστησῖν τοῦ.

Τῇ 21 Ἰουνίου 1753 ἀπεβίωσεν ὁ φιλόκαλος καὶ φιλέλληνας Ἰαῶς διαδεχθεὶς τοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰαῶ. Καὶ ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος τούτου οἱ Έλληνες ἐξήκολούθηον ἀπολαύοντες τῆς αὐτῆς εὐνοίας· πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κατέλαβον διάφορα ἀξιώματα, ὡς Πέτρος τις διορισθεὶς θαλαμηπόλος τοῦ αυτοκράτορος, καὶ ἄλλοι. Ἄλλ' ὁ Ἰαῶς δὲν ἐμιμήθη τὸν πατέρα του καὶ εἰς τὴν ἐμψύχωσιν τῶν Έλλήνων καλλιτεχνῶν, οἵτινες μὴ εὐρίσκοντες δημόσιον τινα ἀσχολίαν, ἐργάζοντο βαναύσους ἐργασίας, ἐπισκομῶντες ἐπίπνια, χαλινοὺς, ξίφη καὶ ἄλλα στρατιωτικὰ εἶδη, δι' ἃ καὶ γλίσχρους ἀντημείδοντο.

Ο διάσημος Σκώτος περιηγητής Bruce εὔρον ἐν Ἀβυσσινίᾳ διάφορους Έλληνες, ἐξ ὧν καὶ τινες ὀνομαστί ἀναφέρει. Ἐκ τούτων πρώτος ἦτο ὁ Γιάννης, σύμβουλος τοῦ Μιχαὴλ Σοχούλ διοικητοῦ τῆς Τιγγιτίας καὶ ὕστερον προθυπουργοῦ τῆς Ἀβυσσινίας. Ὁ Έλλην οὗτος μεγάλως ἴσχυεν οὐ μόνον ἐν τῇ χῶρᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ὁμοίων ἡγεμόνων μεγάλως ἐτιμᾶτο. Τῷ 1745 ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Ἀβυσσινίας (ἀβουνας) κρατηθεὶς ὑπὸ τοῦ ναύτου τῆς Μαζούχ, μόνον τῇ μεσολαβήσει τοῦ Γιάννη ἀπήλευθερώθη.

Τὴν 29 Δεκεμβρίου 1769 ἦλθεν ὁ Βρούκιος εἰς Ἀδύβαν, πρωτεύουσαν τῆς Τιγγιτίας, ἐνθα διέτριβεν ὁ Γιάννης, πρὸς τὸν ὁποῖον συνίστα τὸν περιηγητὴν ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μάρκος.

« Οὐδέποτε, λέγει ὁ Bruce, εἶδον μᾶλλον ἀξιοσέβαστον φυσιογνωμίαν τῆς τοῦ εὐαισθητοῦ καὶ γενναίου ἡμῶν ξενοδόχου Έλλης. Ἡ λευκὴ καὶ μακρὰ κόμη του ἐκαλύπτετο διὰ τιάρας ἐκ μουσελίνης, ἡ δὲ πυκνὴ καὶ λαμπρὰ ὡς ἡ χιὼν γενεαίς του ἔπιπτε μέχρι τῶν γονάτων. Ἐνδεδυμένος ἀβυσσινιστὶ ἐφόρει λευκὸν βαμβάκινον χιτῶνα πίπτοντα μέχρι τῶν ἀστραγάλων, ἐρυθροῦν χρυσοκέντητον ἐπανωφόριον φθάνον μέχρι τῆς ὀσφύος, καὶ σανδάλια. Ὁ ἀγαθὸς οὗτος γέρον περιεκυκλούτο ὑπὸ πολλῶν ὑπηρετῶν καὶ δούλων ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Πλησιάζοντα μὲ ὑπεδέχθη μὲ δέξιμα ταπεινότητος, ὅπερ πολὺ μ' ἐστενογόρησε. Τὸν ἐνηγαλίσθη μετὰ πολλῶν ἐνδείξεων τρυφερότητος καὶ σεβασμοῦ, καὶ τὸν ἐκάλεσα πατέρα μου· ἡ τελευταία ἐπὶ κλίσις παραδόξως ἐκαλάκευεν αὐτὸν, καὶ τὸ ὄνομα τούτο δὲν ἔπαυσα ἀποδοῖόν αὐτῷ κατ' ὅλην τὴν ἐν Ἀβυσσινίᾳ διαμονὴν μου. »

Εἰς τὴν πόλιν ἄϊζαν ὑπέρχε πολυάριθμος ἑλληνικὴ κοινότης, ἀναγνωρίζουσα ὡς προσετώτα τὸν Γιάννην, ὅστις ἐνέμετο ὅλα τὰ τελωνεῖα τῆς Τιγγιτίας καὶ Ἀἴζας.

Ἀναχωρήσας ἐξ Ἀδύβας ὁ Βρούκιος ἔλαβεν ἀπὸ τῶν Γιάννην συστατικὰ πρὸς τὸν ἐν Γονδάρ ἀδελφόν του Πέτρον, διατελούσαντα θαλαμηπόλον τοῦ αυτοκράτορος Ἰαῶ. Ἄμα εἰς Γονδάρ διεδόθη ἡ εἰδήσις ὅτι Φράγκους τις ἤρχετο, ὁ φανατικὸς λαὸς ἤρχισε νὰ ἐκπερνῶνίη τρυμερὰς ἀπειλὰς κατ' αὐτοῦ. Βλέπων τὸν κίνδυνον τοῦ περιηγητοῦ ὁ Πέτρος ἔδραμε πρὸς τὸν ἐν Ἰθάβῃ διαμένοντα ἄν Μιχαὴλ, καὶ μάλιστα διὰ μεσολαβήσεως πολλῶν ἐσώθη ὁ Βρούκιος ἀπὸ τὰς χειρῶν τῶν Ἀβυσσινῶν.

Ο Σκώτος περιηγητής εὔρεν ὅλους τοὺς ἐν Γονδάρ Έλληνες κατέχοντας κυβερνητικὰ ἀξιώματα, ἐκτός τοῦ Πέτρον, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰαῶ ἀνήρθη νὰ δευθῇ. Ὁ Πέτρος κατήγετο ἐκ Ρόδου, εἶχεν ὀραϊκὴν φυσιογνωμίαν καὶ ὑπογεωμετρικὸς τρόπος. Ὅταν τὸν ἐγνώρισεν ὁ Βρούκιος ἦτο μάλιστα τριγωνομέτης. Ὁ ἰταγὴς τῆς Ἀβυσσινίας τὸν ἐξετίμησε πολὺ, ὁ δὲ αυτοκράτωρ Ἰαῶς τὸν ὀνόμασεν ἀξέλληροφά-ἐλ-καμίσια, θέσις ἀκριβῶς ἀναπαυομένη πρὸς τὴν τοῦ λόρδου θαλαμηπόλου. Ἦτο νοήμων, καὶ κομψός· εἰλκυσε τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν αὐλικῶν, καὶ ἐντὸς ολίγου ἐγένετο πλουσιώτατος. Μὴ δυνάμενος νὰ ἐξέλιθ ἀκινδύνως τῆς Ἀβυσσινίας, κατώρθωσεν ὕστερον μετμημισμένος εἰς ἐπαίτην μὲ κίνδυνον νὰ φύγῃ ἐκ τόπου, ἐνθα ἡ ἐπιβρόη καὶ ὁ πλοῦτος ἔθετον εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν αὐτοῦ.

Έτερος Πέτρος διετέλεσεν ὁμοίως θαλαμηπόλος τοῦ Ἰαῶ.

Έλλην τις μοναχὸς, Χριστόφορος ὀνομαζόμενος, ἐξήσκει ἐπιτυχῶς τὴν ἱατρικὴν ἐν Γονδάρ. Οἱ ἐνταῦθα Έλληνες συνέστησαν τὸν Βρούκιον πρὸς τὸν βᾶν Μιχαὴλ καὶ τὸν αυτοκράτορα.

Ὅταν δ' ὕστερον ὁ διάσημος Σκώτος ἐπεχείρησε τὴν πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου κινδυνώδη ὁδοπορίαν, δύο Έλληνες, Στράτης καὶ Σεβαστάς, συνόδωσαν αὐτὸν καὶ μετέσχον τῶν ταλαιπωριῶν καὶ κινδύνων.

Τοιαῦτα ἐγένετο κατ' ὅσον ἠδυνήθη νὰ ἐξακριβώσω, ἡ ἐν Ἀβυσσινίᾳ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἑλληνικὴ ἀποικία.

Κ. ΣΑΘΑΣ.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ.

Ἡ Μαρία Μ. Γ. . . ἡλικίας 18 ἐτῶν, χορεύτρια τὸ ἐπάγγελμα, γεννηθεῖσα ἐν Μαργεστρία, εἰσῆλθη τὴν 14 Δεκεμβρίου 1869 εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Ἀγγλικῆς πόλεως Λίδς, εἰς τὰ δωμάτια τοῦ δόκτορος Σαμουὴλ Σμιθ. Ἡ νεῆς αὐτῇ ἔπασχεν ἐξ υπερτροφίας τοῦ θυροῖδος ἀδένος, καὶ κατὰ συνέπειαν ὑπέκειτο εἰς προσβολὰς βιαίας δυσπνοίας. Εἰσελθοῦσα εἰς τὸ νοσοκομεῖον ὑπεβλήθη εἰς θεραπείαν βάνιν έχουσαν τὸ ἰώδιον, καὶ μετὰ παρελευσιν δύο ἐβδομάδων ἡ ὑγεία της ἐβελτιώθη ἐπαισθητῶς· ἀλλὰ τὴν ὡκα τῆς 30 Δεκεμβρίου ὑπέκυψε προσβληθεῖσα αἰφνης ἀπὸ βίαιον παροξυσμὸν ὕστερικῆς δυσπνοίας. Ἡ νοσοκόμος, ἥτις ἠγγύρειν ἐν τῇ αἰθουσῇ ἐνθα ἐνοσηλεύετο ἡ θνήσκουσα, βέβησεν αὐτὴν ὅτι δὲν εἶδε πλέον σημεῖα ζωῆς, τὴν ἐκάλυψε διὰ λευκῆς ὀθόνης καὶ περιτυλίξασα τὴν κλινὴν μὲ γονδρὰ παραπετάσματα, ὅπως τὴν χωρίσῃ ἀπὸ τῶς λοιπὰς μετέθη σάγους νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν ἐσωτερικὸν ἱατρὸν τοῦ νοσοκομεῖου.

Ἄν ὁ ἰατρός ἦτο γέρον, ἂν ἡ κόρη ἦτο ἀγνημος, πιθανὸν ὅτι ὁ ἰατρός ἤθελεν ἀποκριθῆ. — ἔχει καλῶς! — καὶ ἤθελεν ἀποκριθῆ· ἡ δὲ νεκρὰ ἤθελεν εἶσθαι ἥδη ἐνταφιασμένη· φαίνεται ὅμως νὰ ἦτο τὸ ἐναντίον, διότι ὁ νέος ἰατρός ἀμέσως ἐνδύθει μετέθη παρὰ τῇ κλινῇ τῆς ἀποθανούσης, εὐρίσκει αὐτὴν πελιθνήν καὶ ψυχρὰν, ἀὶ ἀναπνευστικὰ αὐτῆς κινήσεις εἶχον παύσει. ἡ καρδία δὲν ἔπαλλε πλέον· ἡ νεῆς ἦν κατὰ γράμμα νεκρὰ.

Ὁ ἰατρός ἐξετάζει μετὰ προσήγη τὸ πτώμα τῆς νεκρῆς, καὶ δὲν θέλει ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀδυναμίαν του ἐνώπιον τοῦ τρυμεροῦ μουστηρίου, τὸ ὁποῖον ὀνομαζοῦσιν θάνατον. Πρὸ μίξ καὶ ἡμισείας περιὸς ὄρας ἡ καρδία ἔπαλλεν εἰσέτι, διατὶ αὶ κινήσεις της ἔπαυσαν· Ἡ δὲ ὀδός ἡ μεταδίδουσα τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα εἰς τοὺς πνευμονας ἐκλείσθη αἰφνης ἐξ οἰδήματος, ἐξογκωθεὶς τοῦ θυροειδοῦς ἀδένος καὶ τοῦ ἀδένος τοῦ λάρυγγος· τὸ αἶμα μὴ ἀξιογονόμενον τοῦ λοιποῦ διεφθέρη καὶ κατὰ συνέπειαν ἔπαυσαν οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας. Ἄν ἠνοίγετο ὁ λάρυγξ κάθην τοῦ πρῶσματος τοῦ ἐπενεγκόμενος τὸν θάνατον, καὶ διὰ τοῦ ἀνοίγματος αὐτοῦ εἰσῆγετο ἀήρ εἰς τοὺς πνευμονας, δὲν ἀπεδίθετο ἀρα εἰς τὸ αἶμα ἡ τακτικὴ αὐτοῦ κατάστασις· ἡ καρδία δὲν ἤθελεν ἀρά γε ἐπαναρχίσει νὰ κτυπᾷ· Οἱ λογισμοὶ οὗτοι μάλιστα διήλθον τὸν ἐγκέφαλον τοῦ ἱατροῦ καὶ ἀμέσως οὗτος ἔστρεψεν ἐκ τῶ δωματίου του, ἔλαβε τὰ ἐργαλεία του, ἐκάλεσε τοὺς βοηθούς του, ἔθεσε τὴν νεκρὰν ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης καὶ πρὸς μεγάλην ἐκπλήξιν τῶν παρισταμένων ἐβύθησε τὴν σμίλην του εἰς τὸν λαμῶν τῆς Μαρίας Μ. Γ. . . ἦνοιξε τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν, καὶ διὰ σωλῆνος εἰσῆγαγε τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα εἰς τοὺς πνευμονας τοῦ πτώματος. Ἦτο μίξ ὡρα καὶ τρία τέταρτα ἀφ' ὅτου ἡ κόρη ἦν νεκρὰ. Ἡ νοσοκόμος ἐξέλαβε τὸν ἱατρὸν ὡς παράφρονα.

1. Ἐρανίσθη τὰ κατ' αὐτὴν ἐκ τῆς περιηγήσεως τοῦ πολυμαθοῦ καὶ βροφικῶδους περιηγητοῦ James Bruce, τοῦ ἐκπονομασθέντος νέου Ἡροδότου. (Travels to discover the sources of the Nile, the years 1768-1772.)

Τῇ βοήθειά ἠλεκτρικῆς τινος μηχανῆς, ὁ νέος χειρουργὸς ἐμιμείτο ὅσον οἶόν τε τὰς πνευστικὰς κινήσεις· ὁ ἀὴρ εἰσῆρχετο ἐντὸς τῶν πνευμόνων καὶ ἐξήρχετο εὐκόλως, ἀλλ' ἡ τεχνικὴ αὕτη ἀναπνοὴ δὲν ἔφερε τὰς κινήσεις τῆς καρδίας. Ἐν τούτοις ὁ ἰατρὸς δὲν ἀπεθάρρυνθη, διότι τῇ βοήθειά θερμομέτρου ἀνεκάλυψεν ὅτι ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος ἐφ' οὗ ἐνήργει δὲν ἠλαττοῦτο, ἀλλ' ὅτι ἠϋξήσε μάλιστα κατὰ ἓνα βαθμῶν μετὰ τὴν τραχειοτομίαν.

Τὴν πρωΐαν περὶ τὴν 9 ὥραν ὁ δόκτωρ Σαμουήλ Σμιθ ἐπισκεφθεὶς κατὰ τὸ σύνθηες τὸ νοσοκομεῖον, εὔρε τὸν βοηθὸν τοῦ ἰατρὸν ἐπασχολούμενον ἐπιμόνως εἰς τὴν ἐξανάστασιν τῆς Μαρίας Μ. Γ. . . ὑψῶνε τοὺς ὄμους καὶ ἐκλαμβάνει αὐτὸν ὡς παράφρονα. — Ἐνόσω ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος κρατεῖται εἰς τὸν αὐτὸν βαθμῶν, ἀπεκρίθη ὁ ἰατρὸς, θὰ ἐξακολουθῶ τὸ πείραμα.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν μετὰ ἐννεάωρον καρτερίαν, ὁ ἰατρὸς ὅστις ἠκροῶτο πάντοτε τὸ στήθος τῆς νεκρᾶς, ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσεν ἀτάκτους τινὰς

παλμούς τῆς καρδίας, οἵτινες ἔπαυσαν εὐθύς. Νέα ἐπιμονή· μετὰ μίαν ὥραν οἱ μόλις ἀκουόμενοι παλμοὶ ἠϋξάνον πάντοτε ἐπαναλαμβάνόμενοι κατὰ ἄτακτα διαστήματα. Τέλος ἡ καρδία ἐπανελάβε τὰς τακτικὰς κινήσεις, καὶ τότε ἡ ἀναπνοὴ ἔγινε μόνη, ἀνευ τῆς βοήθειας τῆς ἠλεκτρικῆς μηχανῆς· ἡ νεκρὰ ἐφαίνετο λαβοῦσα ζωὴν, ἀλλ' αἱ λειτουργίαι τοῦ σώματος ἦσαν ἐσβεσμέναι· ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ τὴν ἐπιούσαν μένει ἀκίνητος καὶ ἀναίσθητος· προσδοκία μακρὰ καὶ κοπιώδης διὰ τὸν σωτήρᾶ τῆς, ὅστις δὲν τὴν ἐγκατέλειπεν οὐδ' ἐπὶ στιγμῆν. Τὴν τρίτην ἡμέραν ἡ νέα ἔδωκε σημεῖα ζωῆς, ἀνοίξασα τοὺς ὀφθαλμούς ὡσεὶ ἀπὸ βαθύων ὑπνον ἐξεγερθεῖσα, δὲν ἐνθυμείτο αὐδὲν τῶν περὶ αὐτὴν συμβάντων.

Τὸ θαῦμα αὐτὸ ὅπερ ἀντήχησε καθ' ὅλην τὴν Ἀγγλίαν, καὶ τὸ ὁποῖον ἡμεῖς μεταφέρομεν ἐκ τῆς ἀγγλικῆς ἰατρικῆς ἐφημερίδος « Δανσέτ » διδῶσιν ἡμῖν σπουδαῖα μαθήματα. Ἄνθρωπος ἐξ ἀσφυξίας παθὼν δύναται νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ζωὴν μίαν καὶ δύο ὥρας ἀφ' ἧς ἡ καρδίη τοῦ

παύσῃ νὰ κτυπᾷ· ὅταν οἱ περὶ τὰ πλευρὰ μυῶνες συστέλλονται ὑπὸ ἠλεκτρικῆς ἐπιρροῆς, τὸ πτώμα φυσιολογικῶς δὲν εἶναι νεκρὸν καὶ δύναται νὰ ἀναζωογονηθῇ. Πόσοι ἐξ ἀσφυξίας ἀποθανόντες ἤθελον ζῆσαι, ἐὰν ἐγνώριζον νὰ τοὺς περιθάλλωσι τὸσον ἐμπείρως καὶ τὸσον καρτερικῶς, ὅπως οἱ ἀναστήσαντες τὴν Μαρίαν Μ. Γ. . .

Ἀμερόληπτος.

ΧΟΡΟΣ ΕΠΙ ΠΥΡΙΤΙΔΟΣ.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος μηνὸς ἐδίδετο συμπόσιον καὶ χορὸς παρὰ τῷ κ. Βραουνστῶν, περιφήμῳ ὀπλοποιῷ τῆς Νέας Ὑόρκης, νυμφεῦοντι τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, καὶ καλέσαντι πολλοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς πρὸς ἐορτασμὸν τοῦ γάμου.

Τὸ πλῆθος τῶν συμποτῶν ἐχόρευον καὶ ᾄδον καὶ ἐγέλων· ὁ δὲ κ. Βραουνστῶν, προσκληθεὶς παρὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ μετέβη εἰς τὸ μαγει-

Οἱ πρώτοι ἄνθρωποι. — Ἄμυνα κατὰ τῶν θηρίων.

ρεῖον, ὅπως διατάξῃ τὰ περὶ τὸ τελευταῖον δεῖπνον τῆς νυκτός.

Διερχόμενος τοὺς διαδρόμους τοῦ μεγάλου αὐτοῦ οἴκου ἀπαντᾷ νέαν τινα ὑπηρετρίαν, νεωστὶ ἐλθοῦσαν ἐκ τῆς ἐξοχῆς, ἔχουσαν ἐν ταῖς χερσίν ἀνημμένον κηρίον ἀνευ κηροπηγίου. Μὴ ὑπονοήσας ποῦ ἡ ὑπηρετρία ἐπορεύετο, ὁ κ. Βραουνστῶν εἰσῆλθεν εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἐνθα μετ' ὀλίγον βλέπει αὐτὴν πεφορτωμένην λαγῆνους διαφόρων οἴνων. Τότε δὲ ὁ κ. Βραουνστῶν, ἐνθυμηθεὶς ὅτι κατέθεσε τῇ πρωτῇ εἰς τὴν οἰνοθήκην τρία πιθάκια πυριτίδος, ὧν ἓν ἦνοιξεν ὅπως δώσῃ δείγμα τινὶ τῶν ἀγοραστῶν, δραμῶν πρὸς τὴν ὑπηρετρίαν ἠρώτησεν αὐτὴν ὑπεραγωνιῶν·

— Ποῦ ἀφῆκας τὴν λαμπάδα τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγου ἐκόμισας, Μαρία;

— Εἰς τὸ ὑπόγειον τῶν οἴνων, κύριε· ἐκόλλησα αὐτὴν εἰς τὸ πιθάκιον τὸ περιέχον τὴν μαύρην κόκκιν τὴν ὁποίαν ἔφεραν σήμερον, καὶ τὸ ὁποῖον εὐρίσκειται ἐν ἀριστερᾷ.

Ὁ δυστυχὴς πατὴρ ὤρμησεν ὡς μανιώδης πρὸς τὴν κλίμακα τοῦ ὑπογείου, ἀγωνιῶν, πορευόμενος ψηλαφῶν ἐν τῷ σκότει, καὶ τρέμων μὴ οἱ πόδες δὲν φθάσωσιν ἵνα φέρωσιν αὐτὸν μέχρι τοῦ ὑπογείου· ἀλλὰ φθάνει πρὸ τῆς πύλης τῆς οἰνοθήκης, καὶ ἀνοίγει αὐτήν.

Ἐκεῖ δὲ ὑπὸ τὴν αἶθουσαν, ἐνθα ἡ οἰκογένεια καὶ οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ ἐχόρευον καὶ ἐτέρποντο, ἦτο τὸ τὴν πυριτίδα περιέχον ἀνοι-

κτὸν πιθάκιον, πλήρες, καὶ ἐπὶ τοῦ χεῖλους αὐτοῦ ἐκαίετο ἡ προσκεκολλημένη λαμπάς, ἧς ἡ θρυαλλὶς ἀπανθρακωθεῖσα καὶ φλέγουσα ἐτι ἔμελλεν ἵνα πέσῃ εἰς τὴν πυριτίδα.

Τότε ἠκούσθησαν φαιδροὶ καὶ γοργοὶ κλειδοκυμβάλου ἤχοι, καὶ ὁ οἶκος ἐκραδάνθη ὑπὸ τῶν χορευτῶν. Ὁ δὲ κ. Βραουνστῶν ἐμβρόντητος, ἀκίνητος ἐθεώρει τὴν κλίνουσαν θρυαλλίδα, καὶ ἠδυνάτει ἵνα πορευθῇ πρὸς αὐτήν. Οἱ πόδες αὐτοῦ ἦσαν παραλελυμένοι.

Ἀλλ' αἴφνης, κατισχύσας τοῦ φόβου καὶ συνελθὼν εἰς ἑαυτὸν, προσέβη μετὰ προσοχῆς, καὶ λαβόμενος διὰ τῶν δύο χειρῶν τῆς φρικτῆς θρυαλλίδος ἔσβεσεν αὐτήν.

Τὸ σκότος περιέβαλεν αὐτὸν ἐκ νέου. Ἐπεσε γονυκλινῆς, καὶ δακρύων ἀπέτεινε θερμὰς πρὸς τὸν Ὑψιστον χάριτας.

ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΔΥΣΙΣ.

Ἐν τινι περιέρῳ βιβλίῳ ἀναγινώσκουμεν τὴν ἐξῆς ἀντίθεσιν μεταξύ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως :

« Οἱ Ἀνατολίται γράφουσι καὶ ἀναγινώσκουσιν ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ, ἡμεῖς δ' ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιά. Ἡμεῖς ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις ἐκβάλλομεν τοὺς πύλους ἢ τὰ καλύμματα τῆς κεφαλῆς καὶ φοροῦμεν τὰ ὑποδήματα, ἐκεῖνοι δὲ φυλάττουσι τὸ κάλυμμα τῆς

κεφαλῆς καὶ ἐκβάλλουσι τὰς ἐμβάδας. Ἡμεῖς μετροῦμεν διὰ τοῦ ἡλίου, ἐκεῖνοι διὰ τῆς σελήνης. Ἡμεῖς δένομεν τὸν λαιμὸν καὶ ἀφίνομεν τὴν κεφαλὴν σχεδὸν γυμνῆν, ἐκεῖνοι δὲ ἀπ' ἐναντίας σαρικόνοισι τὴν κεφαλὴν καὶ ἀφίνοισι τὸν λαιμὸν γυμνόν. Ἡμεῖς καθήμεθα εἰς καθέκλας, ἀνακλιντήρια καὶ σκίμποδας, ἐκεῖνοι δὲ εἰς προσκεφάλαια, τάπητας, ἢ ἐπὶ ψάθης, καὶ πολὺ συχνὰ χαμαί.

« Εἰς αὐτοὺς ὁ νόμος ἀπαγορεύει τὸν οἶνον, τὸν ἔγγελην, τὸν χοῖρον καὶ τὰ ἀγχόμενα ζῶα, ἐπιτρέπει δὲ τὴν πολυγαμίαν· οἱ νόμοι ἡμῶν οὐδόλως ταῦτα ἀπαγορεύουσιν, ἀπεχθάνονται ὅμως τὴν πολυγαμίαν. Ἡμεῖς ἰππεύομεν ἐκτείνοντες τοὺς πόδας ἐπὶ τῶν ἀναβολέων, ἐκεῖνοι δὲ πρὸς τὸν πώγωνα τὰ γόνατα προσανιόντες. Ἡμεῖς ζυρίζομεν ἢ ἀφίνομεν τὸν πώγωνα κατὰ τὸ δοκοῦν, παρ' αὐτοῖς δὲ ἀπαξ ἀφεθεῖς ὁ πώγων θεωρεῖται ἱερός· καὶ βεβήλωσις τὸ ζύρισμα αὐτοῦ. »

Εἰς ταῦτα προσεθητὸ καὶ ὁ περιέρῳ τρόπος, καθ' ὃν πληρόνουσιν ἐν Κίνα τοὺς ἰατροὺς ἀντιθέτως ἡμῶν. Ἐκαστος οἰκογενειάρχης πληρόνει εἰς τὸν ἰατρὸν τοῦ ποσόν τι συμπεφωρημένον κατ' ἔτος, ὅταν ὅμως ἀσθενήσῃ οὗτος, τότε ὁ ἰατρὸς δι' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἀσθενείας δὲν πληρόνεται οὔτε ὀβολόν. Οὕτως ὥστε οἱ Κινέζοι πληρόνουσι τοὺς ἰατροὺς ὅταν ᾖνε ὑγιεῖς, ἡμεῖς δὲ ὅταν ἀσθενῶμεν.

Ε.

ΛΥΓΚΕΥΣ.